

การทดลองการถ่ายทอคมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น
แก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี

ปริญญาพนธ์
ของ
จิตติมา ช่างไม้

เสนอกรมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2524
ลิขสิทธิ์ เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....*Dr. Ly*.....ประธาน
.....*Dr. N. N.*.....กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

.....*Dr. Ly*.....ประธาน
.....*Dr. N. N.*.....กรรมการ
.....*Dr. N. N.*.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาบัตรฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยของภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง ประสานมิตร ซึ่งเป็นโครงการใหญ่ที่ทำการทดลองศึกษาทุกภาคในประเทศไทย เพื่อให้คนไทยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน แต่ปริญญาบัตรฉบับนี้ศึกษาเฉพาะจังหวัดราชบุรีซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลาง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านประธานโครงการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวนา พรพัฒน์กุล เป็นอย่างสูงที่กรุณาอนุญาตให้ดำเนินงานวิจัยตามโครงการนี้ได้ และกรุณาเป็นประธานควบคุมปริญญาบัตรฉบับนี้ พร้อมกับนี้ขอขอบพระคุณอาจารย์นิยะดา ศรีจันทร์ ที่กรุณาเป็นกรรมการควบคุมปริญญาบัตรฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

โครงการนี้ได้รับเงินอุดหนุนส่วนหนึ่งจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย ที่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของงานวิจัยนี้ และได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สามารถ สุขศิริ อาจารย์จุไรรัตน์ อุทมะ อาจารย์ประวิทย์ จำปาทอง อาจารย์ชูศรี เชื้อโพธิ์หัก อาจารย์จำรัส ระหว่างบ้าน อาจารย์วันเพ็ญ นิลหยก อาจารย์ประสิทธิ์ แก้วหัวไทร และอาจารย์บุรุษร์ งามจิตร ที่กรุณาให้คำปรึกษา และเสียสละเวลาเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่นักเรียน ในการทดลองวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณอาจารย์ธีระศักดิ์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ์ อาจารย์สุภัทดิ์ อนุกุล และอาจารย์ธีระ ชโนศวรรยบางกูร ที่กรุณาให้คำปรึกษา ค้นคว้าข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการใช้สถานที่และนักเรียนสำหรับการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณคณะอาจารย์ และนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณส่งศรี ศิศรีแก้ว คุณวีรบุษ บรรจงอักษร คุณสุคธิดา ช่างไม้
คุณศิริพร ถนนมรกต คุณศันสนีย์ อำนางเกียรติกุล คุณรัชทินทร์ สุกประเสริฐ และ
พี่กรุณา ช่างไม้ ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้จนสำเร็จลงได้ และ
ขอขอบคุณเพื่อน ๆ เอกจิตวิทยาพัฒนาการ รุ่น ๕ ทุกคน ที่ให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่นุศรา อินทรหัต เป็น
อย่างสูง ที่ให้กำลังใจ และกำลังทรัพย์เป็นทุนอุดหนุนในการเรียนและการวิจัยตลอดมา

ฐิติมา ช่างไม้

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	7
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	7
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	7
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	9
2 เอกสาร และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
วัฒนธรรม	11
ทัศนคติ	18
การอยู่ค่ายพักแรม	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนรู้การสอนที่ส่งผลต่อความรู้ และทัศนคติ	22
สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	26
3 วิธีดำเนินการวิจัย	28
กลุ่มตัวอย่าง	28
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	28
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล	31
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	32
4 ผลการค้นคว้า	35
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	35
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36

5	บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	42
	บทย่อ	42
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	42
	วิธีดำเนินการวิจัย	42
	การวิเคราะห์ข้อมูล	43
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
	อภิปรายผล	44
	ข้อเสนอแนะ	48
	บรรณานุกรม	50
	ภาคผนวก	58

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	คาสติพิพื้นฐานของคะแนนความรู้ ความเข้าใจ ในมรคททางวัฒนธรรม ท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนดำเนินการทดลอง และภายหลัง การทดลอง	36
2	คาสติพิพื้นฐานของคะแนนทัศนคติ ทอมรคททางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนดำเนินการทดลอง และภายหลังการทดลอง	37
3	คานัยสำคัญของการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนความรู้ ความเข้าใจ ในมรคททางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง	38
4	คาสติพิพื้นฐาน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่ปรับแล้วของคะแนน ความรู้ ความเข้าใจ ในมรคททางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง	39
5	คานัยสำคัญของการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนทัศนคติ ทอมรคททางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง	40
6	คาสติพิพื้นฐาน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่ปรับแล้วของคะแนน ทัศนคติ ทอมรคททางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง	41

ภูมิหลัง

วัฒนธรรมเป็นเครื่องผูกมัดศีลธรรม เป็นปัจจัยแห่งความเจริญงอกงามและแข็งแรงมั่นคงของชาติ วัฒนธรรมของชาติใด ย่อมมีลักษณะแสดงให้เห็นว่า คนในชาติมีลักษณะเฉพาะของตนเองผิดแผกไปจากคนในชาติอื่น ถ้าลักษณะเฉพาะหรือวัฒนธรรมประจำชาติเสื่อมสูญไปหรือคนในชาติทอดทิ้งวัฒนธรรมประจำชาติของตนแล้ว เอกราชของชาติก็จะคลอนแคลนไม่มั่นคงหรือดำรงอยู่ไม่ได้ ทั้งประชาชนในชาติก็จะเดือดร้อนอลเวง ไร้สาระสลาย หากความสงบสุขได้ยาก โดยเฉพาะสังคมไทยปัจจุบันกำลังประสบกับพฤติกรรมที่น่าวิตกนี้

ชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่ชาติหนึ่ง ซึ่งมีมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติหลายประการ ควรจะมีการอนุรักษ์ถ่ายทอดสืบต่อ เพื่อคงความเป็นชาติไทยอยู่ต่อไป แต่การอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้นั้น ต้องรู้ว่าวัฒนธรรมอะไรดี วัฒนธรรมอะไรไม่ดี ที่ดีก็รักษาไว้ ที่ไม่ดีก็ทิ้งไปได้ พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า อย่าได้เชื่อ เพราะเหตุที่เขาปฏิบัติสืบ ๆ กันมาเป็นประเพณี สิ่งที่ปฏิบัติกันมาเป็นประเพณีไม่จำเป็นต้องดีเสมอไป อาจปฏิบัติด้วยความเข้าใจผิดก็ได้ ถ้าเห็นว่าผิด ก็น่าจะเปลี่ยนแปลงแก้ไข (ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช 2521 : 5)

วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จำแนกได้ดังนี้ (ธีรภรณ์ นาคพิน 2521 :

33 - 34)

1. การเดินทาง ปัจจุบันความเจริญทางคมนาคม ทำให้ส่วนต่าง ๆ ของโลกติดต่อถึงกันได้สะดวกและรวดเร็ว การหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างชาติมีบทบาทสำคัญมาก ตัวอย่างเช่น ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ปลายรัชกาลสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีชาวต่างประเทศเข้ามาติดต่อกับไทยเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงประเพณีบางอย่างในเขตพระราชฐาน เช่น มีกฎข้อบังคับในข้าราชการที่เข้าเฝ้าสวมเสื้อ เป็นต้น

2. การบังคับทางการเมือง เช่น ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการบังคับให้คนไทยแต่งกายแบบตะวันตกทั้งประเทศ โดยออกกฎหมายประเภท "มาลานำไทย" คือ ผู้หญิงต้องสวมหมวก ผู้ชายต้องแต่งแบบฝรั่ง สวมรองเท้า นอกจากนี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงภาษากำหนดให้คนพูดทั่วประเทศ เช่น "ฉัน" "ท่าน" "ขอใจ" "ขอโทษ"

3. สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง เช่น วัฒนธรรมไทยสมัยก่อน แตกต่างจากสมัยนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมต่างกัน ทั้งนี้ เพราะวัฒนธรรมบางอย่างจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เช่น ในสมัยก่อน การแต่งกายของผู้ชายไทยของหนุ่มสาว วงโจงกระเบน ใส่เสื้อราชปะแตนไปทำราชการ การเดินทางก็ใช้รถเจ๊ก รถมราง เป็นยานพาหนะ ในปัจจุบันการแต่งกายเปลี่ยนไป ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกและให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

4. ความสำคัญทางการค้า เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนไป เนื่องจากการยอมรับเอาวัฒนธรรมแปลก ๆ ใหม่ ๆ เข้ามา ตลอดจนความนิยมชมชอบในวัฒนธรรมของต่างชาติ เช่น ภาพยนตร์ คนตรีต่างประเทศ แฟชั่นการแต่งกาย ทรงผม ตลอดจนเครื่องทุนแรงต่าง ๆ

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่กล่าวมานี้ เป็นสาเหตุที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งที่จะทำให้วัฒนธรรมของชาติเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถ่วงถ่วงก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไรลงไป เพื่อดำรงไว้ซึ่งความอยู่รอดของชาติ เพื่อผดุงเกียรติและความเจริญของชาติให้คงสืบไป เหมือนดังอุปมาอุปไมย ที่ว่า (ธีราภรณ์ นาคพิน 2521 : 34)

" ชาตินั้นเปรียบเสมือนร่างกาย วัฒนธรรมนั้นเปรียบเสมือนชีวิต
ชีวิตจำเป็นแก่ร่างกายฉันใด วัฒนธรรมก็จำเป็นแก่ชาตินั้น "

จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมมีความสำคัญ และมีความจำเป็นแก่ประเทศชาติอย่างมาก แต่ปัจจุบันนี้วัฒนธรรมของคนไทยกำลังถูกละเลยและละลายไปอย่างน่าใจหาย ทั้งนี้ เนื่องจากเหตุผลต่อไปนี้ (คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรม 2515 : 61 - 62)

1. ประชาชนพลเมืองจำนวนไม่น้อย มักขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีพฤติกรรมบางอย่างแสดงให้เห็นว่า จะทำการมุ่งประโยชน์เป็นใหญ่ มิไครคำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้น

แก่บุคคลอื่นและประเทศชาติของคน เช่น กรณีมีชาวทุจริตในวงการต่าง ๆ เป็นต้น

2. อิทธิพลทางความคิด และความประพฤติที่ไม่เหมาะสมจากต่างประเทศหลั่งไหลท่วมท้นเข้ามาในประเทศไทยในระยะเวลาอันรวดเร็ว คนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ต่างก็รับเอาไว้ เป็นแบบอย่างยึดถือปฏิบัติ โดยมีได้ปรับปรุงให้เหมาะสมแก่ชีวิต และสภาพของบ้านเมือง เช่น การหลงไหลคลั่งไคล้ในการดนตรีและเต้นรำที่รสนแรง ซาดความเคารพต่อผู้อาวุโสและครูอาจารย์ เป็นต้น

3. คนจำนวนมากหลงไหลในการเสี่ยงโชคและการพนัน ไม่คิดประกอบอาชีพให้เกิดผลผลิตทางงานต่าง ๆ มุ่งหวังให้ได้เงินมารวดเร็ว ได้มากและได้ง่าย โดยวิธีหลบเลี่ยง คคโกง หลอกหลวง ทำให้ฐานะเศรษฐกิจของชาติตกต่ำลง

4. คนบางพวกเกิดความฟุ้งเพื่อเหอเหิม สรุ่ยสรุ่ยในการครองชีพ ซาดความนิยมไทย เช่น การแต่งกายแบบต่างประเทศที่ไม่เหมาะสมแก่วัฒนธรรมของไทย นิยมใช้ของที่ทำในต่างประเทศ รับประทานอาหารฟุ่มเฟือยในภัตตาคารหรูหรามีคนครึ่งบรรเลง ทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย จนมีชาวทุจริตในวงการต่าง ๆ

5. วัฒนธรรมอันดีงามของไทย ที่เคยนิยมปฏิบัติกันมา ก็ถูกเด็กวัยรุ่นหรือคนหนุ่มสาวยุคปัจจุบันนี้กล่าววาทคร่ำครึไม่ทันสมัย เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และขาดผู้ชักนำปลูกฝังในทางที่ถูก เช่น ออกเสียงภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาของคนไม่ชาติไม่ถูกต้อง ทำความเคารพแบบไทยไม่เป็น ไม่รู้จักประเพณีไทยดีพอ ซาดความรู้เกี่ยวกับเมืองไทย ไม่รู้เรื่องศาสนาประจำชาติของไทย ทำให้ขาดลักษณะความเป็นคนไทย

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของสังคมเป็นบุคคลในวัยรุ่น ดังนั้น วัยรุ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยอยู่มาก (อานนท์ อากาศิรม 2519 : 110) หรือจัดได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงคงอยู่ของวัฒนธรรม ซึ่งโดยปกติทั่วไปแล้ว เด็กจะเริ่มมีวัฒนธรรมเกิดขึ้นหรือรู้จักวัฒนธรรมของคน เมื่อมีอายุระหว่างวัยรุ่นซึ่งเป็นระยะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เพื่อดำรงชีวิตในสังคม (สุชา จันทนเอม และสุรางค์ จันทนเอม 2515 : 4) แต่ปัจจุบันวัยรุ่นขาดความรู้ความเข้าใจ และความซาบซึ้งในวัฒนธรรม ทั้งนี้ เพราะธรรมชาติความต้องการของวัยรุ่นอันได้แก่ (สุพัศรา สุภาพ 2521 : 44 - 46) ความต้องการอิสระ อยากรเป็นตัวของตัวเอง

ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่มาทักทายชีวิตคน ไม่ชอบให้ใครมาสอนมาช่วยเหลือ ต้องการรวมกลุ่ม อยากให้เพื่อนยอมรับจึงพยายามกลอยตามเพื่อน แม้จะขัดกับความรู้สึกส่วนตัวก็ตาม ความต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น อยากแต่งกายตามสมัยนิยม และการมีอุดมคติสูง จึงละเลยมองข้ามความเป็นจริงไปบ้าง ถ้าเชื่อแล้วมักจะเชื่ออย่างจริงจัง ขณะเดียวกันก็ไม่ยอมเชื่ออะไรง่าย ๆ นอกจากนี้มีหลักฐานมาอ้างอิงให้เชื่อถือ นอกจากนี้ยังมีการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติที่ไม่เหมาะสมมาอย่างเขามายึดถือไว้ด้วย ดังนั้น เพื่อให้วัฒนธรรมไทยดำรงอยู่ จึงจำเป็นต้องมีการให้ความรู้และปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยให้เกิดแก่วัยรุ่น

ในเรื่องทัศนคตินั้น ชัยนาถ นาคบุปผา (ชัยนาถ นาคบุปผา 2513 : 14) กล่าววาททัศนคติ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของตนเอง ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ทัศนคติของเด็กวัยรุ่นเกิดจาก

1. การรวบรวมแนวความคิดจากประสบการณ์หลาย ๆ อย่าง สะสมเป็นเวลานาน ๆ เก็บไว้ในแต่ละบุคคล แล้วมาแสดงออกต่อสิ่งนั้น ๆ

2. สภาพทางจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับเหตุการณ์อย่างรุนแรงในชีวิต

3. การยอมรับทัศนคติจากผู้อื่นที่ตนรักและไว้ใจ

ดังนั้น ทัศนคติจึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทำได้ 3 วิธี คือ การให้ความรู้ การทำงานร่วมกัน และการให้ความช่วยเหลือ (จินต์ รักการดี 2508 : 14)

ผู้ที่ทำหน้าที่ได้ดีที่สุดในการให้ความรู้และปลูกฝังทัศนคติที่ดีแก่เด็กวัยรุ่น ก็คือครูผู้สอน เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ผลการถ่ายทอดของครูจะทำได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับวิธีที่ครูใช้ ดังนั้น วิธีถ่ายทอดวัฒนธรรมของครูผู้สอนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้วัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง รักและหวงแหนวัฒนธรรมไทย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกทดลองการถ่ายทอดคัมภีร์ทางวัฒนธรรมด้วยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่ค่ายพักแรม เพราะวิธีสอนในห้องเรียนนั้น ได้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในห้องเรียนต่าง ๆ ภายในห้องเรียน ตามที่ครูผู้สอนสามารถทำได้ในเวลาสอนตามปกติ ถ้ากิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เด็กสนใจ สนุกสนานแล้ว ก็จะทำให้เด็กมีความรู้และมีทัศนคติที่ดีขึ้น ส่วนวิธีอยู่ค่ายพักแรมนั้น เป็นที่ยอมรับ

รับกันในฐานะนักศึกษาว่า การอยู่อาศัยพักแรมเป็นการเรียน การสอน หรือวิธีการให้การศึกษา อย่างเป็นทางการ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ในทางปฏิบัติจริง ๆ ได้ประสบการณ์ตรง ฉะนั้น การอยู่อาศัย พักแรมจึงมีความสำคัญในค่านิยมทางการศึกษา (จรินทร์ ชานีรัตน์ 2513 : 44) อันจะมี ส่วนทำให้เด็กมีความรู้เพิ่มขึ้น และมีทัศนคติดีขึ้นเช่นกัน

สำหรับเนื้อหาของวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยนำมาทดลองถ่ายทอดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือก เฉพาะวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดราชบุรี ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นวัฒนธรรมย่อยของวัฒนธรรม ไทย อันเป็นมรดกของไทยที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ปัจจุบันลักษณะสังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้ค่านิยมของสังคมผันแปรไปจากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มรดก ทาง ๆ ของไทยเราที่เป็นวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไม่ว่าจะเป็นมรดกทางวรรณกรรมหรือศิลปกรรมก็ดี ตลอดจนประเพณี การละเล่นตามแบบพื้นบ้านพื้นเมืองที่เคยได้สืบทอดสืบทอดกันมาในครอบครัว ก็ กลับถูกละเลยทอดทิ้ง ผู้คนส่วนใหญ่หันไปรับเอาวรรณกรรมศิลปกรรม และประเพณีการละเล่นจาก สังคมภายนอกที่เผยแพร่เข้ามาทางสื่อมวลชน เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เข้ามาไว้แทนที่ จนทำให้เกิดความสับสน และไม่มั่นใจในเอกลักษณ์ของพื้นบ้านตนเอง ทำให้ วัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นกำลังจะสูญหายไปหมดสิ้น (นคร พันธุ์รงค์ 2521 : 32 - 33) ทั้ง ๆ ที่วัฒนธรรมพื้นบ้านมีประโยชน์ต่อชาติดังที่ ดร.สาโรช บัวศรี กล่าวไว้คือ (อ้างจาก นคร พันธุ์รงค์ 2521 : 35)

1. ทำให้เกิดเอกลักษณ์ของชาติ
2. ทำให้เกิดศักดิ์ศรีของชาติ
3. ทำให้เกิดความมั่นคงแห่งชาติ

ชาติใดที่มีวัฒนธรรมประจำถิ่น ถือเป็นชาติที่มีความเจริญ เป็นสิ่งที่ทุกคนในชาติจะภูมิใจ และรักษาไว้ แต่สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันกลับปรากฏว่า ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นไม่ให้ความสนใจกับวัฒนธรรมประจำถิ่นของตนเท่าที่ควร อาจจะเป็นเพราะความเร่งรีบในชีวิตประจำวันหรือ ว่าเป็นสิ่งล้าสมัย เป็นเรื่องของคนโบราณจึงจะเลยเสีย ดังนั้น วัฒนธรรมท้องถิ่นจึงมีความสำคัญ ยิ่งที่คนในท้องถิ่นควรรักษาไว้สืบทอดไป (สุมาลย์ เรื่องเลข 2520 : คำนำ)

วัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย แบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์ เป็น 4 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง โดยเฉพาะภาคกลางซึ่งอยู่ในเขตเมืองหลวง มักจะเลยวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นใต้อย่างและเร็ว ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาสะดวก

ราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งอยู่ในภาคกลาง ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 107 กิโลเมตร เท่านั้น (ตรี อมาตย์กุล 2509 : 23) เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญ ดังที่โมทยากร กล่าวไว้ (โมทยากร 2514 : 353 - 355) ราชบุรีเป็นจังหวัดเก่าแก่เกี่ยวกับด้านประวัติศาสตร์มา หุกยุคทุกสมัย แม้ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ราชบุรีก็เกี่ยวข้องอยู่มาก เช่น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ก่อนที่จะเข้าร่วมกับเอกราชของชาติไทยกับพระเจ้าตากสิน พระองค์ทรงเป็นหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรีมาก่อน ในสมัยรัชกาลที่ 5 ราชบุรีก็กลายเป็นเมืองสำคัญ โดยเป็นมณฑลราชบุรี มีหลายจังหวัดที่ขึ้นอยู่กับมณฑลราชบุรี และจากการคมนาคมทางวิชาโบราณคดี ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และโบราณสถาน ทำให้เชื่อได้ว่า เมืองราชบุรีเป็นเมือง ๆ หนึ่งในแคว้นสุวรรณภูมิ ซึ่งเรียกในสมัยนั้นว่า "เมืองทวารวดี" (วิจิตร สมมติบริบูรณ์ 2516 : 24) เนื่องจากราชบุรีเป็นเมืองสำคัญในสมัยโบราณ เมื่อมีศึกสงครามเกิดขึ้นและไทยเรารบชนะแล้ว ก็จะคอนผู้คนมาไว้ที่เมืองราชบุรีหลายครั้งหลายคราว จึงมีชนเผ่าต่าง ๆ หลายเผ่าอยู่จนทุกวันนี้ เช่น ชนเชื้อสายมอญ ลาวที่ เป็นต้น (ทรงชัย เจตะบุตร 2519 : 263 - 264) จังหวัดราชบุรีจึงมีวัฒนธรรมที่น่าสนใจจากชนเผ่าต่าง ๆ และในฐานะเป็นเมืองสำคัญมาก่อนอยู่มาก จนเรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดราชบุรี

เพื่อให้วัฒนธรรมเหล่านี้คงอยู่ต่อไป ผู้วิจัยจึงทดลองการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี โดยเปรียบเทียบผลของกลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม วิธีสอนในชั้นเรียนและวิธีควบคุมเพื่อจะทราบว่าวิธีใดเหมาะสมในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่จะทำให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นของคนอื่นจะทำให้มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดราชบุรีคงอยู่สืบไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบผลการถ่ายทอคมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการถ่ายทอคด้วยวิธีสอนในห้องเรียนและวิธีอยู่อาศัยพักแรม กับวิธีควบคุมที่มีต่อความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบว่าการถ่ายทอคมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยวิธีสอนในห้องเรียน วิธีอยู่อาศัยพักแรมและวิธีควบคุม ว่าวิธีใดจะทำให้เด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ดีกว่า
2. ทำให้ได้โครงการสอนสำหรับการถ่ายทอคมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี
3. ทำให้ได้แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจในมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น สำหรับเด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี
4. เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะแก่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้เกี่ยวข้องกับเด็กวัยรุ่น ตลอดจนสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ได้นำข้อมูลไปใช้เพื่อประกอบการวางแผนและส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นมีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล ในจังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2523 จำนวน 60 คน
2. ตัวแปรที่จะศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการถ่ายทอค 3 วิธี คือ
 - วิธีสอนในห้องเรียน
 - วิธีอยู่อาศัยพักแรม
 - วิธีควบคุม

2.2 ทิวแปรตาม ไคแก

- ความรู้ ความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี
- ทักษะการศึกษามรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี

3. เนื้อหาที่ใช้ในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี มีดังนี้

3.1 สาขาศิลปะ (The Arts)

3.1.1 วรรณกรรมพื้นบ้าน ศึกษา

- นิทานชาวบ้าน ไคแก บัญญาหนุ่ม บ้านโป่ง แม่น้ำแม่กลอง
- หลวงตาทอง ท่าไม้เสียจึงมีลูกน้อย เสียท่าไม้มีลาย คักปลาบยอคคาล

- เพลงพื้นบ้าน ไคแก เพลงเกี่ยวข้าว เพลงส่งคอล่าพวน
- เพลงพวงมาลัย เพลงกล่อมเด็ก

- ปริศนาคำทาย

- ความเชื่อโชคลาง

3.1.2 คนตรีพื้นบ้าน ศึกษา รำโทน

3.2 สาขามนุษยศาสตร์ (The Humanities)

- #### 3.2.1 ขนบธรรมเนียมประเพณี ศึกษา ประเพณีทำขวัญลาน ประเพณี
- สงกรานต์

3.2.2 ประวัติศาสตร์ ศึกษา ประวัติจังหวัดราชบุรี

- #### 3.2.3 โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศึกษา แหล่งมรดกก่อนประวัติศาสตร์
- เมืองโบราณคูบัว หนึ่งใหญ่วัดขนอน ภาพฝาผนังวัดคงคาราม พระปรางค์วัดมหาธาตุ
- พระพุทธรายเขาสูง

3.3 สาขาช่างฝีมือ (The Practical Crafts)

- การทำเครื่องปั้นดินเผา

3.4 สาขากีฬาและนันทนาการ (The Sports and Recreation)

- การวิ่งวัวคน
- การเล่นลูกขวง

3.5 สาขาศิลปะ (Domestic Arts) ศึกษาศมนไพร

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้ทราบความหมายของคำหรือข้อความที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ให้เป็นที่เข้าใจตรงกันจึงกำหนดความหมายของคำหรือข้อความ ดังต่อไปนี้

1. มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี หมายถึง สิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลผลิตจากสังคมที่ถ่ายทอดกันมาแต่บรรพบุรุษของชาวจังหวัดราชบุรี ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1.1 สาขาศิลปะ ได้แก่ วรรณกรรมพื้นบ้าน คนตรีพื้นบ้าน

1.2 สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ประวัติศาสตร์

โบราณสถาน โบราณวัตถุ

1.3 สาขาช่างฝีมือ

1.4 สาขากีฬาและนันทนาการ

1.5 สาขาศิลปะ

2. การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง การทำให้เด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรีเกิดการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีทัศนคติที่ดีต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีการ 3 วิธี คือ วิธีสอนในห้องเรียน วิธีอยู่ค่ายพักแรม และวิธีควบคุม

3. วิธีสอนในห้องเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในทางที่จะอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเหล่านั้นให้คงอยู่ โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในห้องเรียนเท่านั้น ได้แก่ การบรรยายและสาธิตโดยวิทยากร การดูแผนภาพ การฟังตัวอย่างจากแถบบันทึกเสียง การดูตัวอย่าง การฉายสไลด์

4. วิธีอยู่ค่ายพักแรม หมายถึง การจัดกิจกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในทางที่จะอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเหล่านั้นให้คงอยู่ โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหมือนวิธีสอนในห้องเรียน แต่ต่างกัน

ในสิ่งต่อไปนี้ คือ การทัศนศึกษา การสัมผัสของจริง การเล่นรอบกองไฟ การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ในระยะเวลาที่กำหนดทั้งผู้สอนและผู้เรียน และการเรียนนอกห้องเรียน

5. วิธีควบคุม หมายถึง วิธีการที่ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม โดย ขบวนการของสังคมจึงเป็นไปตามปกติ ไม่ได้เป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมายแน่ชัด ซึ่งในที่นี้เป็นสถานการณ์ ปกติที่ไม่ได้รับการถ่ายทอดวิธีสอนในห้องเรียนและวิธีอยู่ค่ายพักแรม

6. ความรู้ ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7. ทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง ทาที่ ความคิดเห็น ความรู้สึกเอนเอียงทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ 3 ลักษณะ คือ

7.1 ทัศนคติเชิงนิมาน (Positive Attitude) เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ สนับสนุน ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ

7.2 ทัศนคติเชิงนิเสท (Negative Attitude) เป็นการแสดงออกในลักษณะตรงกันข้ามกับทัศนคติเชิงนิมาน คือ ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ร่วมมือ ไม่ทำตาม

7.3 ทัศนคติที่เป็นกลาง (Neutral Attitude) เป็นการแสดงออกในลักษณะที่ไม่เป็นทั้งทัศนคติเชิงนิมาน และทัศนคติเชิงนิเสท แต่อยู่ระหว่างกลาง ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง เช่น รู้สึกเฉย ๆ เป็นต้น

8. เด็กวัยรุ่น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) ในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2523 ซึ่งมีช่วงอายุระหว่าง 14 - 17 ปี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัฒนธรรม

เนื่องด้วยวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ ศักดิ์ศรีของชาติ ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างชนในชาติ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจ เศรษฐกิจและสังคม อันจะเป็นผลให้เกิดการพัฒนาและความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศชาติ จึงเป็นเรื่องที่ทุกคนในชาติจักได้ร่วมมือกันบำรุงรักษา ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม เพื่อให้วัฒนธรรมดำเนินไปอย่างไคผลและมีประสิทธิภาพ จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมมีความสำคัญยิ่ง ดังนั้น ควรจะไคทราบความหมายของคำว่า "วัฒนธรรม" ก่อน เพื่อจะทำให้เข้าใจวัฒนธรรมได้ คีขึ้น ซึ่งอานนท์ อภาภิรม (อานนท์ อภาภิรม 2519 : 99) ได้ให้ความหมายวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมเป็นคำสมาส คี การรวมคำ 2 คำ เข้าไว้ด้วยกัน ไคแก่ "วัฒน" หมายถึง ความเจริญงอกงาม รุ่งเรือง และ "ธรรม" หมายถึง กฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ เมื่อรวมแล้ว วัฒนธรรม จึงหมายถึง ความเป็นระเบียบ ความมีวินัย ซึ่งความหมายวัฒนธรรมนี้จัดเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 ที่กล่าวถึงวัฒนธรรมว่า (ประสิทธิ์ จำปา 2520 : 4) เป็นลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน

นอกจากนี้ พระยาอนุมานราชชน (พระยาอนุมานราชชน 2515 : 107) ยังได้ให้ความหมายวัฒนธรรมว่า เป็นสิ่งที่มนุษย์ในส่วนรวมผลิตสร้างมันขึ้นมา โดยการเรียนรู้จากกันและ สืบต่อเป็นความเจริญก้าวหน้า หรืออาจกล่าวไคว่า วัฒนธรรมเป็นส่วนทั้งหมดที่มนุษย์ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี และความสามารถอื่น ๆ ที่มนุษย์ไคมาในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม จึงทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์อื่น เพราะมนุษย์มีภาษา มีสถาบันต่าง ๆ มีการถ่ายทอดสืบต่อกันมา มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย ซึ่งสามารถอธิบายความหมายของพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วยการบอกเล่าหรือประดิษฐ์ขึ้นเป็นสัญลักษณ์ (สุพัทธรา สุภาพ 2518 : 118 - 119 อ้างอิงมาจาก Taylor)

จากความหมายวัฒนธรรมที่กล่าวมานี้ สามารถแยกกล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรม ออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้ (ประสิทธิ์ ภาพยกลอน 2518 : 3 - 4)

1. วัฒนธรรมในความหมายกว้าง หมายถึง วิถีทางและแบบฉบับในการดำเนินชีวิต ที่ได้ปฏิบัติสั่งสมกันมา รวมทั้งความคิดต่าง ๆ ที่คนได้กระทำ สร้าง ถ่ายทอด สะสมและรักษาไว้ จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ดังนั้น อะไรที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ย่อมเป็นวัฒนธรรมทั้งสิ้น

2. วัฒนธรรมในความหมายแคบ หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้น จึงจำกัดเฉพาะขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

กล่าวโดยสรุปแล้ว วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่าง ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ วิธีในการปฏิบัติการจัดระเบียบตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ (สุพิศรา สุภาพ 2518 : 119)

เมื่อทราบความหมายของวัฒนธรรมแล้ว ก็ควรที่จะทราบลักษณะของวัฒนธรรมด้วยว่ามีลักษณะอย่างไร ซึ่งสุพิศรา สุภาพ ได้กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมไว้ ได้แก่ (สุพิศรา สุภาพ 2518 : 122 - 123)

1. เป็นสิ่งที่ได้มาโดยการเรียนรู้ เนื่องจากมนุษย์ต่างจากสัตว์ในแง่ที่อาศัยสัญชาตญาณ การกระทำต่าง ๆ ใค่น้อยมากหรือไม่ได้เลย การเรียนรู้ก็ต้องเรียนรู้จากมนุษย์ด้วยกัน โดยเฉพาะจากกลุ่มที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นการถ่ายทอดโดยการเรียนรู้ ไม่ใช่ถ่ายทอดทางชีวภาพหรือกรรมพันธุ์ และการเรียนรู้ทำให้เกิดปฏิกริยาโต้ตอบสัมพันธ์กัน

2. เป็นมรดกทางสังคม บุคคลเกิดในสังคมใด ก็เรียนรู้วัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ เพราะวัฒนธรรมเป็นของมีอยู่แล้วในสังคม เพียงแต่ถ่ายทอดกันต่อไปเท่านั้น และบุคคลรุ่นต่อ ๆ มา ก็ปรับปรุงคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เพื่อสร้างความเจริญให้แก่วัฒนธรรมและสังคมมนุษย์ให้อยู่ในระดับสูงขึ้น การที่วัฒนธรรมถ่ายทอดกันได้ เพราะมีภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ภาษาจึงเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่ใช้กันในทุกวัฒนธรรม ถ้าปราศจากภาษา วัฒนธรรมจะไม่มี การสะสมเพิ่มพูน ภาษาจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม

3. เป็นวิถีชีวิต หรือแบบของการดำรงชีวิต วัฒนธรรมไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกชาติ ทุกยุคทุกสมัย แต่จะมีวิถีชีวิตเป็นลักษณะของตน เป็นวัฒนธรรมเฉพาะอย่าง ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน

4. เป็นสิ่งไม่คงที่ เพราะมนุษย์มีการค้นคิดสิ่งใหม่ ๆ ปรับปรุงของเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ในแง่ที่กล่าวมา วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ นั้น มีสาเหตุเนื่องจาก (นางจิดต์ อธิคมน์นทะ 2520 : 17)

1. การขอยืมจากวัฒนธรรมอื่น เป็นการรับเอาเทคนิค แนวความคิดหรือวัตถุต่าง ๆ ของสังคมอื่น โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับสิ่งที่รับเอามาว่าใช้ได้หรือเป็นที่ยอมรับในสังคมหรือไม่

2. การค้นพบ เป็นการพบข้อเท็จจริง ซึ่งไม่รู่มาก่อนแม้ว่าจะมีมานานแล้ว ทำให้ได้ความรู้ใหม่เป็นการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับโลก เมื่อความรู้ได้พิสูจน์แล้วจะกลายเป็นปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ในกรณีที่ได้ใช้ผลของมัน การเปลี่ยนแปลงก็จะตามมา เมื่อความรู้ใหม่ ๆ ถูกใช้

3. การประดิษฐ์ เป็นการใช้ความรู้ที่มีอยู่ก่อนแล้ว เพื่อทำสิ่งอื่นขึ้นมาใหม่ การประดิษฐ์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ค่อยเป็นค่อยไป มีการผสมผสานและการปรับปรุงต่อเนื่องกัน การประดิษฐ์อาจแบ่งได้เป็น 2 อย่าง คือ การประดิษฐ์ทางวัตถุ เช่น การสร้างระเบิดปรมาณู และการประดิษฐ์ทางอวัตถุ เช่น การสร้างพิธีกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมา

4. นวัตกรรม หรือ การคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ (Innovation) หมายถึง ความคิดหรือพฤติกรรม หรือสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งมีรูปแบบและปริมาณแตกต่างจากรูปแบบเดิมที่เคยคงอยู่ นวัตกรรมจะใช้ครอบคลุมทั้งหมดในเรื่องการเปลี่ยนแปลงและเกิดสิ่งใหม่ ฉะนั้น นวัตกรรมจะใช้ในความหมายรวมทั้งการค้นพบและการประดิษฐ์

5. การกระจาย (Diffusion) การกระจายทางวัฒนธรรม หมายถึง การที่วัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งกระจายไปสู่สังคมหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่มาจากการกระจายเผยแพร่ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อสังคมมีการติดต่อกัน เป็นกระบวนการที่มีทั้งการให้และการรับ การกระจาย

และเปลี่ยนวัฒนธรรมจะไม่เป็นไปโดยเท่าเทียมกัน สังคมที่รับอาจจะรับมากหรือน้อยแล้วแต่สภาพ สังคมแต่ละแห่ง ซึ่งมีการกระจายหรือเผยแพร่ทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้น ต่อเมื่อมนุษย์มีการอพยพ เคลื่อนย้ายไปอีกสังคมหนึ่ง แล้วนำวัฒนธรรมไปเผยแพร่กับสังคมที่ไม่เคยรับวัฒนธรรมนั้นมาก่อน นอกจากนี้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการคมนาคมและการขนส่ง เช่น คิวเทียม โทรศัพท์ ฯลฯ เป็นสิ่งช่วยให้การเผยแพร่วัฒนธรรมรวดเร็วยิ่งขึ้น การเผยแพร่วัฒนธรรมไม่ได้หมายถึงการเผยแพร่ทางค่านิยมทุกอย่างเสียทีเดียว ความคิดและมโนคติต่าง ๆ ก็ได้เผยแพร่ออกไปในทำนองเดียวกัน ซึ่งทุกสังคมได้นำวัฒนธรรมของสังคมอื่น ๆ มาใช้ หรือดัดแปลงใช้ทั้งนั้น (สุพัทรา สุภาพ 2518 : 132)

จากที่กล่าวมานี้ นอกจากจะทำให้ทราบวัฒนธรรมคือพอแล้ว ยังทำให้ทราบว่าวัฒนธรรมมีความแตกต่างกัน ซึ่งสามารถจัดแยกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แล้วแต่ผู้แบ่งจะมองในแง่ไหน ดังที่ Ogburn ได้แบ่งวัฒนธรรมเป็น 2 ประเภท คือ (สุพัทรา สุภาพ 2518 : 119 - 120)

1. วัฒนธรรมวัตถุ ได้แก่ สิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ตู้เย็น แก้วน้ำ บ้าน โทรศัพท์ รถ ฯลฯ

2. วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ หมายถึง อุดมการณ์ ค่านิยม แนวความคิดในเรื่องการแข่งขันอย่างมีเหตุผล ประเพณี การปฏิบัติสืบทอดกันมา และเป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มของชนชาติบางแห่งเหมาะสม เช่น ศาสนา ความเชื่อ ความสนใจ ทัศนคติ ความรู้ ความสามารถ ซึ่งเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็น

นอกจากนี้ ประสิทธิ์ กาพย์กลอน ซึ่งเป็นอีกผู้หนึ่งที่แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ (ประสิทธิ์ กาพย์กลอน 2518 : 9)

1. คคิธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมทางศาสนา ศิลธรรมและทางจิตใจ ซึ่งเป็นเรื่องของ "คคิ" คือ ทางหรือหลักในการดำเนินชีวิต

2. เนติธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมทางกฎหมาย หรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีความสำคัญเสมอด้วยกฎหมาย คือ บางอย่างแม้ไม่มีกฎหมายห้ามไว้ แต่ถ้าใครทำเข้าก็เป็นสิ่งที่รังเกียจของสังคมเป็นที่อับอายขายหน้า เพราะถือกันว่าเสียหาย

3. วัตถุธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมทางวัตถุ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น

4. สหกรรม ได้แก่ วัฒนธรรมทางสังคม เช่น การติดต่อกับกลุ่มชน มารยาทในการเข้าสังคม ฯลฯ

และที่น่าสนใจ คือ จากเอกสารการประชุมพิจารณานโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ณ เขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี วันที่ 13 - 15 กรกฎาคม 2521 ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา ดังนี้

1. สาขาศิลปะ ได้แก่ ภาษา วรรณคดี ดนตรี วรรณกรรม วิจิตรศิลป์ ละคร สถาปัตยกรรม ภูมิมากรรม ฯลฯ

2. สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม ศีลธรรม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทในสังคม การปกครอง ฯลฯ

3. สาขาการช่างฝีมือ ได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำเครื่องเงิน เครื่องทอง การจักดอกไม้ การทำตุ๊กตา การทอเสื่อ การประดิษฐ์ การทำเครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ

4. สาขากีฬาและนันทนาการ ได้แก่ การละเล่น มวยไทย ฟันดาบสองมือ กระบี่กระบอง ฯลฯ

5. สาขาพฤติกรรมศิลป์ ได้แก่ ความรู้เรื่องอาหาร เสื้อผ้า การแต่งกาย ความรู้เรื่องยา การต้อนรับแขก มารยาทในการกินอยู่ การรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว ฯลฯ

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ได้แบ่งเนื้อหาตามการประชุมพิจารณานโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดราชบุรี พอจะรวบรวมได้ดังนี้

1. สาขาศิลปะ แบ่งเป็น

1.1 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยกลาง และคำภาษาอื่นที่ใช้ในจังหวัดราชบุรี เช่น ภาษากระเหรี่ยง ภาษามอญ ภาษาลาวโซ่ง ภาษาเขมร

1.2 วรรณกรรมพื้นบ้าน แบ่งเป็น

1.2.1 นิทานชาวบ้าน ได้แก่ เสือทำไมมีลาย ทำไมเสือจึงมีลูกน้อย หลวงตาทอง ก๊กปลาหมอตาล เขาของพราน บ้านโป่ง ตาบอด 7 คน ยี่โป่ง ลิงช้อยี่ หมาจิ้งจอกเจ้าเล่ห์ แม่นางขรณี คนโพธิ์วิเศษ อายี่คามข้าง พรานป่าใจดี หมักกับคนหลงทาง

นางในกระโหลกผี หมากับแมว ลายแทงมหาสมบัติ โลกมากลาภหาย หนุมตางดาวสาวตาง-
 แคน ลูกกาลิ คำสาป ทำไมผู้ชายจึงมีลูกกระต๊อ กำนึกของลิง คำนานวิคยางาม
 คนเลี้ยงหมู สองตายาย ปัญญาหนุ่ม แกวสาระพัดนึก แม่น้ำแมกลอง (ส่วนใหญ่นี้ทานชาวบ้าน
 ที่รวบรวมมานี้ ได้ข้อมูลมาจาก รายงานประกอบ วิชา ท.031 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี
 ที่ 5 ปีการศึกษา 2523 โรงเรียน เปญจมราชูทิศ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี)

1.2.2 เพลงพื้นบ้าน ไค่แก เพลงเกี่ยวข้าว เพลงกล่อมเด็ก

เพลงอีแซว เพลงเขมรราชบุรี เพลงเขมรปากท่อ เพลงพวงมาลัย เพลงโสมส่องแสง
 เพลงรำวงพื้นบ้าน เพลงเหยหย เพลงแหลพระเปิดม่านทอง เพลงฉอย เพลงกระทู้ข้าว
 เพลงซางซึก เพลงทรงเครื่อง เพลงदान (เพลงในลานนวดข้าว ไค่แก เพลงส่งคอ-
 ลำพวน เพลงระหว่างพัก) เพลงระหว่างพัก (ไค่แก เพลงโอ๊ก เพลงนิราศ เพลงยาว
 เพลงเกริ่น)

1.2.3 ปริศนาคำทาย

1.2.4 ความเชื่อโชคลาง

1.3 คนตรี ฟ้อนรำ ไค่แก รำโทน รำกลองยาว รำวง รำแคน

1.4 ศิลปกรรม แบ่งเป็น

1.4.1 จิตรกรรม ไค่แก ภาพฝาผนังวัดคงคาราม ภาพฝาผนังพระ-
 ปรางค์วัดมหาธาตุ

1.4.2 สถาปัตยกรรม ไค่แก พระปรางค์วัดมหาธาตุ

1.4.3 ปฏิมากรรม ไค่แก พระพุทธรูปปางปฐมเทศนาเขางู
 พระพุทธรูปหลวงพ่อกันจันทร์

2. สาขามนุษยศาสตร์ แบ่งเป็น

2.1 ขนบธรรมเนียมประเพณี ไค่แก ประเพณีการแต่งงาน การบวช
 การทำศพ การทำบุญต่าง ๆ ประเพณีกินข้าวหอ และประเพณีแอวสาว หรือย่องสาวของ
 กระเหรี่ยง ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่นางแมว ประเพณีทำขวัญลาน ประเพณีงาน-
 เขางูประจำปี ประเพณีงานแห่พระพุทธรูปหลวงพ่อกันจันทร์ ประเพณีข่วงข้าว เม้าของลาวคือ
 ประเพณีการแต่งกาย และการแต่งงานของลาวโซ่ง

2.2 คุณธรรม ปรัชญา คือ สุภาสิต คำพึงเพย คติชาวบ้าน

2.3 ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ได้แก่ ประวัติจังหวัดราชบุรี เมืองโบราณคูบัว แหล่งมรดกก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านโคกพลับ เขาวังราชบุรี หัถ์เมืองราชบุรี หนึ่งใหญ่วัดขนอน พระพุทธรูปหลวงพ่อดุสิตบุรีราเมศร์ วัดเขาของพราน วัดนางแก้ว วัดเขา-ชะงุม พระพุทธบาทเขาสูง สระน้ำโกสินารายณ์ วัดอรัญญิกาวาส

2.4 สถานที่น่าสนใจ ได้แก่ บ่อน้ำร้อนเหมืองแรบ่อคสัง ถ้าสาริกาโพธาราม สวนรุกขชาติถ้ำจอมพล บ้านนางแก้ว บ้านโคกกระทาย เขาพระ เขาเสด็จ ถ้ำน้ำ ถ้ำ-เขาบิน ตลาดน้ำดำเนินสะดวก เขาแก่นจันทร์พระพุทธนิโรคันทราย

2.5 บุคคลสำคัญ ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก สมเด็จพระเจ้า-พระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ หลวงนิคมคณาภิรักษ์ (เทียน กำเนิดเพชร) ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี

3. สาขาช่างฝีมือ ได้แก่ การทำเครื่องปั้นดินเผา การปั้นอิฐ การทำขลุ่ย การทำแคน การจักสานไม้ไผ่ การปั้นหม้อ การปั้นโอ่ง การเย็บหมอนหน้าอิฐ การเย็บที่นอน การทำปูนแดง การสานเข่ง หลัว การทอผ้าบ้านไร่ การทอผ้าตีนจก การทำตุ๊กตาทองเหลือง

4. สาขากีฬาและนันทนาการ ได้แก่ การวิ่งวู้ดคน การเล่นวู้ดลาน ชักกะเยอ การเล่นวาว เสือกินวัว กีฬามวยไทย ตะกร้อ แข่งเรือ ชนไก่ กัดปลา ลูกขวง สะบ้ามอญ ฬีสุมของมอญ หิง มอญซ่อนผ้า หมาไล่หนาน แต้ลงรู ขี่ม้าส่งเมือง งูกินหาง ลิงชิงหลัก กระโดดเชือก ที่จับ การเล่นเข่าผีมดแดง สะบ้าทอย

5. สาขาคหกรรมศิลป์ แบ่งเป็น

5.1 พืชผักพื้นบ้าน ได้แก่ พริก หอม กระเทียม ผักม้งกรบีน หน่อไม้ เห็ดเผาะ ผักบั้ง ผักหนาม ผักกูด ใบเปราะ ผักกระทกรก และผักทั่ว ๆ ไปของภาคกลาง เช่น ผักบุ้ง ผักกระเฉด ผักคะน้า ฯลฯ

5.2 ผลไม้พื้นบ้าน ได้แก่ ตะขบ นมวัว ตะโก ตะคร้อ มะขวิด ลูกอิน ลูกจัน เล็บเหยี่ยว อ้อย ข้าวโพค มันสำปะหลัง ฯลฯ

5.3 สมุนไพร ได้แก่ หนอนตาหยาก เสลดพังพอน เพชรสังฆาต สาบเสือ หัวทนต์บ้านเย็น ใบส้มป่อย หางจระเข้ รากตุ้มกา เปลือกแค ใบเทียน มะเกลือ วาน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า จังหวัดราชบุรี มีวัฒนธรรมท้องถิ่นมากมาย พอที่จะทำให้คนในจังหวัดราชบุรีเอง เกิดความภาคภูมิใจ

ทัศนคติ

ตามหลักพัฒนาการท้องถิ่น ปรารถนาให้ประชาชนก้าวไปสู่ความเจริญทุกด้านทุกทาง ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการศึกษาวัฒนธรรม จึงจำต้องหาทางหรือวิธีการให้ประชาชนเปลี่ยนทัศนคติไปในทางที่ดีเท่านั้น ซึ่งคำว่าทัศนคติได้มีผู้ให้ความหมายไว้ว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ อาจมากหรือน้อยก็ได้ และทัศนคติจัดเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ซึ่งอาจเกิดขึ้นกับบุคคลด้วยสาเหตุ 3 ประการ คือ (Cruze, 1947 : 187)

1. เกิดจากการที่บุคคลยอมรับเอาทัศนคติทางวัฒนธรรมไว้ก่อนที่จะได้พบปะ และมีความรู้สึกจริง ๆ กับวัตถุที่ทำให้เกิดทัศนคติเช่นนั้นขึ้น
2. เกิดจากการที่บุคคลสร้างขึ้น โดยยุดิความคิดจากความรู้ที่ตนมีอยู่กับประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

3. เกิดจากการที่บุคคลแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างรุนแรง โดยเหตุที่ทัศนคติที่มีอยู่ในเฉพาะบุคคลนั้น ขึ้นกับลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่เขาได้รับ ทัศนคติของบุคคลนั้น อาจแสดงออกมาได้ทางพฤติกรรม ซึ่งเป็นไปในสองลักษณะ คือ ลักษณะพึงพอใจหรือชอบ อันเป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความพอใจรักใคร่ อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น ๆ เรียกว่า ทัศนคติเชิงนิมาน (Positive Attitude) กับทัศนคติอีกแบบหนึ่ง ซึ่งแสดงออกมาในรูปของความไม่พึงพอใจ เบื่อหน่าย เป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความชิงชัง ไม่อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น ๆ เรียกว่า ทัศนคติเชิงนิเสธ (Negative Attitude) (Newcomb, 1954 : 128)

อาจจะกล่าวอีกได้ว่า ทัศนคติ คือ ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหา หรือต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคล หรือสิ่งใด ๆ เช่น รัก เกลียด หรือกลัว หรือไม่พอใจ มากน้อยเพียงใดต่อสิ่งนั้น ๆ (Good, 1959 : 48) ซึ่งถ้ากล่าวจริง ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่า ทัศนคติเป็นผลมาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่แต่ละคนมีอยู่ ทัศนคติจึงเป็นสิ่งที่อิทธิพลต่อบุคคลมาก เป็นตัวตัดสินว่าเรารู้สึกอย่างไร เราควรพูดหรือทำ

อะไรในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นตัวนำไปประพฤติปฏิบัติ มีอิทธิพลต่อความคิดและกำหนดพฤติกรรม ไม่มากนัก (Foster. 1961 : 131) ดังนั้น ทักษะจึงเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้ และเป็นแรงจูงใจที่กำหนดทิศทางของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทักษะจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในหน้าที่การงาน หรือกล่าวได้ว่า ทักษะ ความรู้สึก หรือทัศนคติ มีผลกระทบโดยตรงต่อความรู้สึก หรืออารมณ์ และพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำต่องานนั้น ๆ คิว (เคโซ สวานานท์ 2512 : 28)

จากที่กล่าวมานี้ โดยสรุปแล้ว ทักษะนั้นหมายถึง ระบบของความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรมที่มีต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับตัวบุคคล สิ่งของ และความคิดเห็น ทักษะเป็นแรงขับที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลพิจารณาความสำคัญของสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม และมีอิทธิพลต่อการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตน (เอนกกุล กรีกส์ 2521 : 147)

จากความหมายของทัศนคติ จะพบว่า ทัศนคติมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ 2520 : 40)

1. Cognitive Component เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้หรือความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเรานั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลในการที่จะสรุปรวมเป็นความเชื่อ ช่วยในการประเมินผลสิ่งเรานั้น ๆ

2. Feeling Component เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเรานั้น เป็นผลเนื่องมาจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเรานั้นแล้วว่า พอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลวอย่างไร

3. Action Tendency Component เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อม หรือแนวโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเรานั้นในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้มาจากการประเมินผล

ดังนั้น ทัศนคติที่มีการวัดในแบบสอบถาม จึงพบองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้ เพื่อจะทำให้ทราบว่า บุคคลเกิดทัศนคติอย่างไรต่อสิ่งที่จะวัด ซึ่งการเกิดทัศนคติได้นั้นต้องมีการก่อรูปขึ้นมาก่อนโดย (Allport. 1940 : 180)

1. การเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม และชนบธรรมเนียมต่าง ๆ ของสังคม แล้วนำเอาสิ่งที่เรียนรู้เหล่านั้น มาเป็นรากฐานของทัศนคติ
2. การแบ่งแยกความรู้ที่ได้มาจากประสบการณ์ของตนเอง เช่น เด็กได้รับการเลี้ยงดูมาดี มักมองโลกในแง่ดี
3. ประสบการณ์ที่ได้รับมาจากเดิม แทรกแรงในค่านิยมหรือไม่ดี เช่น บุคคลที่ทำให้เกลียดมากมีลักษณะอย่างไร ก็มักมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบุคคลที่มีรูปร่างลักษณะเช่นนั้นด้วย
4. การเลียนแบบ จนในที่สุดก็ยอมรับเอาทัศนคติของผู้ที่ถูกเลียนแบบนั้น ไปเป็นทัศนคติของตนเอง

จะเห็นได้ว่า ลักษณะการก่อรูปของทัศนคติ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้นได้ นอกจากนี้ ไทรแอนดิส (Triandis, 1971 : 3) ยังได้กล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติอีกว่า เป็นเพราะ

1. ได้รับข้อมูลใหม่จากบุคคลหรือสื่อมวลชน
2. ได้รับประสบการณ์ตรงหรือความกระทบกระเทือนใจ
3. ถูกบังคับให้ปฏิบัติไม่ตรงกับทัศนคติของตน
4. การรักษาทางจิตใจ เพื่อให้เข้าใจเหตุผลที่ถูกต้องขึ้น
5. เปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมใหม่

จากสิ่งที่กล่าวมา แสดงว่า ทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่ง เรมเมอร์ (Remmer, 1954 : 398) ได้ศึกษาถึงความคงที่ของทัศนคติ โดยกล่าวว่า ทัศนคติเป็นสภาพจิตใจที่มีความมั่นคงพอใช้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ จึงเป็นสิ่งทำได้ยาก แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะทำได้ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน หากพบว่า ผู้เรียนมีทัศนคติอันไม่พึงประสงค์ ครูผู้สอนก็จำเป็นต้องคิดอ่านแก้ไข เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ดีเหล่านั้น ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการสนับสนุนว่า ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้

การอยู่ค่ายพักแรม

ค่ายพักแรมเป็นวิธีการให้การศึกษาอย่างหนึ่ง นอกเหนือจากการให้การศึกษาในชั้นเรียน ซึ่งค่ายพักแรม (Camps) ในความหมายเดิม ตามคำจำกัดความของหนังสือ

สารานุกรมบริแทนนิกา (Encyclopaedia Britannica) ได้ให้ความหมายของคำว่า "Camp" ว่าเป็นคำมาจากภาษาละตินว่า "Campus" ซึ่งแปลว่า "Field" หมายถึงทุ่งนา หรือที่โล่งแจ้ง หรือบริเวณ แคบราบ "Camp" ใช้ในทางทหารเท่านั้น ต่อมาพลเรือนสามัญนำมาใช้ หมายถึง "การที่บุคคลออกนอกบ้านไปพักค้างแรม หรือใช้ชีวิตในป่า หรือในบริเวณที่โล่งแจ้ง ชั่วระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งไม่เหมือนกับการอยู่บ้าน" อาจจะเพื่อกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเพื่อพักผ่อนหย่อนใจก็ได้ มีการจัดเตรียมอุปกรณ์เกี่ยวกับที่พัก เครื่องใช้และอาหารการกินไปค้างแรม นอนกลางดินกินกลางทรายจริง ๆ แต่ค่ายพักแรมในปัจจุบันมีการจัดระบบ กระบวนการวิธีการดำเนินงานสลับซับซ้อนเพิ่มจากเดิม ฉะนั้น ค่ายพักแรมในปัจจุบันจึงเป็นค่ายพักแรมที่มีการจัดอย่างมีระเบียบ ซึ่ง ดร.เบนสัน และ ดร.โกลเบิร์ก (Benson & Goldberg) ให้ความหมายของคำว่า ค่ายพักแรมที่จัดระเบียบ (Organized Camps) ไว้ว่า (จรินทร์ ชานีรัตน์ 2513 : 39) "การอยู่ค่ายพักแรมที่จัดระเบียบ หมายถึง การเผชิญภัยเกี่ยวกับการศึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งเปิดโอกาสให้สมาชิกผู้เข้าร่วมได้ทำงานได้พักผ่อนหย่อนใจทางสันตนาการ และได้ดำเนินชีวิตทางสังคม เป็นหมู่คณะในสิ่งแวดล้อมนอกเมือง" แสดงว่า ค่ายพักแรมต้องเป็นกระบวนการทำให้เกิดการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ในทางเกี่ยวกับการศึกษา การทำงาน การสันตนาการ และการใช้ชีวิตร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นคณะ ไม่ใช่รายบุคคล ทั้งนี้ เพื่อจุดมุ่งหมายร่วมกัน และต้องเป็นสถานที่นอกเมืองเป็นหลักสำคัญในการอยู่ค่ายพักแรม

ซึ่ง จรินทร์ ชานีรัตน์ ได้สรุปลักษณะเด่นของความหมาย ค่ายพักแรมที่จัดระเบียบไว้ดังนี้ (จรินทร์ ชานีรัตน์ 2513 : 41)

1. การจัดประสบการณ์ในทางสร้างสรรค์ และในทางการศึกษา
2. การใช้ชีวิตร่วมกันเป็นหมู่หรือเป็นกลุ่มคณะ ไม่ใช่คนเดียวหรือรายบุคคล
3. การใช้ชีวิตนอกเมือง
4. การศึกษา และนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาร่างกาย จิตใจ และสังคมของชาวค่าย
5. ค่ายพักแรมนี้ ต้องจัดโดยผู้นำที่ได้รับการฝึกอบรมมาแล้วโดยเฉพาะ

ดังนั้น ค่ายพักแรมจึงเป็นกระบวนการทางการศึกษา และการสหนาการ โดยอาศัยธรรมชาติเป็นสื่อในการจัดประสบการณ์ และการเรียนรู้ในการใช้ชีวิตอยู่ในค่ายพักแรมนั้นด้วย นั่นก็คือ ค่ายพักแรมเป็นวิธีการให้การศึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งการให้การศึกษาแก่เยาวชนนั้น ให้ได้หลายวิธี หาใช่เฉพาะการเรียนการสอนในห้องเรียนเท่านั้น และเป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักการศึกษาว่า การเรียนเฉพาะในห้องเรียนนั้น นักเรียนไม่ได้รับความรู้ และประสบการณ์ตรงเท่าใดนัก การอยู่ค่ายพักแรม เป็นการเรียนการสอนหรือวิธีการ (Method) ให้การศึกษาอย่างหนึ่ง โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ในทางปฏิบัติจริง ๆ เกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติศึกษา ธรณีวิทยา กีฬา ฯลฯ และการเรียนรู้ในประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ใหม่ ๆ ให้เยาวชนได้รับการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลง เพื่อการปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างแท้จริงได้ เพราะเยาวชนได้รับการเรียนรู้จากการกระทำ และการปฏิบัติจริง ๆ ฉะนั้น การอยู่ค่ายพักแรมจึงมีความสำคัญในด้านวิธีการให้การศึกษาอีกด้านหนึ่งด้วย (จรินทร์ ชานีรัตน์ 2513 : 43 - 44)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อความรู้และทัศนคติ

เนื่องจากยังไม่มีผู้ทำการวิจัยเรื่องนี้มาก่อน จึงได้นำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อความรู้และทัศนคติของนักเรียนมาใช้ประกอบในงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนเข้าร่วมมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน ยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติบางประการของผู้เรียนอีกด้วย (ณรงค์ เทียมเมฆ 2520 : 18) นั่นคือ การที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้สอนจัดให้ จะทำให้นักเรียนมีความรู้มากขึ้น และมีทัศนคติเปลี่ยนไป ดังที่ ยุทธวีรวัลย์ วณิชยจินดา (ยุทธวีรวัลย์ วณิชยจินดา 2514 : 3 - 4) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา และหาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา กับผลการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพฯ ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรม ได้แก่ การให้นักเรียนติดตามความเคลื่อนไหวประจำวันจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จัดทำป้ายประกาศ ป้ายนิเทศ์ เกี่ยวกับสังคมศึกษา และชาวสำคัญ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ทำให้ผลการเรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสกีลแมน (Skillman, 1959 : 1958) ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กิจกรรมนอกห้องเรียน กับผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของนักเรียนชั้นปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของญี่ปุ่น 3 โรงเรียน โดยมีกิจกรรมนอกห้องเรียนที่ศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ สถานักเรียนและกรรมการห้องเรียน ชุมนุมทางวิชาการ ชุมนุมหนังสือพิมพ์ ละคร และดนตรี และชุมนุมผู้สนใจพิเศษต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คะแนนเฉลี่ยของผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับผู้ไม่เข้าร่วมกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 และผลการเรียนของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียน จะสูงกว่าผลการเรียนของผู้ที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม จึงเห็นได้ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้มากขึ้น เพิ่มขึ้นจากเดิม

นอกจากการเข้าร่วมกิจกรรมจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้มากขึ้นแล้ว การใช้อุปกรณ์และกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือทำให้มีความรู้มากขึ้นด้วย ซึ่งสนับสนุนงานวิจัยของ แมคโคลแมน (Maccolman, 1975 : 109 - A) ที่ได้ศึกษาผลการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้ชุดการสอน การจัดกิจกรรมกลุ่ม และการสอนแบบปกติของนักเรียนระดับ 9 จำนวน 24 ห้องเรียน โดยแบ่งนักเรียนแต่ละห้องเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองหนึ่ง สอนโดยใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียว กลุ่มทดลองสอง สอนโดยใช้ชุดการสอนรวมกับการอภิปรายเป็นกลุ่มเล็ก และกลุ่มควบคุมสอนตามปกติ ในการทดลอง ผู้วิจัยได้ให้ครู 8 คน เป็นผู้สอน ส่วนผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการสอน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนรวมกับการอภิปรายกลุ่มเล็ก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับการศึกษาของ วัตต์ (Watt, 1965 : 1519 - A) ซึ่งศึกษาทดลองเกี่ยวกับการสอนวิชาภูมิศาสตร์ เรื่อง คำศัพท์ทางภูมิศาสตร์ โดยแบ่งนักเรียนเป็น 5 กลุ่ม แต่ละกลุ่มสอนโดยครูคนเดียวกัน แต่ใช้วิธีการสอนแตกต่างกันดังนี้ คือ

กลุ่มที่ 1	สอนโดยวิธีบรรยายให้นักเรียนฟังตามหนังสือและไม่ใช้อุปกรณ์การสอน
กลุ่มที่ 2	สอนโดยใช้รูปภาพเป็นอุปกรณ์
กลุ่มที่ 3	สอนโดยใช้ฟิล์มสตริปเป็นอุปกรณ์

กลุ่มที่ 4 สอนโดยใช้แผนภาพเค้าโครงเป็นอุปกรณ์

กลุ่มที่ 5 สอนโดยใช้หุ่นจำลองสามมิติเป็นอุปกรณ์

เมื่อครูสอนแต่ละกลุ่มเป็นเวลา 2 สัปดาห์ แล้วจึงทำการทดสอบนักเรียนทั้ง 5 กลุ่ม ด้วยแบบทดสอบชุดเดียวกัน พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ 4 และกลุ่มที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ค่าศัพท์สูงกว่ากลุ่มที่ 1 ซึ่งสอนบรรยาย และสูงกว่ากลุ่มที่ 2 ซึ่งสอนโดยใช้รูปภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มที่ 3 ซึ่งใช้ฟิล์มสทริปเป็นอุปกรณ์ มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ค่าศัพท์ภูมิศาสตร์สูงกว่ากลุ่มที่ 1 ซึ่งสอนแบบบรรยาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ จีรารักษ์ ชิริเวทย์ (จีรารักษ์ ชิริเวทย์ 2514 : 51 - 53) ทำการทดลอง เรื่อง การทดลองสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ภาพยนตร์และสไลด์ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนของนักเรียนสามกลุ่ม ในเรื่องเดียวกัน

จากการสอนสามแบบ คือ

กลุ่มที่ 1	สอนแบบบรรยาย
กลุ่มที่ 2	สอนโดยฉายสไลด์ประกอบ
กลุ่มที่ 3	สอนโดยฉายภาพยนตร์ประกอบ

ผลการวิจัยปรากฏว่า คะแนนของกลุ่มที่สอนโดยฉายภาพยนตร์ประกอบ และของกลุ่มที่สอนโดยฉายสไลด์ประกอบ มากกว่าคะแนนของนักเรียนกลุ่มที่สอนแบบบรรยาย

จึงสรุปได้ว่า การสอนโดยใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม จะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ผู้วิจัยจึงใช้ประกอบการตั้งสมมุติฐานที่ว่า การถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่ค่ายพักแรม ซึ่งสอนโดยมีอุปกรณ์และให้นักเรียนรวมกิจกรรมต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจมากกว่าวิธีควบคุม

นอกจากจะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้เพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีผลทำให้เกิดทัศนคติที่ดีขึ้นมากกว่าผู้ที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม ดังที่ เบรานิส (Beranis. 1974 : 1892 - A) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมระหว่างปีภาคเรียนว่า ทำให้ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อชีวิตและธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพิเศษระหว่างปีภาคเรียน มีความต้องการที่จะไปอยู่ค่ายพักแรม หรือเดินทางท่องเที่ยว โดยให้มีครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรม

ด้วย และพบว่านักเรียนเหล่านี้มีทัศนคติต่อถูกกาลดีขึ้นมาก และนักเรียนเองก็เชื่อว่า เขาสามารถจำและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เขาเรียนรู้อยู่ในโรงเรียน และในห้องเรียนดีขึ้นด้วย แต่ทัศนคติเหล่านี้จะไม่ปรากฏแก่เด็กเรียนที่ไม่ได้ เขารวมกิจกรรมพิเศษที่โรงเรียนจัดขึ้น ในระหว่างปีภาคนี้เลย และสอดคล้องกับงานวิจัยของคาลิช และ เบิร์ตส์ (คาลิช และ เบิร์ตส์ 2517 :

8 - 9 อ้างอิงมาจาก Kalish and Bertes) ได้สำรวจทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่มหาวิทยาลัยฮาวาย เพื่อค้นหาทัศนคติของนิสิตต่อกิจกรรมและตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้นำ และการให้ความร่วมมือในกิจกรรม พบว่า การมีความสนใจในกิจกรรม หรือการเคยมีประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรม มีความสัมพันธ์กับการให้ความร่วมมือกับกิจกรรม การเป็นผู้นำและการมีทัศนคติที่ดีด้วย

แสดงว่าการเข้าร่วมกิจกรรม จะทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีขึ้นด้วย ผู้วิจัยจึงใช้ประกอบการตั้งสมมุติฐานที่ว่า กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีทัศนคติดีกว่าวิธีควบคุม

นอกจากนี้ ยังมีผู้ทำการศึกษาและกล่าวถึงกิจกรรมนอกห้องเรียน ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของการอยู่ค่ายพักแรม โดยกล่าวถึง สถานที่นอกเมืองเป็นห้องปฏิบัติของธรรมชาติ ซึ่งเป็นสถานที่เปิดโอกาสให้มีการเรียน หากความรู้และทักษะต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาทัศนคติในทางรวม ๆ ด้วย จากผลการทดลองและการวิจัยทางการศึกษาของ บรินเลย์ (จรินทร ชานีรัตน์ 2513 : 64 อ้างอิงมาจาก Brindley) แสดงให้เห็นว่า นักเรียนผู้ซึ่งใช้ธรรมชาติเป็นวิชาเรียนจะเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับสถานที่นอกเมืองได้เร็วกว่า น่าสนใจมากกว่าการเรียนในห้องเรียนธรรมดา ซึ่งสนับสนุนงานวิจัยของ สุรัชย์ ประเสริฐสรวย (สุรัชย์ ประเสริฐสรวย 2514 : 46 - 47) ที่ได้ทดลองเพื่อเปรียบเทียบจากนักเรียนที่สอนด้วยการใช้การศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมเสริมบทเรียน กับนักเรียนที่สอนในชั้นเรียนตามปกติ โดยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 120 คน กลุ่มหนึ่งเรียนในชั้นเรียนเดี่ยว อีกกลุ่มหนึ่งพาไปศึกษานอกสถานที่หลังจากเรียนในชั้นเรียนแล้ว โดยใช้บทเรียนเดียวกัน พบว่า การใช้การศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมเสริมบทเรียนนั้น มีประสิทธิภาพดีกว่าการสอนในชั้นเรียนแต่เพียงอย่างเดียว และไม่ว่าจะเป็นเวลานานเท่าใด การใช้การศึกษานอกสถานที่ประกอบการเรียนการสอน ย่อมทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้มาก และจดจำได้นานกว่า

นอกจากนี้ กิจกรรมค่ายพักแรม ยังมีกิจกรรมรอบกองไฟ อันเป็นกิจกรรมที่ใช้เกมต่าง ๆ ประกอบกับเนื้อหาที่ถ่ายทอดไปแล้ว ซึ่งกิจกรรมนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กมีความรู้เพิ่มขึ้นได้ เพราะได้รับทั้งความสนุกสนานและความรู้อยู่ จึงทำให้จดจำได้ดี สนับสนุนการวิจัยของ แอลเลน (Allen, 1966 : 22 - 26) ที่ทำการทดลองประสิทธิภาพของเกมกับนักเรียนมัธยมศึกษา โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ทำการทดลองทุกวัน ๆ ละ สองชั่วโมง เป็นเวลาหกสัปดาห์ กลุ่มทดลองได้เล่นเกมเกี่ยวกับตรรกศาสตร์ เป็นเวลา 45 - 60 นาที เวลาที่เหลือเป็นการอ่าน ถกเถียงกันเกี่ยวกับกฎของเกมและสรุปความคิดรวบยอดอื่น แล้วทดสอบวัดประสิทธิภาพของผู้เล่น ส่วนกลุ่มควบคุม เรียนเนื้อหาคล้ายกับกลุ่มทดลอง พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถภาพทางสมองที่ไม่รวมคานภาษาสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่า การใช้เกมหรือการละเล่นเป็นกิจกรรม ทำให้เด็กมีความรู้มากขึ้น ซึ่งกิจกรรมค่ายพักแรมก็ใช้เกมหรือการละเล่นควบคู่กัน

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมค่ายพักแรมทำให้เด็กมีความรู้เพิ่มขึ้นแล้ว ยังทำให้มีทัศนคติที่ดีด้วย เนื่องจากกิจกรรมค่ายพักแรมมีการใช้เกมประกอบเนื้อหาที่สอนในกิจกรรมรอบกองไฟ ซึ่งการที่เด็กได้เล่น ได้แสดงออก จะมีส่วนช่วยทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีด้วย ดังที่ คินเคด

(Kincaid, 1977 : 4194 - A) ได้ทำการศึกษาลงของการนำเกมและปริศนาคณิตศาสตร์ไปที่บ้าน โดยการฝึกหัดหรือมารดาของนักเรียนเป็นพิเศษ ทำการทดลองเป็นเวลา 10 สัปดาห์ พบว่า นักเรียนที่ได้เล่นเกมและปริศนาคณิตศาสตร์ มีทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้เล่นเกมและปริศนาคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่า การเล่นเกมและปริศนาจะทำให้เด็กนักเรียนมีทัศนคติที่ดีขึ้น สูงขึ้น

จากที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงใช้ประกอบการตั้งสมมุติฐานว่า กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีความรู้และทัศนคติสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

จากเอกสารและงานวิจัยที่น่าเสนอขึ้นต้น ผู้วิจัยจึงใช้ประกอบการตั้งสมมุติฐาน คือ

1. การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน วิธีอยู่ค่ายพักแรม และวิธีควบคุม มีผลทำให้เด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี มีความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรม

ทองถิ่นแตกต่างกัน ดังนี้

1.1 การถ่ายทอดกรรมคทางวัฒนธรรมทองถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน มีความรู้ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมทองถิ่นมากกว่าวิธีควบคุม

1.2 การถ่ายทอดกรรมคทางวัฒนธรรมทองถิ่น ด้วยวิธีอยู่อาศัยพักแรม มีความรู้ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมทองถิ่นมากกว่าวิธีควบคุม

1.3 การถ่ายทอดกรรมคทางวัฒนธรรมทองถิ่น ด้วยวิธีอยู่อาศัยพักแรม มีความรู้ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมทองถิ่นมากกว่าวิธีสอนในห้องเรียน

2. การถ่ายทอดกรรมคทางวัฒนธรรมทองถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน วิธีอยู่อาศัยพักแรม และวิธีควบคุม มีผลทำให้เด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมทองถิ่นแตกต่างกัน ดังนี้

2.1 การถ่ายทอดกรรมคทางวัฒนธรรมทองถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมทองถิ่น สูงกว่าวิธีควบคุม

2.2 การถ่ายทอดกรรมคทางวัฒนธรรมทองถิ่น ด้วยวิธีอยู่อาศัยพักแรม มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมทองถิ่น สูงกว่าวิธีควบคุม

2.3 การถ่ายทอดกรรมคทางวัฒนธรรมทองถิ่น ด้วยวิธีอยู่อาศัยพักแรม มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมทองถิ่น สูงกว่าวิธีสอนในห้องเรียน

ทั้งนี้ ที่ระดับนัยสำคัญ .05

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2523 จำนวน 60 คน ซึ่งการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มโรงเรียนมัธยมที่เป็นตัวแทนของจังหวัดมา 1 โรงเรียน แล้วจึงสุ่มนักเรียนมาทำการทดลอง กลุ่มละ 20 คน ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 ได้รับการถ่ายทอดกรรมคททางวัฒนธรรมควยวิธีสอนในห้องเรียน 20 คน
เป็นกลุ่มทดลองที่ 1
- กลุ่มที่ 2 ได้รับการถ่ายทอดกรรมคททางวัฒนธรรมควยวิธีอยู่ค่ายพักแรม 20 คน
เป็นกลุ่มทดลองที่ 2
- กลุ่มที่ 3 ได้รับการถ่ายทอดกรรมคททางวัฒนธรรมควยวิธีควบคุม 20 คน
เป็นกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบ 1 ฉบับ แบบสอบถาม 1 ฉบับ และโครงการถ่ายทอดกรรมคททางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่ค่ายพักแรม

1. แบบทดสอบวัดความรู้ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีวิธีดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเนื้อหาความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจากเอกสารและหนังสือต่าง ๆ
 - 1.2 สร้างตารางวิเคราะห์หน้าหนัก เนื้อหา และข้อสอบ เพื่อให้ข้อสอบมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา
 - 1.3 สร้างแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ จากตารางวิเคราะห์หน้าหนัก เนื้อหา และข้อสอบ มีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ดังตัวอย่างแบบทดสอบ

โดยให้ผู้ตอบเลือกข้อที่ถูกที่สุดขอเดี๋ยว ดังนี้

ขอ 0) เมืองศูนย์กลางของหัวราราคืออยู่ที่เมืองใด

ก. นครปฐม

ข. ราชบุรี

ค. กาญจนบุรี

ง. สุพรรณบุรี

1.4 นำแบบทดสอบใหญ่ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อพิจารณาว่าข้อคำถามที่ใช้เหมาะสมหรือไม่

1.5 นำแบบทดสอบไปทดลองสอบกับนักเรียนที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ และรายตัวเลือก เพื่อหาค่าความยากง่าย และอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ โดยใช้วิธี 27 % ของ Chung Teh Fan ซึ่งการตรวจสอบข้อสอบถือเกณฑ์การตรวจให้คะแนน ใช้หลักว่า คอบถูกให้ 1 คะแนน และคอบผิด หรือคอบเกินกว่า 1 ตัวเลือกในข้อเดียวกันให้ 0 คะแนน

1.6 นำข้อสอบที่คัดเลือกไว้แล้ว คือ ข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง .2 ถึง .8 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ไม่น้อยกว่า .2 นำมาหาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธี KR - 20 ของ Kuder Richardson ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8753 ซึ่งนับว่าเป็นแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ ที่มีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูงพอ สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

2. แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้มาตราวัดทัศนคติของ ลิเคอร์ต (Likert) ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่วง

วิธีดำเนินการสร้างแบบสอบถามวัดทัศนคติ

2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดทัศนคติ

2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.3 สร้างตารางกำหนดหน้าหนัก เนื้อหา และข้อคำถาม เพื่อให้สอดคล้องกัน

แล้วจึงสร้างข้อคำถามเป็นแบบสอบถามวัดทัศนคติ ต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี เพื่อศึกษา ทาที่ ความคิดเห็น ความรู้สึกเอนเอียงทางจิตใจของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี ที่มี

คอมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อพิจารณาข้อความที่ซ้ำๆ เหมาะสมหรือไม่

2.5 เลือกมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่วง คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.6 กำหนดน้ำหนักของการให้คะแนน โดยถือเกณฑ์ตัดสินว่ามีพฤติกรรมตรงกับข้อความนั้น มากน้อยเพียงใด เป็น 2 กรณี ดังนี้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 28)

2.6.1 ข้อความที่เป็นพฤติกรรมทางบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน

2.6.2 ข้อความที่เป็นพฤติกรรมทางลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดทัศนคติ โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่งจาก 5 คำตอบ

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
0. เพลงเกี่ยวกับชาวช่วยนอนคลายสมอง					
00. การเล่นวีลัดานเป็นสิ่งล้าสมัย					

2.7 นำแบบสอบถามไปทดลองกับนักเรียนที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 95 คน แล้วนำมาวิเคราะห์โดยทราวจให้คะแนนทุกข้อ เพื่อแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยถือเอา 25 % ของผู้ที่ได้คะแนนตอบแบบสอบถามสูง เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดี และ 25 % ของผู้ที่ได้คะแนนตอบแบบสอบถามต่ำ เป็นผู้ที่มีทัศนคติไม่ดี แล้วจึงนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้ t -test

2.6 นำข้อสอบที่คัดเลือกไว้ คือ ข้อคำถามที่มีค่า t เท่ากับหรือมากกว่า 1.75 ไปหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร α - coefficient ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น .9191 ซึ่งนับว่าเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูงพอ สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

3. โครงการถ่ายทอดกรรมกรทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่ค่ายพักแรม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีวิธีดำเนินการสร้างตามลำดับ ดังนี้

3.1 ศึกษาเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ในจังหวัดราชบุรี จากเอกสารต่าง ๆ ผู้มีความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมราชบุรี รายงานประกอบวิชา ท.031 ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี

3.2 กำหนดชั่วโมงที่จะสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้

3.3 ตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมในแต่ละเนื้อหา

3.4 สร้างกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล ทำตามลำดับดังนี้

1. นำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ และแบบสอบถามวัดทัศนคติ มาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนทดลองถ่ายทอดกรรมกรทางวัฒนธรรม

2. ทำการทดลองดังนี้

กลุ่มที่ 1 ทดลองถ่ายทอดกรรมกรทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน โดยสอนติดต่อกัน 3 วัน คิดเป็นจำนวนชั่วโมงสอนได้ 16 ชั่วโมง ตามโครงการสอนที่ปรากฏในภาคผนวก ค.

กลุ่มที่ 2 ทดลองถ่ายทอดกรรมกรทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม โดยสอนติดต่อกัน 3 วัน คิดเป็นจำนวนชั่วโมงสอนได้ 16 ชั่วโมง

ตามโครงการสอนที่ปรากฏในภาคผนวก ค.

- หมายเหตุ การทดลองการถ่ายทอคมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ใช้ผู้สอนคนเดียวกัน
- กลุ่มที่ 3 ไม่ได้รับการถ่ายทอคด้วยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่อาศัยพักแรม ถือเป็นกลุ่มควบคุม
3. นำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ และแบบสอบถามวัดทัศนคติ มาทดสอบกัน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด หลังการทดลองถ่ายทอคมรคทางวัฒนธรรมแล้ว
4. นำผลที่ได้จากแบบทดสอบ และแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ เพื่อทดสอบ สมมุติฐานต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- หาค่าเฉลี่ย โดยสูตร (สมถรร วรน้อย 2521 : 26)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$
 เมื่อ \bar{X} คือ ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 n คือ จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
- หาค่าความแปรปรวน โดยสูตร (อนันต์ ศรีโสภา 2521 : 58)

$$s^2 = \frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}$$
 เมื่อ s^2 คือ ความแปรปรวน
 $\sum X^2$ คือ ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $(\sum X)^2$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
- หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดทัศนคติ โดยใช้ t - test วิเคราะห์ รายชื่อ จากสูตร (อังคณา สายยศ ม.ป.ป. : 179)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

- เมื่อ t คือ ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
 \bar{X}_H, \bar{X}_L คือ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ
 S_H^2, S_L^2 คือ คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ
 n_H, n_L คือ จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

4. หาความเชื่อมั่นแบบสอบถามวัดทัศนคติ โดยใช้สูตร α - coefficient ของ Coonbach จากสูตร (ลวน สายยศ 2522 : 90)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

- เมื่อ α คือ สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n คือ จำนวนข้อแบบสอบถาม
 S_i^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
 S_t^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

5. หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้ โดยใช้สูตร KR - 20 ของ Kuder Richardson จากสูตร (อังคณา สายยศ ม.ป.ป. : 160)

$$r_{tt} = \frac{N}{N-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

- เมื่อ r_{tt} คือ ความเชื่อมั่น
 N คือ จำนวนข้อ
 p คือ อัตราส่วนของผู้ที่ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ
 q คือ อัตราส่วนของผู้ที่ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ
 S_t^2 คือ คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งหมด

6. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของผลการถ่ายทอวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance) ซึ่งใช้คะแนนจากการทดสอบก่อนเป็นตัวแปรร่วม เพื่อทดสอบสมมติฐาน ใช้สูตร (Lindquist. 1956 : 323)

$$F = \frac{MS_A}{MS_W} ; df = (a-1), (N-a-1)$$

เมื่อ F คือ คาสติทิไซพิจารณาใน F - distribution
 MS_A คือ ค่าปรับแล้วของค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนจากการทดลอง
 MS_W คือ ค่าปรับแล้วของค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนภายในกลุ่ม

7. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้วที่ละคู่ โดยใช้สูตร t - test (Lindquist. 1953 : 327)

$$t = \frac{\bar{X}'_1 - \bar{X}'_2}{S(\bar{X}'_1 - \bar{X}'_2)} ; df = n-1$$

เมื่อ t คือ คาสติทิไซพิจารณาใน t - distribution
 \bar{X}' คือ คะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้ว = $b_w (\bar{X} - \bar{X}_j) + \bar{Y}_j$

$$\text{เมื่อ } b_w = \frac{SP_w}{SS_{wx}}$$

$S(\bar{X}'_1 - \bar{X}'_2)$ คือ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้ว

ผลการคณควา

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
\bar{X}'	แทน	คะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้ว
s^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
SS'	แทน	ค่าปรับแล้วของผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	รายเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS'	แทน	ค่าปรับแล้วของรายเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน
SP	แทน	ผลบวกของผลคูณของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
กลุ่มทดลอง 1	แทน	กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดกรรมกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควยวีชีสอนในทองเรียน
กลุ่มทดลอง 2	แทน	กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดกรรมกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควยวีชีอยู่กายพักแรม
กลุ่มควบคุม	แทน	กลุ่มที่ไม่ได้รับการถ่ายทอดกรรมกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควยวีชีสอนในทองเรียน และวีชีอยู่กายพักแรม

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 หากสถิติพื้นฐานของคะแนนจากการสอบครั้งแรก (Pretest) และจาก

การสอบครั้งหลัง (posttest) ทั้งแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ และแบบสอบถามทัศนคติ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น กับกลุ่มตัวอย่างจากคะแนนการสอบครั้งหลัง โดยใช้คะแนนจากการสอบครั้งแรกเป็นตัวแปรร่วม เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 1.1 - 1.3

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น กับกลุ่มตัวอย่างจากคะแนนการสอบครั้งหลัง โดยใช้คะแนนจากการสอบครั้งแรกเป็นตัวแปรร่วม เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 2.1 - 2.3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากการสอบครั้งแรก และจากการสอบครั้งหลัง

จากการนำข้อสอบ ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการทดสอบก่อนดำเนินการทดลอง และภายหลังการทดลอง แล้วนำมาหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากการสอบทั้งสองครั้ง ดังแสดงใน ตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนดำเนินการทดลอง และภายหลังการทดลอง

การทดลอง	ค่าสถิติ	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มควบคุม
ก่อนดำเนินการทดลอง	\bar{X}	29.70	29.20	26.85
	s^2	31.58	28.66	39.82
ภายหลังการทดลอง	\bar{X}	40.25	43.55	30.70
	s^2	35.52	26.73	23.52

จากตาราง 1 แสดงว่า

ก่อนดำเนินการทดลอง คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ในมรรคทางวัชณธรรมของกลุ่มตัวอย่างมีค่าแตกต่างกันเล็กน้อย และพบว่า ภายหลังจากการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มสูงขึ้น และมีความแตกต่างกันมากขึ้น

ตาราง 2 คาสติพิพื้นฐานของคะแนนทัศนคติต่อมรรคทางวัชณธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนดำเนินการทดลอง และภายหลังจากการทดลอง

การทดลอง	คาสติพิ	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มควบคุม
ก่อนดำเนินการทดลอง	\bar{X}	207.55	208.25	200.25
	s^2	385.31	338.51	373.88
ภายหลังจากการทดลอง	\bar{X}	237.40	263.45	214.30
	s^2	298.99	213.63	213.06

จากตาราง 2 แสดงว่า

ก่อนดำเนินการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อมรรคทางวัชณธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างมีค่าแตกต่างกันเล็กน้อย และพบว่า ภายหลังจากการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มสูงขึ้น และมีความแตกต่างกันมากขึ้น

จากความแตกต่างของคาสติพิพื้นฐานดังกล่าวนี้ จึงนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบต่อไป

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ ในมรรคทางวัชณธรรมท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่าง จากคะแนนการสอบครั้งหลัง โดยใช้คะแนนจากการสอบครั้งแรกเป็นตัวแปรรวม ดังแสดงใน ตาราง 3

ตาราง 3 ค่านัยสำคัญของการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนความรู้ ความเข้าใจ
ในมรรคทางวัชณธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง

	Source of Variation			F
	between	within	total	
SS_X	92.634	1889.95	1982.584	
SS_Y	1781.434	1626.90	3408.334	
SP	371.767	1183.40	1555.167	
SS'_Y	1302.529	885.91	2188.439	
df	2	56	58	
MS'_Y	651.265	15.819		41.1677

$$F_{.05} = 3.166, \quad df = 2, 56$$

จากตาราง 3 แสดงว่า

ความรู้ ความเข้าใจ ในมรรคทางวัชณธรรมท้องถิ่น ภายหลังจากทดลองของกลุ่ม
ทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 หมายความว่า วิธีสอนในห้องเรียน วิธีอยู่อาศัยพักแรม และวิธีควบคุม ส่งผลต่อ
ความรู้ ความเข้าใจ ในมรรคทางวัชณธรรมท้องถิ่นแตกต่างกัน ดังนั้น จึงคำนวณหาค่า คะแนน
เฉลี่ยที่ปรับแล้วของความรู้ ความเข้าใจ ในมรรคทางวัชณธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม
แลนำมาเปรียบเทียบกันด้วย t - test แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระกัน ดังแสดงใน
ตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐาน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่ปรับแล้วของคะแนนความรู้ ความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	\bar{X}	\bar{X}'	$S_{\bar{X}' - \bar{X}}$	t
กลุ่มทดลอง 1	40.25	39.55	1.277	6.085*
กลุ่มควบคุม	30.70	31.78		
กลุ่มทดลอง 2	43.55	43.16	1.285	8.856*
กลุ่มควบคุม	30.70	31.78		
กลุ่มทดลอง 1	40.25	39.55	1.257	2.872*
กลุ่มทดลอง 2	43.55	43.16		

$$t_{.05} = 1.645 ; df = 39$$

จากตาราง 4 แสดงว่า

1. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่าวิธีควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 1.1
2. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่าวิธีควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 1.2
3. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 1.3

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างจาก
คะแนนการสอบครั้งหลัง โดยใช้คะแนนจากการสอบครั้งแรกเป็นตัวแปรรวม ดังแสดงใน
ตาราง 5

ตาราง 5 คำนัยสำคัญของการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนทัศนคติ ต่อมรดกทาง
วัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง

	Source of Variation			F
	between	within	total	
SS _x	785.20	20856.50	21641.70	
SS _y	24186.20	13788.00	37974.20	
SP	3867.05	12958.85	16825.90	
SS _y	19156.27	5736.23	24892.50	
df	2	56	58	
MS _y	9578.14	102.43		93.507*

$$F_{.05} = 3.166 , \quad df = 2, 56$$

จากตาราง 5 แสดงว่า

ทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ภายหลังจากทดลองของกลุ่มทดลอง 1
กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า
วิธีสอนในห้องเรียน วิธีอยู่ค่ายพักแรม และวิธีควบคุม ส่งผลต่อทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรม
ท้องถิ่นแตกต่างกัน ดังนั้น จึงคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้ว ของทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรม
ท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม แล้วนำมาเปรียบเทียบกันด้วย t - test แบบ
กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระกัน ดังแสดงใน ตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐาน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่ปรับแล้วของคะแนน
ทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	\bar{X}	\bar{X}'	$S_{\bar{X}' - \bar{X}_j}$	t
กลุ่มทดลอง 1	237.40	236.03	3.242	5.725 *
กลุ่มควบคุม	214.30	217.47		
กลุ่มทดลอง 2	263.45	261.65	3.248	13.602 *
กลุ่มควบคุม	214.30	217.47		
กลุ่มทดลอง 1	237.40	236.03	3.200	8.006 *
กลุ่มทดลอง 2	263.45	261.65		

$$t_{.05} = 1.685, \quad df = 39$$

จากตาราง 6 แสดงว่า

1. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่าวิธีควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน ข้อ 2.1
2. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่าวิธีควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน ข้อ 2.2
3. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วย วิธีสอนในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน ข้อ 2.3

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบผลการถ่ายทอคอมพิวเตอร์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการถ่ายทอด้วยวิธีสอนในห้องเรียน วิธีอยู่ค่ายพักแรมกับวิธีควบคุม ที่มีต่อความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติ ท่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) ปีการศึกษา 2523 ของโรงเรียนรัฐบาล ในจังหวัดราชบุรี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

- 2.1 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี
- 2.2 แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี
- 2.3 โครงการถ่ายทอคอมพิวเตอร์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน

และวิธีอยู่ค่ายพักแรม

3. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล ทำตามลำดับดังนี้

3.1 นำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ และแบบสอบถามวัดทัศนคติ มาทดสอบกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนทดลองถ่ายทอคอมพิวเตอร์ทางวัฒนธรรม

3.2 ทำการทดลองดังนี้

กลุ่มที่ 1 ทดลองถ่ายทอคอมพิวเตอร์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน โดยสอนติดต่อกัน 3 วัน คิดเป็นจำนวนชั่วโมงสอนได้ 16 ชั่วโมง ตามโครงการสอนที่ปรากฏในภาคผนวก ค.

กลุ่มที่ 2 ทดลองถ่ายทอคมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีอยู่อาศัยพักแรม โดยสอนติดต่อกัน 3 วัน คิดเป็นจำนวนชั่วโมงสอนได้ 16 ชั่วโมง ตามโครงการสอนที่ปรากฏ ในภาคผนวก ก.

หมายเหตุ การทดลองการถ่ายทอคมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ใ้ผู้สอนคนเดียวกัน

กลุ่มที่ 3 ไม่ได้รับการถ่ายทอด้วยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่อาศัยพักแรม ถือเป็นกลุ่มควบคุม

3.3 นำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ และแบบสอบถามวัดทัศนคติ มาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด หลังการทดลองถ่ายทอคมรคทางวัฒนธรรมแล้ว

3.4 นำผลที่ได้จากแบบทดสอบและแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาคาสถิติพื้นฐานของคะแนนความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติ จากการสอบครั้งแรก และการสอบครั้งหลัง

2. เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ ในมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 3 กลุ่ม ภายหลังจากทดลองสิ้นสุด ด้วยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวม ใช้คะแนนจากการทดสอบก่อนการทดลองเป็นตัวแปรรวม และทดสอบคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้วที่ละคู่ด้วย $t - test$

3. เปรียบเทียบทัศนคติต่อมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ภายหลังจากทดลองสิ้นสุด ด้วยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวม ใช้คะแนนจากการทดสอบก่อนการทดลองเป็นตัวแปรรวม และทดสอบคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้วที่ละคู่ด้วย $t - test$

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการเปรียบเทียบความรู้ในมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอคมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน วิธีอยู่อาศัยพักแรม และวิธีควบคุม มีความรู้ ความเข้าใจ ในมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า

1.1 กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่า กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน วิธีอยู่ค่ายพักแรม และวิธีควบคุม มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า

2.1 กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นดีกว่า กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง ปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีการใช้สื่อทัศนศึกษา และ

กิจกรรมต่าง ๆ ประกอบการสอน ดังนั้น การถ่ายทอดสองวิธีนี้ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจ มากขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของแมคโคลแมน (Maccolman. 1975 : 109 - A) วัตต์ (Watt. 1965 : 1519 - A) และจีราร์ตน์ ซิรเวทย์ (จีราร์ตน์ ซิรเวทย์ 2514 : 51 - 53) ซึ่งสรุปได้ว่า การใช้อุปกรณ์และกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือทำให้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

นอกจากนี้แล้ว ผลการวิจัยครั้งนี้ยังปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีอยู่อาศัยพักแรม มีความรู้ความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน ซึ่งผลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัชย์ ประเสริฐสรวย (สุรัชย์ ประเสริฐสรวย 2514 : 46 - 47) ที่พบว่า การศึกษานอกสถานที่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอยู่อาศัยพักแรม ส่งผลให้เด็กมีผลการเรียนดีขึ้นหรือมีความรู้เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ ในกิจกรรมอยู่อาศัยพักแรมก็มีกิจกรรมรอบกองไฟ อันเป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยใช้เกมต่าง ๆ ประกอบกับเนื้อหาที่ถ่ายทอดไปแล้ว ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้เด็กมีความรู้เพิ่มขึ้นได้ เพราะได้รับทั้งความสนุกสนานและความรู้ด้วย จึงทำให้จดจำได้ดี สนับสนุนการวิจัยของ แอลเลน (Allen. 1966 : 22 - 26) ซึ่งพบว่า การใช้เกมหรือการละเล่นเป็นกิจกรรม ทำให้นักเรียนมีความรู้มากขึ้น

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนของวิธีอยู่อาศัยพักแรม และวิธีสอนในห้องเรียนตามโครงการสอนเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ แต่ส่วนที่ต่างกัน และอาจมีผลต่อความรู้ของเด็กได้คือสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศ เนื่องจากนักเรียนที่เรียนในห้องเรียนต้องแต่งชุดนักเรียน และเรียนแต่ในห้องเรียนเท่านั้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของทุกคนในห้องเรียนน้อยกว่าส่วนนักเรียนที่เรียนโดยอยู่อาศัยพักแรม แต่งตัวตามสบาย มีการกินอยู่ร่วมกัน นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน ได้มีโอกาสแสดงความสามารถของตนอย่างเต็มที่ มีความรับผิดชอบในการเรียน มีทักษะในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง มีความสนุกสนานขณะที่เรียน และเรียนนอกห้องเรียนตลอด สิ่งเหล่านี้อาจทำให้เด็กมีความรู้เพิ่มขึ้นได้ ซึ่งสนับสนุนการศึกษาของสกีลแมน (Skillman. 1959 : 1958) ซึ่งพบว่า ผลการเรียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนจะสูงกว่าผลการเรียนของผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมนอกห้องเรียนจัดเป็นส่วนสำคัญของกิจกรรมอยู่อาศัยพักแรม

สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่างในห้องเรียน เรียนติดต่อกันในห้องเรียน โดยมีเวลาพักและการเคลื่อนย้ายลูกจากที่นั่งน้อยมาก อาจทำให้เด็กอึดอัด และเหนื่อยล้าได้ ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ทั้งที่ โสภา ชูพิกุลชัย (โสภา ชูพิกุลชัย 2514 : 191) กล่าวว่า อุปสรรคที่สำคัญอันหนึ่งของการเรียนรู้คือ ความเหนื่อยเมื่อใดก็ตามที่เกิดความเหนื่อย การเรียนรู้จะไม่เกิดผลเลย ความเหนื่อยจะเกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกรูปทุกนาม ที่ได้คร่ำเคร่งกับการทำงานเป็นระยะยาวนาน จึงทำให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง โดยมีความเหนื่อยหรือความเมื่อยล้า ทั้งทางร่างกายและอารมณ์เข้ามาแทนที่ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ค่ายพักแรม ใช้เวลาเรียนเท่ากันก็จริง แต่ได้มีโอกาสผ่อนคลายความเกร็งเครียดโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ มาประกอบ เช่น ทักษะศึกษา การละเล่นที่สนาม การเล่นรอบกองไฟ ทำให้ได้ผ่อนคลายความเครียดทางสมองลงไบบ้าง

จากเหตุผลที่กล่าวมานี้ จึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดควยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีความรู้ ความเข้าใจ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดควยวิธีสอนในห้องเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองแล้ว ปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดควยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีคะแนนทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม ควยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่ค่ายพักแรมมีกิจกรรมต่าง ๆ อันจะทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีขึ้นได้ เพราะมีการให้ข้อมูลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ถูกต้องแก่เด็ก ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ อย่างแท้จริง โดยอาศัย โสภทัศนศึกษาประกอบควย ซึ่งนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงของโลกต่างก็ยอมรับ และเห็นพ้องกันว่า โสภทัศนศึกษา หรือการศึกษาที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ โดยผ่านประสาทสัมผัสทางหู และทางตา ได้แก่ การเห็นของจริง หุ่นจำลอง รูปภาพ การสาธิต สไลด์ การศึกษานอกสถานที่ การใช้เทปบันทึกเสียง ฯลฯ จะทำให้การสอนได้ผลดี และมีคุณค่าหลายด้าน ได้แก่ (นิพนธ์ ศุขปริณี 2518 : 13 - 14)

1. คุณค่าทางค่านิยมวิชาการ จะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง และเรียนได้คึกคักกว่าเด็กที่ไม่ได้มีใส่ทัศนคติประกอบการเรียนรู้การสอน

2. คุณค่าทางจิตวิทยาการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และต้องการเรียนในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งมีอิทธิพลต่อทัศนคติของผู้เรียนด้วย

นอกจากนี้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้เด็กมีส่วนร่วม ก็ทำให้มีทัศนคติดีขึ้นด้วย ซึ่งสนับสนุนการวิจัยของ คาลิช และ เบิร์ตส์ (กานดา พุพุช 2517 : 8 - 9 อ้างอิงมาจาก Kalish and Bertes) ซึ่งพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรม มีความสัมพันธ์กับการมีทัศนคติที่ดี

การสาธิต ก็จัดเป็นกิจกรรมหนึ่งของการถ่ายทอดค่านิยมทางวัฒนธรรม ทั้งสองวิธี ที่จะทำให้ทัศนคติของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงในทางดีขึ้น ดังที่ สาโรจน์ แพงย้ง (สาโรจน์ แพงย้ง 2522 : 118) กล่าวถึงการสาธิตว่า มีคุณค่าคือ เป็นการรวมจุดสนใจและความตั้งใจของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นคนช่างสังเกต ช่วยให้เห็นใจเนื้อหาดีขึ้น และช่วยเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่ถูกต้อง

จากที่กล่าวมานี้ จึงสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ว่า กิจกรรมการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียนและวิธีอยู่ค่ายพักแรม ทำให้นักเรียนมีทัศนคติสูงขึ้นกว่าการที่ไม่ได้รับการถ่ายทอดเลย

ส่วนการถ่ายทอดด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม ทำให้นักเรียนมีทัศนคติดีขึ้น สูงขึ้น กว่าวิธีสอนในห้องเรียน เพราะวิธีอยู่ค่ายพักแรม ผู้เรียนได้เรียนนอกห้องเรียน ได้มีโอกาสเห็นของจริง ได้รับประสบการณ์ตรงมากกว่า และได้มีโอกาสสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและเพื่อน ๆ มากทั้งในเรื่องความเป็นอิสระ และเวลาที่อยู่ร่วมกัน มีความสนุกสนาน และได้เป็นตัวของตัวเองมากกว่าวิธีสอนในห้องเรียน จึงทำให้ทัศนคติของผู้เรียนดีขึ้น ดังที่ วารินทร์ สายโอบเอื้อ และ สุณีย์ ชีรดากร (วารินทร์ สายโอบเอื้อ และ สุณีย์ ชีรดากร 2522 : 128) ได้กล่าวถึงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน และวิชาต่าง ๆ โดยจัดประสบการณ์ที่สร้างความพอใจ สร้างความสนุกสนานมาให้แก่ผู้เรียน โดยการสอนวิชาต่าง ๆ ให้เด็กเกิดความรู้ และความเข้าใจอย่างแท้จริง ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กเข้าร่วมก็จะช่วยพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติให้ดีขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบรานิส (Beranis, 1974 : 1892 - A) ที่พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมระหว่างปีภาค มีทัศนคติดีขึ้นต่อฤดูกาล

นอกจากนี้ กิจกรรมค่ายพักแรม มีการใช้เกมประกอบเนื้อหาที่สอนด้วย ในกิจกรรมรอบกองไฟ ซึ่งการที่เด็กได้เล่น โต้แสดงออก จะมีส่วนช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ดีด้วย ซึ่งสนับสนุนการวิจัยของ คินเคต (Kincaid, 1977 : 4194 - A) ซึ่งพบว่า การเล่นเกมและปรีศนา จะทำให้นักเรียนมีทัศนคติดีขึ้น สูงขึ้น

จากที่กล่าวมานี้ จึงสนับสนุนผลงานวิจัยครั้งนี้ ที่ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดควยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีทัศนคติสูงกว่าวิธีสอนในห้องเรียน

ขอเสนอแนะ

1. ทางการศึกษา

1.1 ควรจะได้จัดหลักสูตรการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของแต่ละจังหวัด กำหนดให้มีการจัดการสอนในห้องเรียน และให้มีการจัดการสอนไว้ในส่วนหนึ่งของกิจกรรมลูกเสือ อนุภษาชาติ และเนตรนารี ค่าย

1.2 ควรมีการปรับปรุงวิธีสอนแบบเดิมสำหรับโรงเรียนที่มีการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิธีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และควรมีการจัดหลักสูตรวิชานี้ในทุกระดับชั้น

1.3 ครู อาจารย์ ผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียน ต้องเห็นความสำคัญของการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ดำรงอยู่ต่อไป โดยเป็นผู้ให้การสนับสนุนให้คำปรึกษา ให้ความร่วมมือ และเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนหรือหน่วยราชการต่าง ๆ จัดขึ้น

1.4 ควรจะนำวิธีอยู่ค่ายพักแรม ไปทดลองกับวิชาอื่น ๆ บ้าง เช่น ศิลปกรรม จริยธรรม

2. ทางการวิจัย

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มเวลาในการทดลองให้เหมาะสมกับเนื้อหา และเด็กมีโอกาสพักบ้าง โดยเฉพาะเด็กในห้องเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับตัวแปรอิสระต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ ชั้นเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นควย

2.4 ควรศึกษาความคงทนของความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติ โดยทิ้งระยะห่างพอสมควร เพื่อจะได้อธิบายว่า ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติ เปลี่ยนไปหรือไม่

2.5 ควรมีการทำแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน ในเนื้อเรื่องที่ไม่สามารถนำแบบทดสอบวัดได้ และเป็นการตรวจสอบพฤติกรรมของนักเรียนได้ว่า ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ นอกจากจะใช้แบบทดสอบวัดแล้ว

2.6 ควรมีการปรับปรุงโครงการถ่ายทอชมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้

2.7 ควรจัดกลุ่มทดลองที่ได้รับการถ่ายทอทั้ง 2 วิธี ให้อยู่ห่างกัน ไม่ควรจัดในบริเวณเดียวกัน เพื่อไม่ให้เด็กมีโอกาสได้พบปะพูดคุยกันในขณะที่ทดลอง

2.8 ควรสอนมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางอย่างโดยกล่าวถึงประโยชน์ และโทษควย เช่น ความเชื่อโชคลาง เพื่อให้เด็กสามารถตัดสินใจในการยอมรับเลือกรับวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์

การขาดทุน

บรรณานุกรม

- กานกา พุพุด การเปลี่ยนทัศนคติของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ และคณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตอกิจกรรมนิสิต วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2517, 157 หน้า
- กุหลาบ มัลลิกะมาส คคิชาวบ้าน โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น 2516, 273 หน้า
- เกษม บุญศรี ประเพณีทำบุญเนื่องในพระพุทธศาสนา พิมพ์เป็นอนุสรณ์งานฌาปนกิจ
นางฉัตติ สาริมาณ ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม วันพฤหัสบดีที่ 31 กรกฎาคม 2512
คุรุสภาลาดพร้าว 2518, 289 หน้า
- โกวิท ทาแก้ว "นำเที่ยว" วารสารส่วนการศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี
3 : 16 - 18 มีนาคม 2520
- คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรม "นโยบายฟื้นฟูและปรับปรุงวัฒนธรรม" ในงานวัฒนธรรมของ
คณะกรรมการแห่งชาติ หน้า 61 - 74 คุรุสภา 2515
- ศักดิ์สิทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. "การศึกษากับการสืบทอดและการเสริมสร้างวัฒนธรรม"
วัฒนธรรมไทย 2 : 3 - 18 กุมภาพันธ์ 2521
- จรินทร์ ชานีรัตน์ การจัดค่ายพักแรม บางสะแกการพิมพ์ ชนบุรี 2513, 254 หน้า
- จินต์ รักการดี คู่มือการปฏิบัติงานตามโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท เรื่องทัศนคติและ
ความต้องการ โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น 2508, 87 หน้า
- จีรวาส์ บันยารชุน วัฒนธรรมไทย เรื่องการเล่นพื้นบ้าน พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในการบรรจจุธิ
าพณา จอมพล ป.พิบูลสงคราม ณ วัดพระศรีมหาธาตุ วันพฤหัสบดีที่ 30 กรกฎาคม
2507, 52 หน้า
- จิราวัฒน์ ชिरเวทย์ การทดลองสอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ภาพยนตร์
และสไลด์ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514, 80 หน้า
- ชัยนาค นาคบุปผา โลกของวัยรุ่น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2513,
156 หน้า

ชิน อยู่ดี "โบราณคดีเมืองราชบุรี" อ.ส.ท. 9 : 22 - 25 และ 66 - 71 เมษายน
2518

เชิดศักดิ์ โฉวาสินธุ์ การวัดทัศนคติ และบุคลิกภาพ สำนักทดสอบทางการศึกษา
และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 132 หน้า

ณรงค์ เทียมเมฆ ทัศนคติต่ออาชีพครู และความต้องการด้านกิจกรรมนักเรียน ของนักเรียน
ชาวเขา วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2520, 77 หน้า

เคโซ สวนานนท์ ปทานุกรมจิตวิทยา โอเคียนสโตร์ 2512, 394 หน้า

ตรี อมาตยกุล "จังหวัดราชบุรี" เมืองราชบุรี พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในการประชุมเพลิงศพ
คุณหญิง ประพันธ์คำรสลักษณ์ (ชั้น. ศุขะวณิช) ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม 25 เมษายน
2509 ชวนพิมพ์ 2509, 92 หน้า

เต็ม สุวรรณประเสริฐ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเบญ-
จมาภูทิศ จังหวัดราชบุรี ประกอบรายงานวิชา ท.031 ปีการศึกษา 2523
เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ ตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ทรงชัย เจตบุตร ของดีเมืองราชบุรี เพชรบุรีการพิมพ์ จังหวัดเพชรบุรี 2519, ๒๖
266 หน้า

ชัชชัย ทรัพย์ประเสริฐ และคนอื่น ๆ ราชบุรี เอกสารประกอบการเรียนวิชา
สังคมศึกษา ม.ป.ท. 2520, 56 หน้า

ธีรภรณ์ นาคพิน "ข้อสังเกตเกี่ยวกับวัฒนธรรม" วัฒนธรรมไทย 7 : 30 - 34
กรกฎาคม 2521

นคร พันธุ์รงค์ "การสัมภาษณ์เรื่องวัฒนธรรมพื้นบ้าน" ศรีนครินทรวิโรฒพิษณุโลก
2 : 32 - 45 สิงหาคม - พฤศจิกายน 2521

นิพนธ์ ศุขปริดี โสภณศึกษา แพร่พิทยา 2518, 185 หน้า

นิสิตคณะวนศาสตร์ "สมุนไพรและไม้มีพิษ" พัฒนาที่ดิน 121 : 19 - 33 มิถุนายน 2518

บรรหาร เทียมเมฆ "การละเล่นพื้นบ้าน หมู่บ้านไผ่คำ" วัฒนธรรมไทย 3 : 36 - 47
มีนาคม 2523

- บุญมา ไชยอ่อน สีนัด นาคปนคำ และสุเชษ ขิงทวี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ อาจารย์
 ชูศรี เชื้อโพธิ์หัก เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ มกราคม พ.ศ. 2523
 ประภาเพ็ญ สุวรรณ ทศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย
 ไทยวัฒนาพานิช 2520, 143 หน้า
- ประวิทย์ จำปาทอง งานปั้น วิศวกรรมพิมพ์ จังหวัดราชบุรี 2521 : 54 หน้า
- ประสิทธิ์ กายกกลอน ภาษากับวัฒนธรรม ไทยวัฒนาพานิช 2512, 150 หน้า
- ประสิทธิ์ จำปา "การบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรม" เอกลักษณ์แม่ไก่ เนื่องในงาน
 นิทรรศการวัฒนธรรมขึ้นเมืองภาคใต้ 4 - 6 สิงหาคม 2520, 4 หน้า (ไม่ครบถ้วน)
 แปลก สนธิรักษ์ พิธีกรรมและประเพณี ไทยวัฒนาพานิช 2523, 269 หน้า
- ผจงจิตต์ อธิคมนันท์ การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 2520, 138 หน้า
- ผะอม โปชะกฤษณะ และคนอื่น ๆ เพลงกล่อมเด็ก และเพลงประกอบการเล่นของเด็ก
ภาคกลาง 16 จังหวัด งานวิจัยของคณะอาจารย์วิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร 2520, 235 หน้า
- เดือน มั่งคั่ง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ
 จังหวัดราชบุรี ประกอบรายงานวิชา ท.031 ปีการศึกษา 2523 เป็นผู้สัมภาษณ์
 ที่ ตำบลดำเนิน อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
- พยอม ตันติวัฒน์ สมุนไพรร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521, 202 หน้า
- พระครูปลัดมรรจม ฉันทวิริยะ ประวัติและอภินิหารหลวงพ่อกันจันทร วิศวกรรมพิมพ์
 จังหวัดราชบุรี 2521, 59 หน้า
- พระราชวิสุทธิโสภณ "ประวัติวัดมหาธาตุวรวิหาร อ.เมือง จ.ราชบุรี"
พระกริ่งพระราชทาน ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ทอด ณ วัดมหาธาตุวรวิหาร จังหวัดราชบุรี
วันอาทิตย์ที่ 28 ตุลาคม 2516 ธนาคารกรุงเทพ 2516, 83 หน้า
- พูนพิศมัย คีตกุล, ม.จ. ประเพณีไทยและทอปปิญาธรรม พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ
 นายศรี สังข์ประไพ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2513, 88 หน้า
- พูลฉวี "ไปบ้านโป่ง" อ.ส.ท. 9 : 17 - 21 เมษายน 2518

- โหมทยากร แผ่นดินของไทย 72 จังหวัด พินยาकार 2514, 412 หน้า
 บุทธิวัลย์ วนิชยจินดา ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเสริมหลักสูตร วิชาสังคมศึกษากับผลสำเร็จในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ในชั้นมัธยม วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514, 129 หน้า
 ราช บุรีรัตน์ "เพลงพื้นบ้าน" ชุมนุมชาวสหมิมณฑลราชบุรี ม.ป.ท. 2511, 48 หน้า
 ภาทรี ศรีสุวรรณ "เพลงพื้นเมืองภาคกลาง" วัฒนธรรมไทย 8 : 10 - 27 สิงหาคม 2522
 ลวน สายยศ "ความเชื่อมั่นแบบต่าง ๆ" วารสารการวัดผลการศึกษา 2 : 81 - 94 กันยายน - ธันวาคม 2522
 ดุงบุญ "ชุมนุมคึกคักชาวบ้าน" ราชบัณฑิตยสถาน 1 : 43 - 47 กรกฎาคม - กันยายน 2519
 วรรณดี บุระละสิงห์ จ.ราชบุรี ม.ป.ท. ม.ป.ป., 24 หน้า
 วารินทร์ สายโอบเอื้อ และ สุชัย ชีรคากกร จิตวิทยาการศึกษา โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด 2522, 190 หน้า
 วิจิตร สมบัติบริบูรณ์ "นำเที่ยวเมืองราชบุรี" พระกรัณพระราชนาน ธนาคารกรุงเทพ จำกัด หอด ๗ วัดมหาธาตุวรวิหาร จังหวัดราชบุรี วันอาทิตย์ที่ 28 ตุลาคม 2516
 ธนาคารกรุงเทพ 2516, 83 หน้า
 วิเชียร เกตุสิงห์ สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522, 145 หน้า
 วิชาท "หนังสือที่วัดขนอน" สตรีสาร 50 : 12 - 13 และ 107 - 108 16 มีนาคม 2523
 ศรีศักดิ์ วัลลิโภคม "มรดกของไทย" วารสารสมาคมไทย - อเมริกัน 1 : 39 - 48 พฤษภาคม 2522
 สด แดงเอียด "โคกพลับ" แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์" เมืองโบราณ 4 : 17 - 24 กรกฎาคม - กันยายน 2521
 สมสรร วงษ์อนุอัย เอกสารประกอบการสอนวิชา วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2521, 89 หน้า

สามารถ สุขศิริ "ประวัติเมืองราชบุรี" ของคีเมืองราชบุรี เพชรบุรีการพิมพ์ จังหวัด
เพชรบุรี 2519, 266 หน้า

———— "พระพุทธรูปรัตนไตรยชัยวัฒน์จตุรทิศ" โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่สำคัญ
ในเขตการศึกษา 5 วิศวกรรมพิมพ์ จังหวัดราชบุรี 2522, 78 หน้า

ลาโรจน์ แพ่งยัง สื่อการสอน เอกสารประกอบการเรียน วิชาโสตทัศนศึกษา สื่อการสอน
วิชาเฉพาะ โสตทัศนูปกรณ์ที่ใช้ในการส่งเสริม ม.ป.ท. 2522, 196 หน้า

ลาโรจน์ บัวศรี ถ้าที่น่าสนใจในเมืองไทย คุรุสภาลาดพร้าว 2518, 232 หน้า

สุชา จันทร์เอม และ สุรางค์ จันทร์เอม จิตวิทยาวัยรุ่น แพร่พิทยา 2515, 320 หน้า

สุัทธา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย ไทยวัฒนาพานิช 2518, 182 หน้า

———— ปัญหาสังคม ไทยวัฒนาพานิช 2521, 262 หน้า

สุภักดิ์ อนุกุล เครื่องปั้นดินเผา สำนักงานศึกษาธิการเขต 5 ม.ป.ป., 67 หน้า

———— "จิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม" ของคีเมืองราชบุรี เพชรบุรีการพิมพ์
จังหวัดเพชรบุรี 2519, 266 หน้า

สุมาลย์ เรืองเดช เพลงกล่อมเด็กของไทย เนื่องในวันครบรอบสถาปนาวิทยาลัยครู-
พระนคร ปีที่ 85 12 ตุลาคม 2520 ม.ป.ท. 2520, 62 หน้า

สุรัชย์ ประเสริฐสรวย ประสิทธิภาพของการศึกษานอกสถานที่ ประกอบการสอนวิชาสังคม-
ศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514,
65 หน้า

สุรสิงห์สำรวม ฉิมพะเนา การละเล่นของเด็กลานนาไทยในอดีต เจริญวิทย์การพิมพ์
2520, 152 หน้า

แสวง ชัยอาญา ราชบุรี ท่าพระจันทร์ 2502, 228 หน้า

โสภา ชูพิกุลชัย จิตวิทยาทั่วไป คุรุสภา 2514, 233 หน้า

อนันต์ ศรีโสภา สถิติเบื้องต้น ไทยวัฒนาพานิช 2521, 396 หน้า

อนุমানราชชน, พระยา "ความรู้เรื่องวัฒนธรรม" ในงานวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติ
หน้า 104 - 116 คุรุสภา 2515

- อภัย นาคคง "เพลงลาน" ศูนย์สังคีตศิลป์ หน้า 1 - 9 บรรยาย รายการแสดงที่ศูนย์-
สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า ครั้งที่ 47 14 มีนาคม 2523
- อวยพร เกิดชวย "มรดกไทย" วารสารส่วนการศึกษาของคณาธิการบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี
7 : 19 - 24 กรกฎาคม 2520
- อังคณา สายยศ วิธีการวิจัยทางการศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ม.ป.ป., 265 หน้า
- อานนท์ อภาภิรม สังคมวัฒนธรรมและประเพณีไทย แพทย์พิทยา 2519, 146 หน้า
เอกลักษณ์ไทย ครั้งที่ 3 วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง 2521, 36 หน้า
- เอนก นาวิกมูล "รายงานเรื่องคดีชาวบ้านที่วัดคงคาราม" วิทยาสาร 5 : 42 - 43
1 มีนาคม 2520
- เอนกกุล กรี่แสง จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
2521, 224 หน้า
- Allen, Layman E., Allen W. and James C. Miller. "Programed Games
and the Learning of Problem Solving Skill : The WEF'N PROOF
Example," The Journal of Educational Research. 60 : 22 - 26
September, 1966
- Allport, G.N. "Attitude," Handbooks of Social Psychology.
Horcester, Mass. Clark University Press, 1940. 810 p.
- Beranis, Theodore Andrew. "A Study of the Effect of A 45 - 15
Continuous School Year Experience on Student Vacation Activities
and Attitude," Dissertation Abstracts. 355 : 1892 - A, October,
1974.
- Cruze, Wendell W. Educational Psychology. New York, The Ronald
Press Company, 1942. 572 p.
- Foster, Charles R. Psychology for Life Today. Chicago, American
Technical Society, 1961. 430 p.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New York, Mc. Graw - Hill,
1973. 681 p.

- Kincaid, William Arthur. "A Study of the Effects on Children's Attitude and Achievement in Mathematical Games into the Home by Specially Trained Parents," Dissertation Abstract. 37 : 4194 - A, January, 1977.
- Lindquist, E.F. Design and Analysis of Experiments in Psychology and Education. Boston, Houghton Mifflin Co., 1953. 393 p.
- Maccollman, James Wesley, "Relationship between the Use of Learning Activity Packages, Group Activities and The Preferences of Student Toward the Social Studies Course," Dissertation Abstracts, 36 (1) : 109 - A, July, 1975.
- Newcomb, T.M. Social Psychology. New York, The Dryden Press, 1954. 591 p.
- Remmers, H.H. Introduction to Opinion and Attitude Measurement. New York, Harper & Brother Publishers, 1954. 437 p.
- Skillman, John Harold. "A Study of the Relationship between Participation in Various Types of Extra - Class Activities and Academic Performance in Three Private Japanese Secondary Schools," Dissertation Abstracts. 19 : 1958 February, 1959
- Triandis, Harry C. Attitude and Attitude Change. New York, John Wiley and Sons, 1971. 232 p.
- Watt, Ann Rerem. "Conceptual Clarification of Certain Geographic Terms Through The Use of Five Presentation Modes," Dissertation Abstracts. 26 (3) : 1519 - A, September, 1965

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ตารางกำหนดน้ำหนักเนื้อหาและข้อสอบ

ตารางกำหนดน้ำหนักเนื้อหาและข้อสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	จำนวน ข้อทดสอบ ความรู้	จำนวนแบบ สอบถาม ทัศนคติ	จุดมุ่งหมาย	ข้อสอบ
<p>1. <u>สาขาศิลปะ</u></p> <p>1.1 <u>วรรณกรรมพื้นบ้าน</u></p> <p>1.1.1 นิทานชาวบ้าน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาหนุ่ม - บ้านโป่ง - แม่น้ำแม่กลอง - หลวงตาทอง - ทำไมเสือจึงมีลูกน้อย - เสือทำไมมีลาย - คักปลาบนยอดศาล 	1.30	5	4	<p>1. บอกถึงจุดประสงค์ของนิทานชาวบ้านได้</p> <p>2. บอกลักษณะของนิทานชาวบ้านได้</p> <p>3. บอกถึงสิ่งที่ได้รับจากนิทานชาวบ้านได้อย่างน้อย 3 เรื่อง</p>	<p><u>ข้อสอบความรู้</u> ข้อ 1 - 5</p> <p><u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> ข้อ 1 - 4</p>
<p>1.1.2 เพลงพื้นบ้าน</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพลงเกี่ยวข้าว - เพลงส่งคอลำพวน - เพลงพวงมาลัย - เพลงกล่อมเด็ก 	2.30	8	8	<p>1. บอกถึงลักษณะสำคัญของเพลงพื้นบ้านบางเพลงได้</p> <p>2. บอกความหมายบางอย่างในเพลงพื้นบ้านบางเพลงได้</p>	<p><u>ข้อสอบความรู้</u> ข้อ 6 - 13</p> <p><u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> ข้อ 5 - 12</p>

ตารางกำหนดน้ำหนัก เนื้อหาและข้อสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	จำนวน ขอบทสอบ ความรู้	จำนวนแบบ สอบถาม ทัศนคติ	จุดมุ่งหมาย	ข้อสอบ
1.1.3 ปริศนาคำทาย	.30	2	3	3. บอกจุดมุ่งหมาย ของ เพลงพื้นบ้าน บาง เพลงใด 4. บอกถึงคุณค่าหรือ ประโยชน์ของ เพลง พื้นบ้านบาง เพลงใด บอกถึงคุณค่าหรือประ- โยชน์ของปริศนา คำทายใด	<u>ข้อสอบความรู้</u> ข้อ 14 - 15 <u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> ข้อ 13 - 15
1.1.4 ความเชื่อโชคลาง	.30	2	2	1. บอกถึงประโยชน์ ของการ เชื่อ โชคลางใด 2. สามารถบอกถึง ความหมายของ ความเชื่อโชคลาง ที่ยกตัวอย่างมาให้ ได้ถูกต้องอย่างน้อย 1 ตัวอย่าง	<u>ข้อสอบความรู้</u> ข้อ 16 - 17 <u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> ข้อ 16 - 17

ตารางกำหนดหน้าหนังสือหาและข้อสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวนชั่วโมงที่สอน	จำนวนขอทดสอบความรู้	จำนวนแบบสอบถามทัศนคติ	จุดมุ่งหมาย	ข้อสอบ
1.2 <u>คนตรีฟอนร่า</u> ร่าโทน	1	3	3	1. บอกลักษณะเพลงที่ใช้ในการร่าโทนได้ 2. บอกถึงเครื่องดนตรีที่ใช้ในการร่าโทนได้ถูกต้อง 3. บอกความแตกต่างระหว่างร่าโทนกับร่าวงได้	<u>ข้อสอบความรู้</u> ข้อ 18 - 20 <u>แบบสอบถามทัศนคติ</u> ข้อ 18 - 20
2. <u>สาขามนุษยศาสตร์</u> 2.1 <u>ขนบธรรมเนียมประเพณี</u> - ประเพณีทำขวัญลาน - ประเพณีสงกรานต์	2.30	8	10	1. บอกความหมายของประเพณีได้ 2. บอกจุดมุ่งหมายของประเพณีได้ 3. บอกถึงคุณค่าในประเพณีได้ 4. บอกกิจกรรมในประเพณีได้	<u>ข้อสอบความรู้</u> ข้อ 21 - 28 <u>แบบสอบถามทัศนคติ</u> ข้อ 21 - 30

ตารางกำหนดหน้าหนังสือและข้อสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	จำนวน ข้อทดสอบ ความรู้	จำนวนแบบ สอบถาม ทัศนคติ	จุดมุ่งหมาย	ข้อสอบ
<p>2.2 <u>ประวัติจังหวัด</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - สภาพทางภูมิศาสตร์ - ประวัติความเป็นมาของจังหวัด - สภาพปัจจุบันของจังหวัด 	1.30	6	5	<ol style="list-style-type: none"> 1. บอกสภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดได้ 2. บอกประวัติความเป็นมาของจังหวัดได้ 3. บอกสภาพปัจจุบันของจังหวัดได้ 	<p><u>ข้อสอบความรู้</u> ข้อ 29 - 34</p> <p><u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> ข้อ 31 - 35</p>
<p>2.3 <u>โบราณสถาน</u> <u>โบราณวัตถุ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - แหล่งมรดกก่อนประวัติศาสตร์ - เมืองโบราณคูบัว - หนึ่งใหญ่วัดขนอน - ภาพฝาผนังวัด-คางคาราม - พระปราสาทวัดมหาธาตุ - พระพุทธรูปเขาสูง 	3	12	10	<ol style="list-style-type: none"> 1. บอกความเป็นมาของโบราณสถานโบราณวัตถุ บางอย่างได้ถูกต้อง 2. บอกลักษณะของโบราณสถานโบราณวัตถุ บางอย่างได้ถูกต้อง 3. บอกคุณค่าโบราณสถานโบราณวัตถุ บางอย่างได้ถูกต้อง 	<p><u>ข้อสอบความรู้</u> ข้อ 35 - 46</p> <p><u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> ข้อ 36 - 45</p>

ตารางกำหนดน้ำหนักเนื้อหาและข้อสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	จำนวน ข้อทดสอบ ความรู้	จำนวนแบบ สอบถาม ทัศนคติ	จุดมุ่งหมาย	ข้อสอบ
3. <u>สาขาช่างฝีมือ</u> การทำเครื่องปั้น ดินเผา	1	4	3	1. บอกถึงประโยชน์ จากการศึกษา ประวัติความเป็น มาเครื่องปั้นดินเผา ได้ 2. บอกลำดับขั้นตอน ในการทำเครื่อง ปั้นดินเผาได้ 3. บอกถึงปัญหาและ วิธีแก้ปัญหาในการ ทำเครื่องปั้นดินเผา ได้	<u>ข้อสอบความรู้</u> ข้อ 47 - 50 <u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> ข้อ 46 - 48
4. <u>สาขากีฬาและ</u> <u>นันทนาการ</u> - การวิ่งวักคน - การเล่นลูกขวง	1	4	4	1. บอกถึงอุปกรณ์ สำคัญในการเล่น ได้ 2. บอกวิธีการเล่นได้	<u>ข้อสอบความรู้</u> ข้อ 51 - 54 <u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> ข้อ 49 - 52

ตารางกำหนดหน้าหนังสือหาและข้อสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	จำนวน ขอทดสอบ ความรู้	จำนวนแบบ สอบถาม ทัศนคติ	จุดมุ่งหมาย	ข้อสอบ
5. <u>สาขาศาสนกรรมศิลป์</u> - สมุนไพร	1	4	3	บอกชื่อสมุนไพรที่ใช้ รักษาโรคได้ถูกต้อง อย่างน้อย 4 ข้อ	<u>ข้อสอบความรู้</u> ขอ 55 - 58 <u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> ขอ 53 - 55
วัฒนธรรมท้องถิ่นทั่วไป	-	-	5		<u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> ขอ 56 - 60

หมายเหตุ

- เนื้อเรื่องอยู่ที่ ภาคผนวก ง.
- ขอสอบความรู้ และแบบสอบถามทัศนคติอยู่ที่ ภาคผนวก ข.

ภาคผนวก ข.

- แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี
- ค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ
- แบบสอบถามวัดทัศนคติ ต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี
- ค่าอำนาจจำแนก วิเคราะห์ตามรายข้อของแบบทดสอบวัดทัศนคติ

แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี

คำชี้แจงในการตอบแบบทดสอบ

แบบทดสอบฉบับนี้ต้องการถามความรู้ความเข้าใจทั่วไป ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี โดยให้นักเรียนอ่าน แล้วพิจารณาจากความรู้ที่นักเรียนเคยทราบมาว่า ควรจะเป็นข้อความใดที่ถูกต้อง โดยตอบตามความรู้จริงที่เป็นอยู่มากที่สุด ผลคะแนนของการทดสอบฉบับนี้จะไม่ผลกระทบบกระเทียบต่อการเรียนของนักเรียนแต่อย่างใดทั้งสิ้น

ขอขอบคุณนักเรียนทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบทดสอบ

วิธีตอบแบบทดสอบ

ให้เขียนเครื่องหมาย X บนตัวอักษร ก หรือ ข หรือ ค หรือ ง ในกระดาษคำตอบที่ตรงกับคำตอบที่ถูกต้องที่สุด เพียงขอละคำตอบเดียว

ตัวอย่าง

๐) แม่น้ำอะไรที่ไหลผ่านจังหวัดราชบุรี

✗. แม่น้ำแม่กลอง

ค. แม่น้ำบางปะกง

ข. แม่น้ำท่าจีน

ง. แม่น้ำเจ้าพระยา

ตาราง ค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความรู้
ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี

ข้อที่	P	r	ข้อที่	P	r	ข้อที่	P	r
1	.75	.56	21	.75	.56	41	.78	.55
2	.66	.67	22	.66	.21	42	.54	.32
3	.76	.77	23	.46	.56	43	.79	.27
4	.66	.67	24	.37	.40	44	.54	.32
5	.39	.58	25	.76	.77	45	.66	.67
6	.66	.21	26	.70	.82	46	.63	.87
7	.40	.32	27	.58	.63	47	.78	.51
8	.43	.51	28	.50	.50	48	.66	.21
9	.25	.32	29	.79	.27	49	.39	.58
10	.76	.33	30	.78	.51	50	.28	.23
11	.22	.51	31	.76	.33	51	.78	.51
12	.60	.20	32	.73	.80	52	.76	.33
13	.33	.48	33	.67	.84	53	.78	.75
14	.76	.33	34	.34	.34	54	.70	.63
15	.71	.44	35	.44	.39	55	.78	.75
16	.63	.40	36	.36	.53	56	.73	.39
17	.61	.59	37	.75	.56	57	.50	.61
18	.76	.77	38	.63	.40	58	.47	.44
19	.76	.77	39	.78	.51			
20	.47	.32	40	.66	.21			

แบบสอบถามวัดทัศนคติกรมรถทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี

1. คำแนะนำ แบบสอบถามนี้ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด แต่ผู้ตอบแต่ละคนจะตอบแตกต่างกันไป ตามความคิดเห็น ความรู้สึก และประสบการณ์เฉพาะตัว ขอให้ท่านอ่าน ข้อความอย่างช้า ๆ แล้วพิจารณาว่าท่านเห็นควมมากน้อยเพียงใด แล้วเลือก ตอบตามความรู้สึกจากใจจริงของท่าน
2. วิธีตอบ ให้ขีดเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ท่านเลือกลงในกระดาษคำตอบ ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม
ข้อ 0). ควรถ่ายหอค้ววัฒนธรรมให้ดำรงอยู่ต่อไป
กระดาษคำตอบ

ข้อ	เห็นควมอย่างยิ่ง	เห็นควม	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นควม	ไม่เห็นควมอย่างยิ่ง
0	/				

แสดงว่า ผู้ตอบเห็นควมอย่างยิ่ง ว่าควรจะมีการถ่ายหอค้ววัฒนธรรมให้ดำรงอยู่ต่อไป

ในแต่ละข้อโปรดคัดลอกใจให้แนชัด แล้วขีดเพียงของเดียว มิฉะนั้นจะนำไป โขประโยชน์ไม่ได้เลย ถ้าไม่เข้าใจคำแนะนำนี้ให้ถามได้

3. แบบสอบถามนี้ ไม่เกี่ยวข้องกับคะแนนประจำภาคของท่านแต่อย่างใด แต่การตอบตาม ความรู้สึกที่แท้จริงของท่านจะมีประโยชน์อย่างมาก ในการที่จะช่วยพัฒนา การเรียนการสอนให้แก่เยาวชนไทยในรุ่นต่อไป และยังมีผลในการช่วย รักษากรมรถทางวัฒนธรรมของชาติไทย อันมีคุณค่ายิ่งไว้ให้คงอยู่ตลอดไป ดังนั้น จึงขอให้ท่านตอบคำถามทุกข้ออย่างจริงจัง

- ๐. นิทานชาวบ้านเป็นสิ่งไร้สาระ ไม่ได้ประโยชน์
- ๐. ควรมีการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีของจังหวัดราชบุรี ให้แพร่หลายมากขึ้น
- ๐. การซ่อมแซม บำรุงโบราณสถาน โบราณวัตถุ ทำให้สูญเสียเงินไปโดยไม่คุ้มกับผลที่ได้รับ
- ๐. ทานรู้สึกภูมิใจที่จังหวัดราชบุรีมีการละเล่นพื้นบ้านอันมีค่าสืบต่อกันมา
- ๐. ทานเต็มใจที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรแก่ผู้อื่นต่อไป

หมายเหตุ

ฉบับสมบูรณ์อยู่ที่ภาควิชา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ตาราง ค่าอำนาจจำแนกวิเคราะห์ตามรายชื่อของแบบสอบถามทัศนคติ คอมมรดกทาง
วัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี

ข้อ ข้อที่	t	ข้อ ข้อที่	t	ข้อ ข้อที่	t
1	5.12	21	3.31	41	3.84
2	2.78	22	2.88	42	3.09
3	5.54	23	2.29	43	3.63
4	3.50	24	2.39	44	4.65
5	2.46	25	3.68	45	5.91
6	3.41	26	3.77	46	3.57
7	3.23	27	6.04	47	3.19
8	3.42	28	3.17	48	4.73
9	3.14	29	5.50	49	3.86
10	5.62	30	4.73	50	4.84
11	2.59	31	3.98	51	2.23
12	3.14	32	7.30	52	2.45
13	2.92	33	5.14	53	3.35
14	3.03	34	4.00	54	4.19
15	2.70	35	3.67	55	3.26
16	2.50	36	4.69	56	2.30
17	3.38	37	4.00	57	2.50
18	4.37	38	4.30	58	3.95
19	3.86	39	5.07	59	3.22
20	3.92	40	4.33	60	4.17

ภาคผนวก ค.

โครงการถ่ายทอดกรรมคททางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี

โครงการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการ สอนโดยค่าย พักแรม
1.30	<p>1. <u>สาขาศิลปะ</u></p> <p>1.1 <u>วรรณกรรม</u> <u>พื้นบ้าน</u></p> <p>1.1.1 นิทาน ชาวนาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัญญาหนุ่ม - บ้านโป่ง - แม่น้ำแม่กลอง - หลวงตาทอง - ทำไมเสือจึง มีลูกน้อย - เสือทำไมมี ลาย - คักปลาบนยอด ตาล 	<p>1. บอกถึงจุด ประสงค์ของ นิทานชาวนาน ได้</p> <p>2. บอกลักษณะ ของนิทานชาวนาน ได้</p> <p>3. บอกถึงสิ่ง ที่ได้รับจาก นิทานชาวนาน ได้ อย่างน้อย 3 เรื่อง</p>	<p>1. ครูถามนักเรียนว่าใครเคยได้ ฟังนิทานชาวนานมาบ้าง เรื่อง อะไร และนิทานชาวนานเหล่านั้น มีลักษณะอย่างไร ให้นักเรียนช่วย กันเล่า ออกความเห็น แล้วครู สรุปเพิ่มเติมทั้งหมด</p> <p>2. ครูถามนักเรียนว่า ใครเคย ได้ยินนิทานที่ครูจะเล่าให้ฟัง (เรื่องตามเนื้อหาที่จะสอน) มา แล้วบ้าง เพื่อรวมกันเล่ากับครู</p> <p>3. ครูเล่นนิทานประกอบภาพและ ท่าทาง พร้อมทั้งมีการซักถามเนื้อ หาบางตอนให้เด็กตอบความใน นิทานบางเรื่อง</p> <p>4. เมื่อเล่านิทานจบทีละเรื่อง แล้ว ให้นักเรียนช่วยกันออกความเห็น ว่านิทานแต่ละเรื่องนั้นแสดง ให้เห็นถึงอะไรบ้าง แล้วครูช่วย สรุป</p>	<p>เหมือนกับกิจกรรมการสอน ในห้องเรียน แต่ต่างกันคือที่ หมายเหตุ 3</p>

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการ สอนโดยคณา พักแรม
			<p>5. ให้นักเรียนออกความเห็นว่าการฟังนิทานมาทั้งหมด จุดประสงค์ของนิทานชาวมานที่แท้จริงคืออะไร แล้วครูช่วยสรุปทั้งหมดอีกครั้ง</p> <p>6. ให้นักเรียนลองทำท่าบางตอนในนิทานที่ตนชอบให้เพื่อนดู</p>	
2.30	<p>1.1.2 เพลง- พื้นบ้าน</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพลงเกี้ยว ขาว - เพลงส่งคอ- ลำพวน - เพลงพวง มาลัย - เพลงกล่อม เด็ก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. บอกถึง ลักษณะสำคัญ ของเพลงพื้น บ้านบางเพลง ได้ 2. บอกความ หมายบางอย่าง ในเพลงพื้นบ้าน บางเพลงได้ 3. บอกจุด มุ่งหมายของ เพลงพื้นบ้าน บางเพลงได้ 4. บอกถึง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูเปิดเทปให้นักเรียนฟัง แล้วถามว่านักเรียนเคยได้ยินเพลงเหล่านี้มาบ้างหรือไม่ และใครเคยทราบประวัติความเป็นมาของเพลงเหล่านี้บ้าง ครูสรุปคำตอบนักเรียนแล้วบรรยายเพิ่มเติม 2. ครูแจกเนื้อร้องแก่นักเรียนให้ดูเนื้อเพลงแต่ละเพลง แล้วให้นักเรียนบอกลักษณะสำคัญของเพลงแต่ละเพลงว่ามีลักษณะอย่างไร โดยครูช่วยแนะนำและสรุปแล้วอธิบายความหมายบางอย่างในเพลง 	<p>เหมือนกับกิจกรรมการสอนในห้องเรียนในทิศทางกันคู่ที่ ตามเหตุ 3.</p>

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการ สอนโดยกาย พักแรม
		คุณค่าหรือ ประโยชน์ของ เพลงพื้นบ้าน บางเพลงใด	<p>3. ครูเปิดเทปเพลงแล้วให้นักเรียนร้องตาม แล้วแบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มแข่งกันร้องเพลงแต่ละอย่างให้เพื่อนฟัง</p> <p>4. ครูให้นักเรียนออกความเห็นจากเพลงที่ใดเรียนไปนั้น แต่ละเพลงมีจุดมุ่งหมายอย่างไร และเพลงพื้นบ้านแต่ละเพลงมีคุณค่าหรือประโยชน์อย่างไรบ้าง แล้วครูช่วยสรุปทั้งหมดอีกครั้ง</p>	
.30	1.1.3 ปรินาคำทาย	- บอกถึง คุณค่าหรือ ประโยชน์ ของปรินาคำทายใด	<p>1. ครูลองถามปรินาคำทายบางข้อแก่นักเรียนให้ตอบแล้วครูถามว่าใครเคยได้ยินหรือเล่นมาบ้าง จากนั้นครูก็แจกปรินาคำทายใส่กระดาษให้นักเรียนทุกคน แล้วให้แต่ละคนทายจนครบแล้วครูถามว่า จากการเล่นปรินาคำทายนักเรียนได้อะไรบ้าง ให้ช่วยกันออกความเห็น</p>	เหมือนกับกิจกรรมการสอนในห้องเรียนแต่ต่างกันคือที่หมายเหตุ 3

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการ สอนโดยคณา พักแรม
			<p>คิดเห็นโดยครูช่วยแนะนำและสรุปทั้งหมด</p> <p>2. ครูแบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม แล้วแจกคำถามให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดดังนี้.-</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปริศนาคำทายมีประโยชน์อย่างไร - ปริศนาคำทายแสดงให้เห็นถึงอะไร - แต่งปริศนาคำทายมากลุ่มละ 2 ปริศนา แล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุปให้เพื่อนฟังจนครบทุกกลุ่ม <p>3. ครูสรุปให้นักเรียนฟังอีกครั้งหนึ่ง ว่าการเล่นปริศนาคำทายมีคุณค่าหรือประโยชน์อย่างไร เพื่อเป็นการทบทวน</p>	

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการ สอนโดยกาย พักแรม
.30	1.1.4 ความ เชื่อโชคล กลาง	1. บอกถึง ประโยชน์ ของการเชื่อ โชคลกลางได้ 2. บอกถึง ความหมาย ของความ เชื่อโชคลกลาง ที่ยกตัวอย่าง มาให้ได้ ถูกต้องอย่าง น้อย 1 ตัวอย่าง	1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงความเชื่อโชคลกลางในชีวิตประจำวัน เช่น การพยากรณ์ ความฝัน ฯลฯ แล้วถามนักเรียนว่าใครเคยได้ยินความเชื่อโชคลกลางอะไรบ้าง ให้ยกตัวอย่างให้เพื่อนฟังพร้อมทั้งแปลความหมายด้วย 2. ครูยกตัวอย่างความเชื่อโชคลกลางบางอย่างให้นักเรียนช่วยกันแปลความหมาย โดยครูช่วยแนะนำและสรุป 3. ครูถามนักเรียนว่าจากการเชื่อโชคลกลางต่าง ๆ เหล่านี้จะให้ประโยชน์อะไรบ้าง ให้นักเรียนช่วยกันออกความเห็น แล้วครูสรุปให้นักเรียนฟังทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง	เหมือนกับกิจกรรมการสอนในห้องเรียนแต่ต่างกันอยู่ที่หมายเหตุ 3

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการ สอนโดยคายน พักแรม
1	1.2 <u>ดนตรี</u> <u>พอนรำ</u> - รำโทน	<p>1. บอกลักษณะเพลงที่ใช้ในการรำโทนได้</p> <p>2. บอกถึงเครื่องดนตรีที่ใช้ในการรำโทนได้ถูกต้อง</p> <p>3. บอกความแตกต่างระหว่างรำโทนกับรำวงได้</p>	<p>1. ครูบรรยายประวัติความเป็นมาของรำโทนแล้วเปิดเทปเพลงรำโทนให้นักเรียนฟัง แล้วถามนักเรียนว่าใครเคยได้ยินและร้องไบบ้าง ครูแจกเนื้อเพลงรำโทนให้นักเรียนที่ร้องใครร้องให้เพื่อนฟัง</p> <p>2. ครูให้นักเรียนพิจารณาและออกความเห็นว่าเป็นเพลงที่ใช้ในการรำโทนมีลักษณะอย่างไร โดยครูช่วยแนะนำ และสรุป</p> <p>3. ครูเปิดเทปเพลงรำโทนให้นักเรียนฟังแล้วร้องตาม จากนั้นจึงถามว่าจากที่ได้ฟังนั้นมีเครื่องดนตรีอะไรบ้าง ให้นักเรียนช่วยกันคิดและครูสรุปโดยเปิดเทปเพลงให้นักเรียนฟังซ้ำอีกครั้ง</p> <p>4. ครูสาธิตหารำโทนและการรำวงให้นักเรียนดู แล้วจึงให้นักเรียนจับคู่กันออกมารำโทนโดยการที่ครูสาธิตหารำประกอบเพลงก่อนเพื่อให้เด็กรำตาม</p>	เหมือนกับกิจกรรมการสอนในห้องเรียนแต่ต่างกันคือหมายเหตุ 3

จำนวนชั่วโมงที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการสอนโดยค้ายพักแรม
			5. ให้นักเรียนออกความเห็นว่าการรำโทนต่างจากการรำวงอย่างไร โดยครูช่วยสรุปด้วย	
2.30	<p>2. <u>สาขามนุษยศาสตร์</u></p> <p>2.1 <u>ขนบธรรมเนียมประเพณี</u></p> <p>- ประเพณีทำขวัญลาน</p> <p>- ประเพณีสงกรานต์</p>	<p>1. บอกความหมายของประเพณีได้</p> <p>2. บอกจุดมุ่งหมายของประเพณีได้</p> <p>3. บอกถึงคุณค่าในประเพณีได้</p> <p>4. บอกกิจกรรมในประเพณีได้</p>	<p>1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ในจังหวัดราชบุรีว่ามีอะไรบ้าง และใครเคยรู้จักประเพณีทำขวัญลาน และสงกรานต์บ้าง</p> <p>2. ครูถามนักเรียนว่าใครรู้ประวัติความเป็นมาของประเพณีทั้ง 2 นี้บ้าง ให้ออกมาเล่าให้เพื่อนฟัง โดยครูเล่าตอนที่นักเรียนไม่ทราบพร้อมทั้งใช้ภาพและอุปกรณ์บางอย่างประกอบ คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประเพณีทำขวัญลาน ให้อุปกรณ์เกี่ยวกับการทำขวัญลาน ลานนวดข้าวจำลอง และเปิดเทปการทำขวัญ - ประเพณีสงกรานต์ ให้อุปกรณ์วันสงกรานต์และอุปกรณ์ได้แก่พาน น้ำอบไทย ดอกไม้ ฯลฯ 	<p>เหมือนกับกิจกรรมการสอนในห้องเรียนแต่ต่างกันอยู่ที่หมายเหตุ 3</p>

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการ สอนโดยคณา พักแรม
			<p>ที่ใช้ในการรณรงค์คำขวัญผู้สูงอายุ</p> <p>3. ครูถามนักเรียนว่า ใครรู้ ความหมายของประเพณีทั้ง 2 บาง แล้วครูช่วยสรุป</p> <p>4. ครูถามนักเรียนว่า ประเพณี ทั้ง 2 นี้ นักเรียนคิดว่าจุดมุ่งหมาย ของประเพณีเพื่ออะไร และให้ คุณทำอะไรบ้าง โดยครูช่วยแนะนำ และสรุปเพิ่มเติม</p> <p>5. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดว่า ในแต่ละประเพณีนั้นมีกิจกรรม อะไรบ้าง แล้วให้นักเรียนออก มาทำกิจกรรมบางอย่างให้เพื่อน ดูเป็นกลุ่ม โดยครูช่วยแนะนำ และสาธิตกิจกรรมบางอย่างให้ นักเรียนดู</p>	

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการ สอนโดยคายน พักแรม
1.30	2.2 <u>ประวัติ</u> <u>จังหวัด</u> - สภาพทาง ภูมิศาสตร์ - ประวัติความ เป็นมาของ จังหวัด - สภาพปัจจุบัน ของจังหวัด	1. บอกสภาพ ทางภูมิศาสตร์ ของจังหวัดไค 2. บอกประวัติ ความเป็นมา ของจังหวัดไค 3. บอกสภาพ ปัจจุบันของ จังหวัดไค	1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องจังหวัดราชบุรี ในเรื่องสภาพทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับที่ตั้งอาณาเขต ฯลฯ โดยครูถามแล้วให้นักเรียนตอบ 2. ครูเล่าประวัติความเป็นมาของจังหวัดราชบุรี โดยครูซักถามเด็กบางตอนควยขณะที่เล่า 3. ครูถามนักเรียนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของจังหวัดว่าเป็นอย่างไรให้เด็กช่วยกันตอบ 4. ครูฉายสไลด์ประกอบคำบรรยายเรื่องจังหวัดราชบุรี ในเรื่องประวัติความเป็นมาของจังหวัดสภาพการปกครองในปัจจุบันประชากรในจังหวัด สภาพภูมิศาสตร์อาณาเขตของจังหวัด ฯลฯ หลังจากนั้นครูจึงช่วยสรุปทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง	เหมือนกับกิจกรรมการสอนในห้องเรียนแต่ต่างกันอยู่ที่หมายเหตุ 3

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการ สอนโดยคณา พักแรม
3	<p>2.3 โบราณสถาน โบราณวัตถุ</p> <ul style="list-style-type: none"> - แหล่งมรดกก่อนประวัติศาสตร์ - เมืองโบราณคูบัว - ผนังใหญ่วัดขนอน - ภาพฝาผนังวัดคงคาราม - พระปรางค์วัดมหาธาตุ - พระพุทธรูปนายเขายู 	<ol style="list-style-type: none"> 1. บอกความเป็นมาของโบราณสถาน โบราณวัตถุ บางอย่าง 2. บอกลักษณะของโบราณสถาน โบราณวัตถุ บางอย่าง 3. บอกถึงคุณค่าของโบราณสถาน โบราณวัตถุ บางอย่าง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูถามนักเรียนว่า ใครเคยไปคูโบราณสถาน โบราณวัตถุ ในจังหวัดราชบุรีมาบ้าง มีอะไรบ้าง ให้ช่วยกันออกความคิดเห็นมา 2. ครูเลือกโบราณสถาน โบราณวัตถุที่นักเรียนบอกมาโดยให้ตรงกับเรื่องที่จะสอนแล้วถามนักเรียนว่าใครทราบประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน โบราณวัตถุ เหล่านั้นบ้าง ให้เล่าให้เพื่อนฟัง โดยครูช่วยแนะนำและสรุปเพิ่มเติมทุกเรื่อง 3. ครูนำภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุ และตัวอย่างของจริงของโบราณวัตถุบางอย่างให้เด็กดูแล้วฉายสไลด์ภาพเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่จะสอนประกอบคำบรรยายถึงลักษณะต่าง ๆ ให้นักเรียนฟัง 4. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงคุณค่าของโบราณสถาน โบราณวัตถุ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูนำนักเรียนไปชมโบราณสถาน โบราณสถาน และถามว่าใครเคยไปมาแล้วบ้าง ให้เล่าประวัติความเป็นมาเท่าที่นักเรียนทราบ แล้วครูช่วยสรุปเพิ่มเติมอีกครั้ง 2. ให้นักเรียนดูลักษณะต่าง ๆ ของโบราณสถาน โบราณวัตถุ พร้อมกับให้จับตองได้ โดยวิทยากรให้คำบรรยาย และถ้าใครสงสัยก็ให้ถามวิทยากรได้ 3. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงคุณค่า

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการ สอนโดยคณา พักแรม
			ทั้งหมด โดยครูช่วยสรุปทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง	คาของโบราณ สถาน โบราณ วัตถุ ทั้งหมด โดยครูช่วยสรุป รวมคณา
1	3. <u>สาขาช่างฝีมือ</u> การทำเครื่องปั้น ดินเผา	1. บอกถึง ประโยชน์จาก การศึกษา ประวัติความเป็นมาเครื่อง ปั้นดินเผาได้ 2. บอกลำดับ ขั้นตอนในการ ทำเครื่องปั้น ดินเผาได้ 3. บอกถึง ปัญหาและวิธี แก้ปัญหาในการ ทำเครื่องปั้นดิน เผาได้	1. ครูให้นักเรียนดูภาพเครื่องปั้น ดินเผา พร้อมกับตัวอย่างของจริง แล้วจึงสนทนากับนักเรียนถึง เรื่อง เครื่องปั้นดินเผาว่าใครเคยทราบ ประวัติความเป็นมาของเครื่องปั้น ดินเผาบ้าง แล้วช่วยกันออกความ เห็นว่า จากการศึกษาประวัติ เครื่องปั้นดินเผา มีประโยชน์อย่าง ไร โดยครูช่วยสรุป 2. ครูซักถามนักเรียนว่า ใครเคย ไปดูโรงงานเครื่องปั้นดินเผา บ้าง มีขั้นตอนในการทำอย่างไร ให้เล่าให้เพื่อนฟัง โดยครูคอย แนะนำและสรุปให้ทั้งหมด 3. ครูฉายสไลด์เรื่องเครื่องปั้น ดินเผา เกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ	1. ครูพานักเรียน ไปชมโรงงานทำ เครื่องปั้นดินเผา แล้วให้นักเรียน สังเกตขั้นตอนใน การผลิตเครื่อง ปั้นดินเผา โดย วิทยากรพาชมชั้น ตอนต่าง ๆ และ บรรยายประกอบ ถ้าใครสงสัยก็ซัก ถามวิทยากรหรือ คนงาน หรือเจ้า ของโรงงานได้ 2. ให้นักเรียน ซักถามคนงาน

จำนวนชั่วโมงที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการสอนโดยค่ายพักแรม
			<p>ในการทำเครื่องปั้นดินเผาพร้อมกับบรรยายประกอบสไลด์ควย</p> <p>4. ครูถามนักเรียนถึงปัญหาในการทำเครื่องปั้นดินเผามีอะไรบ้าง ให้นักเรียนช่วยกันคิด แล้วครูช่วยสรุปให้ฟังอีกครั้ง</p> <p>5. ครูให้นักเรียนช่วยกันคิดหาวิธีแก้ปัญหาบางอย่างในการทำเครื่องปั้นดินเผา แล้วครูช่วยสรุปทั้งหมด</p>	<p>และเจ้าของโรงงานถึงปัญหาต่าง ๆ และวิธีการแก้ปัญหาในการทำเครื่องปั้นดินเผา โดยครูคอยแนะนำและสรุปรวมควย</p> <p>3. เมื่อกลับถึงที่พักครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงประโยชน์จากการศึกษาเรื่องเครื่องปั้นดินเผา แล้วช่วยกันสรุปทั้งหมดจากการชมโรงงานเครื่องปั้นดินเผาอีกครั้งหนึ่ง</p>
1	<p>4. <u>สาขากีฬาและนันทนาการ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การวิ่งวักคน - การเล่นลูกข่าง 	1. บอกถึงอุปกรณ์สำคัญ	1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงการละเล่นที่นักเรียนเคยเล่นเคยพบ	1. ครูพานักเรียนไปที่สนามแล้วนำ

จำนวนชั่วโมงที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการสอนโดยกายพักแรม
		<p>ในการเล่นไค</p> <p>2. บอกวิธีการเล่นไค</p>	<p>ในจังหวัดราชบุรี วามีอะไรบ้าง แล้วถามนักเรียนว่า รู้จักการเล่นวิ่งวักคนและการเล่นลูกขวงหรือไม่ ถ้ารู้จักให้ออกมาเล่าและสาธิตให้เพื่อน ๆ ดูและฟัง โดยครูช่วยแนะนำและสรุป</p> <p>2. ครูให้นักเรียนดูอุปกรณ์ประกอบการเล่นทั้ง 2 ชนิด</p> <p>3. ครูอธิบายวิธีการเล่นทั้ง 2 ชนิด แล้วให้ดูรูปภาพประกอบ และวาดภาพให้นักเรียนดูด้วย</p>	<p>อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นทั้ง 2 ชนิด ให้นักเรียนดูเพื่อประกอบการเล่น</p> <p>2. ครูอธิบายวิธีการเล่นทั้ง 2 อย่างให้นักเรียนฟัง แล้วสาธิตก่อน 1 รอบ จึงให้นักเรียนลงมือแข่งขันกันในสนาม</p>
1	<p>5. <u>สาขา</u> <u>คหกรรมศิลป์</u> สมุนไพร</p>	<p>บอกชื่อสมุนไพรที่รักษาโรคใดถูกคองอย่างน้อย 4 ชื่อ</p>	<p>1. ครูให้นักเรียนเก็บสมุนไพรที่นักเรียนรู้จักมาแล้ว เล่าให้เพื่อนฟังว่ามีสมุนไพรชื่ออะไร มีประโยชน์อย่างไร และบอกสถานที่เก็บมาด้วย</p> <p>2. ครูนำสมุนไพรที่ครูนำมาให้นักเรียนดู แล้วถามว่านักเรียน</p>	<p>เหมือนกับกิจกรรมการสอนในห้องเรียน แต่ต่างกันอยู่ที่หมายเหตุ 3</p>

จำนวนชั่วโมงที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการสอนในห้องเรียน	กิจกรรมการสอนโดยค่ายพักแรม
			<p>คนใดรู้จักบ้าง ใ้บอกประโยชน์ของสมุนไพรนั้นด้วย โดยครูช่วยแนะนำและสรุปอีกครั้ง</p> <p>3. ครูให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างสมุนไพรที่เคยพบและบอกประโยชน์ให้เพื่อนฟัง</p> <p>4. ครูให้นักเรียนออกความเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของสมุนไพรว่ามีอะไรบ้างและครูช่วยสรุปทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง</p>	

หมายเหตุ

1. เนื้อเรื่องคู่มือ ภาคผนวก ง.
2. กิจกรรมการสอนด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีกิจกรรมเล่นรอบกองไฟเสริมด้วย โดยนำเนื้อเรื่องที่ใส่สอนและมีเกมต่าง ๆ ประกอบด้วย
3. บรรยากาศในการเรียน การสอน ด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม ต่างกับการเรียน การสอนในห้องเรียน ดังนี้.-
 - นักเรียนแต่งตัวตามสบาย
 - มีกีฬาที่ทันสมัย กูของจริง และในระหว่างอยู่บนรถก็มีการสนทนาการ พักผ่อน ทำให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคย เป็นกันเองมากขึ้น
 - ไม่มีการจัดสถานที่เรียนให้เป็นระเบียบ คือ เรียนที่ตรงไหนก็ได้ ที่เหมาะสมนอกห้องเรียน
 - นักเรียนได้มีโอกาสสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้อื่น อยู่รวมกันตลอดเวลา

ภาคผนวก ง.

เนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรู้ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี

ความรู้ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี

1. สาขาศิลปะ

1.1 วรรณกรรมพื้นบ้าน

1.1.1 นิทานชาวบ้าน การเล่านิทานเป็นเรื่องเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ และเป็นที่ยอมรับแพร่หลายทั่วไปทุกหนทุกแห่งในชุมชนทุกชั้น นับตั้งแต่พระราชามาจนถึงคนยากจน แม้ว่าเรื่องในนิทานจะแตกต่างกันไปตามภาคต่าง ๆ ของโลก แต่จุดประสงค์ดั้งเดิมในการเล่านิทานของมนุษย์เป็นอย่างเดียวกันหมด คือมนุษย์เราทั่วไปต้องการเครื่องบันเทิงใจในยามว่างงานประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเป็นเหตุผลเนื่องมาแต่ศาสนา ซึ่งมีอิทธิพลเหนือจิตใจมนุษย์ และเป็นต้นเหตุให้มีนิทานขึ้นมากมาย นิทานต่าง ๆ จึงยังเกิดขึ้นหลายประเภท เล่าสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน เป็นทำนองมุขปาฐะ ก่อนที่จะได้จารึกเป็นลายลักษณ์อักษร

(กุหลาบ มัลลิกะมาส 2516:99-100)

นิทานชาวบ้านมีลักษณะดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าควยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้ว ไม่ใช่ร้อยกรอง
2. เล่ากันควยปากสืบกันมาช้านาน ต่อมาการเขียนเจริญขึ้น จึงเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เคยเล่าควยปากเปล่า
3. ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร อ้างว่าเป็นของเก่า พังมาจากผู้เล่า ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในอีกที่อีกที่หนึ่ง

ประโยชน์และคุณค่าของนิทานชาวบ้าน

1. ประโยชน์และคุณค่าในด้านปัญญา
2. ประโยชน์และคุณค่าด้านความเพลิดเพลิน
3. ประโยชน์และคุณค่าในด้านความรู้ต่าง ๆ
4. ประโยชน์และคุณค่าในด้านคติสอนใจ

ตัวอย่างนิทานชาวบ้าน

ปัญญาหนุ่ม (เดือน มิ่งคัง การสัมภาษณ์ 2523)

กษัตริย์องค์หนึ่ง มีพระราชธิดาพระชนมายุสมควรที่มีคู่สมรสได้ ก็รับสั่งให้สร้างหอเทียมเมฆ ให้พระราชธิดาประทับอยู่บนยอดหอสูงตลอดเวลา แล้วป่าวประกาศว่า มนุษย์ใด

มีปัญญาขึ้นไปถึงยอดหอสูงนั้นไค้ก็จะไค้สมรสกับพระราชธิดา

กษัตริย์ในประเทศต่าง ๆ ก็พากันมาทดลองความสามารถของตน แต่ไค้กลายเป็นเหยื่อของสิ่งทีไ้ที่เฝ้าอยู่ทุกชั้นของหอนั้นเสียหลายองค์ แล้วตอจากนั้นก็ไม่มีไค้ใครกล้าพยายามอีก ตอมาอีกไม่ช้า เมื่อปรากฏว่ามีไค้ที่มพัดไปทางหอสูง หนู่มสามัญชนคนรักของพระราชธิดาจึงตั้งขันชักวาวเล่นจนถึงมีคค่า ชาวเมืองนอนหลับกันหมดแล้ว จึงไค้สายป่านมีหมาไปบนยอดหอสูง แล้วหยอนตัวลงมาตามเส้น เชือกอีกเส้นหนึ่ง จนถึงหน้าคางหอสูง แล้วความรักของพระราชธิดากับหนู่มเจ้าปัญญา ก็สมความปรารถนาในวาระนั้น

ในวันรุ่งขึ้น กษัตริย์ผู้ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมก็จัดให้พระราชธิดาของพระองค์เขาสู่พิธีมงคลสมรสกับหนู่มสามัญชนคนเจ้าปัญญา และอยู่ควยกันอย่างมีความสุขตลอดกาล

บ้านโป่ง (พุดฉวี 2518:21)

บ้านโป่งเป็นชื่ออำเภอหนึ่งในจังหวัดราชบุรี สาเหตุที่มีชื่อว่าบ้านโป่ง เล่ากันว่าแต่เดิมพื้นที่นี้เป็นป่าโปร่ง ซ้ำยังมีดินโป่งซึ่งเป็นดินรตเค็มและเป็นอาหารของสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเลี้ยงฉา ดังนั้น บรรดาสัตว์ทั้งหลายจึงมาหากินในเขตนี้ ตอมาเมื่อมีผู้อพยพมาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็ไค้หักร้างถางพงเพื่อทำการเพาะปลูกและสร้างที่พักอาศัย ทำให้บริเวณป่าโปร่งนี้เริ่มหมดสภาพไป คำว่า "ป่า" ก็เปลี่ยนมาเป็น "บ้าน" และคำว่า "โปร่ง" ก็เรียกเพี้ยนไปจนกลายเป็น "บ้านโป่ง"

บางทีว่า "บ้านโป่ง" เคิมทีเคียว เรียกว่า "บ้านทับโป่ง" เพราะมีกระทอม หรือ "ทับ" อยู่ชาง ๆ ดินโป่ง แต่ชางบ้านนิยมเรียกว่า "บ้านโป่ง" เพราะสะดวกและสันดี

แม่น้ำแม่กลอง (พระครูปลัดบรจบ ฉันทวิริยะ 2521:17-19)

มีพระราชธาพระองค์หนึ่ง ทรงทศพิชราชธรรมมาก ครอบครองแวนแคว้นดินแดนสุวรรณภูมินี้ มีหนู่มานน่ากลองใบใหญ่มาถวาย แล้วบอกกับพระราชธาว่า ถ้าหากบ้านเมืองเกิดเหตุวาทภัยร้ายแรงแล้วไซ้ร เช่น เกิดสงคราม เป็นต้น ให้ทรงตีกลองใบนี้ขึ้น จะลงมาชวย กลองนี้กลาวกันว่า เป็นกลองใหญ่โตมากและเป็นกลองวิเศษ ทีทีเคียวตั้งขึ้นไปถึง 16 ชั้นฟ้า เมื่อมอบกลองให้แก่พระราชธาแล้ว หนู่มานก็เหาะหายลับเข้ากลีบเมฆไป

ตอมาไม่ช้าไม่นาน พระราชธาพระองค์นี้ก็ไค้พระชยาที่สวยสดงดงามมาก วันหนึ่งพระองค์เสด็จพระราชค้ำเนินกับพระชยาไปรอบ ๆ พระค้ำหนัก พระชยาเห็นกลองใบใหญ่

มาก ก็เป็นของแปลกไม่เคยพบเห็นมาก่อนก็สนพระทัย ทรงไต่ถามพระราชสามี พระราชาก็ทรงเล่าให้ฟัง พระชายาได้ฟังก็เกิดความอยากเห็นตัวหนุมานขึ้นมาทันที ทรงอ่อนวอนขอให้พระ-
สวามีก็ตกลงเพื่อตัวหนุมาน พระราชาก็ทรงห้ามปรามว่า ไม่มีเหตุจำเป็นจริง ๆ แล้วก็ไม่ได-
ทอง เป็นเรื่องสำคัญของนางเมืองจันทิโค แม่พระองค์จะห้ามปรามทั้ททานใด ๆ แต่ใจของพระ-
นางคนนีปรารถนาอะไรแล้ว ไม่ใช่ออย่างใจ ก็เป็นไมยอมเด็ดขาด ในที่สุดพระราชาก็ทน
ความรบเร้าของพระชายาไม่ไหวจึงก็ตกลงลงไป เสียงดังสนั่นครั้นครั้นอากาศ บัดคลก็มีดัง
เผือกร่างกายกำยำลำสันใหญ่โตมายืนปรากฏอยู่ตรงพระพักตร์ ถามพระราชาวา มีก็กสงกรรม
เกิดขึ้นหรือ พระราชาตอบว่าเปล่า เป็นแต่เพียงพระชายาของเราอยากเห็นหนุมานเท่านั้น
เมื่อหนุมานฟังดังนั้นก็โกรธเคืองพระราชา กระหึบบาทแล้วว่า คุณพระราชาผู้ใจทราม กลอง
นี้มีไซ้กลองตีเล่น ทำเป็นไซ้ข้างจับตักแตน เรื่องเล็กทำเป็นเรื่องใหญ่ ตั้งแต่นี้ต่อไป ถ้าเลือด
ไม่ตกทวมแผ่นดิน ทวมทองซางแล้วไซ้ เราจะไมมาช่วยอีกต่อไป วาแล้วหนุมานก็เอาเท้าถีบ
กลองใหญ่ไบนั้นกระเด็นไปตกคงไม้ใบหญ้าแหลก เลยเรียกกันว่าคำบลงปากแพรก อันเป็นต้น
ลำนำแมกลอง แล้วกลองไบนั้นก็กลิ้งลงลอยไปตามกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวจัด พัดพากลองลอย
ผาน เมืองกาญจนบุรี ราชบุรี ถึงสมุทรสงคราม ตามลำคัม ก็พอดีกับน้ำทะเลไหลเอ่อขึ้น
กลองไบนั้นจึงลอยวนอยู่ที่ปากคลองลัดจวนจะออกทะเลอยู่แล้ว เลยเรียกว่ากลองลัดจวน มี
ผู้คนพบเห็นก็ช่วยกันนำขึ้นฝั่ง ต่อมาเมื่อพระภิกษุรูปหนึ่งมาพบ เขาเห็นว่าดินนั้นมีท่าเดดี ก็เลยสร้าง
วัดขึ้นในที่นั้น แล้วเอากลองไว้ไซ้ที่วัดนั้นเหมาะสมดี เมื่อมีกิจการงานหรือเวลาเพลก็ไซ้กลอง
ไบนั้น โดยที่วัดนั้นมีกลองใบใหญ่ จึงเรียกว่า วัดใหญ่แมกลองมาทรายเท่าทุกวันนี้

หลวงตาทอง (เต็ม สุวรรณประเสริฐ การลัมภานัน 2523)

มีวัดอยู่วัดหนึ่งไม่มีคนมาทำบุญกันเลย แล้วในวัดนั้นก็มึหลวงตาทอง เป็นพระอยู่วัดนั้น
หลวงตาทองต้องการจะให้มึคนมาทำบุญวัดนี้มาก ๆ จึงออกอุบายให้เด็กวัดไปชโยมคันไถของ
ชาวนามาซ่อนไว้ในบ่อน้ำ เมื่อเจ้าของคันไถจะไถนาก็หาคันไถไม่พบ จึงถามเด็กวัดว่าเห็น
คันไถของข้าไหม เด็กวัดก็บอกว่าไม่เห็น ให้ไปถามหลวงตาทอง ให้หลวงตาทองท่านคู้ให้
จากนั้นชาวนาก็มาหาหลวงตาทอง หลวงตาทองแกล้งจับยามสามตากู แล้วก็พูควาซาเห็นแล้ว
มันอยู่ในบ่อน้ำนั้นเอง แล้วชาวนาก็ไปหาคันไถในบ่อน้ำ แล้วพบคันไถนั้นก็ดีใจมาก แล้วชาวนา
คนนั้นก็ไปเที่ยวบอกกับชาวบ้านว่า หลวงตาทองท่านายแมน ชาวนานี้ก็มีถือ แล้วก็มาทำบุญกัน

จากนั้นหลวงตาทองคำก็ทำแผนอีก ให้ลูกศิษย์วัดนำควายไปซ่อนอีก เมื่อเจ้าของควายตามหาควายไม่พบ ลูกศิษย์ก็บอกให้ไปหาหลวงตาทองคำ หลวงตาทองคำก็แกล้งทำนายถูกอีก แล้วขานนี้ก็ดึงไปทั่วทั้งบาง ชาวบ้านก็นับถือกันมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมมาก ขานนี้ก็ไปถึงหูกษัตริย์ บังเอิญชั้นทองของพระมหากษัตริย์หายพอดี คนที่ขโมยคือนายทอง แต่พระมหากษัตริย์ไม่รู้ว่าใครขโมยกษัตริย์จึงให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไปหาหลวงตาทองคำมาทำนาย ว่าชั้นทองนั้นอยู่ที่ไหน แล้วหลวงตาทองคำก็ไปหาที่พระราชวัง ควายในใจแค้นระริวสันไปทั่ว เพราะแสร้งแกล้งทำนายนายไม่ถูก เพราะเรื่องเก่า ๆ ที่เก่าทำขึ้นนั้นควายฝีมือแกล้งจึงทำนายได้ถูก เพราะเป็นอุบายของแกลเอง แต่ครั้งนี้การหายของชั้นมันไม่ใช่เป็นอุบายของแกล แต่มันเป็นการกระทำของนายทองพระมหากษัตริย์บอกให้ไปพัก 1 คืนก่อน รุ่งเช้าจึงค่อยมาทำนาย

นายทองที่ขโมยชั้นไปซ่อนก็โกรธใจ เกรงว่าจะถูกตัดหัวจึงไปแอบดูหลวงตาทองคำ แล้วบังเอิญหลวงตาทองคำออกมามาว่า ไอ้ทองเอ๋ย คราวนี้เองจะต้องตายแน่ (ไอ้ทองหมายถึงหลวงตาทองคำ) แล้วนายทองไปไต่บันเข้า ก็คิดว่าพูดถึงตัวยิ่งร้อนใจมากขึ้น จึงเข้าไปหาหลวงตาทองคำ และรับสารภาพ แล้วบอกหลวงตาทองคำว่า อย่านำเรื่องนี้ไปบอกพระมหากษัตริย์ หลวงตาทองคำก็ให้สัญญา แล้วหลวงตาทองคำก็ถามว่า เขาขึ้นไปไว้ที่ไหน นายทองบอกว่า เขาไปไว้ไต่บันไค้ พอถึงรุ่งเช้าก็ทำพิธี แล้วก็ทำนายว่าชั้นอยู่ที่ไต่บันไค้ กษัตริย์จึงให้ทหารไปดู และแล้วก็ได้ชั้นมา กษัตริย์ดีใจมาก จึงเลี้ยงอาหารหลวงตาทองคำเป็นงานใหญ่ แล้วบังเอิญหลวงตาทองคำกินขาไก่ ขาไก่ก็คิดคอกทำหัวแมงกิ้ง ๆ หันหน้าไปทางข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ แล้วข้าราชการเหล่านั้นเข้าใจผิดคิดว่าเรียกพวกตนเข้ามาหา ทางก็วิ่งกันเข้ามาหา แล้วบังเอิญขณะนั้นฟ้าได้ผ่าลงมาโดนที่หนึ่งของพวกข้าราชการเหล่านั้น จึงรอดตายอย่างหวุดหวิด ก็เพราะกระดูกไก่คิดคอกหลวงตาทองคำ จึงทำให้หลวงตาทองคำมีชื่อเสียงมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมมากทีเดียว

ทำไมเสือจึงมีลูกน้อย (สคสี ไชยกุล อ้างอิงมาจาก กุหลาบ มลลิกะมาส 2516:

163-164)

เมื่อเทวดาสร้างโลก สร้างคนขึ้นแล้ว ก็สร้างสัตว์ต่าง ๆ ให้มีขึ้นในโลกอีกมากมายหลายชนิด ต่อมาสัตว์เหล่านั้นมีลูกสืบพีชพันธุ์ เพิ่มจำนวนขึ้นมากมาย จนเทวดาร้อนใจเกรงว่าสัตว์ต่าง ๆ จะมีมากเกินไปจนล้นโลก จึงเนรมิตเสือคู่หนึ่งไว้กินสัตว์อื่น ๆ ให้คงเหลือจำนวนพอดี ๆ ไม่มากเกินไป เมื่อเทวดาเนรมิตเสือขึ้นนั้น ได้สอนคาถาของขลังให้เสือคู่นั้นท่องไว้

เป็นประจำ เพื่อจะไคแพร่พืชพันธุ์ต่อไป คาคาที่เหวดคาสอนให้เสื่อภาวนาไว้คือ "ปีละ 7
ครอก ๆ ละ 7 ตัว" หมายความว่า ปีหนึ่ง ๆ เสื่อจะมีลูกถึง 7 ครอก ๆ หนึ่ง ๆ ยังไคถึง
7 ตัว ตกกว่าปีหนึ่งเสื่อคู่หนึ่งจะมีลูกไคถึง 49 ตัว พอนานปีเข้าเสื่อก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นมากมาย
นับไม่ถ้วน กินสัตว์อื่นเป็นอาหารจนจะสูญพันธุ์หมด มีจะเหลืออยู่แค่เสื่ออย่างเดียว
ฝ่ายเหวดคาผู้สร้างเสื่อก็เกิดรอนใจขึ้นมา คราวนี้ยิ่งกว่าเมื่อคราวกล้วสัตว์จะล้นโลก
คิดหาทางแก่ออกไป โดยจะไปแกคาคาที่ไคไว้กับเสื่อ ให้เสื่อขยายพันธุ์ไคน้อยลง แต่จะไปบอก
แกตรงไปตรงมาไคไม่ไค จึงหาวิธีแกคาคานั้นโดยนิมิตองค์เป็นนกคุ้ม ไปคอยแอบอยู่ตามทางที่เสื่อ
ไคินทองคาคาประจำ พอเสื่อเข้ามาใกล้แกล้งบินผ่านตัดหน้าเสื่อไป เสื่อกำลังทองเพลน ๆ
ก็ตกใจจนลืมหาคาคาที่ทองไว้ จำสับกันไขว้เขวไปหมด แทนที่จะเป็นปีละ 7 ครอก ก็สับคำเป็น
7 ปีครอก ที่ว่าครอกละ 7 ตัว เสื่อก็ลืมหาคาคาที่ทองไว้ เพราะฉะนั้น ทั้งแกนั้นเป็น
กันมา เสื่อจึงมีลูกนาน ๆ หนึ่ง และหนึ่งก็เอาเป็นแนไม่ไคว่าก็ตัว บางทีก็มาก บางทีก็
น้อย แต่ไม่ถึงครอกละ 7 ตัวเท่าแกก่อน จำนวนเสื่อก็ค่อย ๆ น้อยลง พอไคกับจำนวนสัตว์ที่จะ
เป็นเหยื่อเสื่อเหมาะสม ไม่มากไม่น้อยไป จำนวนสัตว์ในโลกจึงไม่สูญพันธุ์ และจำนวนเสื่อก็
ไม่มากเกินไป

เสื่อทำไมมีลาย (วินัย จำปี อ้างอิงมาจาก กุหลาบ มลลิกะมาส 2516:155-156)

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ตั้งแต่ครั้งสัตว์ยังพูดภาษาคนไค ยังมีคนยากจนคนหนึ่งชื่อ ตาโท
ปกติตาโทเป็นคนไม่สู้ขยันทำมาหากินนัก นาน ๆ จึงจะเข้าป่าตัดหวายมาขาย พอเลี้ยงชีพ
คราวหนึ่ง ประพศิมาคังนี้ตั้งแต่หนุ่มจนแก่ วันหนึ่งตาโทเข้าป่าตัดหวายมาขายคังเช่นเคย
ขณะที่กำลังตัดหวายอยู่ในป่าไค มีเสื่อโครงตัวใหญ่ไคลออกมาเจอเข้า ก็จับตาโทกินเป็น
อาหาร ตาโทล้วยจะทองเป็นเหยื่อเสื่อจนแทบสิ้นสติ คิดอุบายหาทางรอดอยู่ในใจเป็นครู่
ในที่สุดก็แข็งใจแสร้งร้องคุเสื่อไปว่า "เฮย อายนี้มัวแต่คิดเรื่องจะกิน จะตายไม่รู้ตัว ไม่รูหรือ
ว่าไคไร ๆ เขากล้วยตาย เตรียมหาทางช่วยไคตัวรอดตายกันทั้งนั้น ถึงเอ็งกินเข้าไคไคไม่ไคมอยู่
นานหรือก ประเคี้ยวเอ็งก็ทองตายมึง ตายลำบากเสียด้วยซี" เสื่อไม่เข้าใจคَابอกเลาของ
ตาโทจึงยอนถามว่า "ทำไมเข้าถึงจะทองตายเลา แล้วก็อายที่วาทายลำบากนะเป็นยังไค ข้าจะ
ตายยังไค" ตาโทแกล้งทำเป็นตกใจ ร้องบอกไปว่า "อะไคนี้ เอ็งไม่รู้จริง ๆ หรือว่าป็นนี้
จะทวมฟ้า ปลาจะกินควา ข้ามาคัดหวายที่ป่าไค จะเอาไปทำไม่รู้ไค ข้าจะเอาม้คูลูกเมียเข้าผูก

โยงไวบนต้นไม้สูง ๆ ใหลพ่นน้ำ ใคร เขาก็เตรียมตัวหนีน้ำกันทั้งนั้นแหละ เอ็งมัวไปอยู่ไหน เสียละ จึงไม่รู้เรื่อง ระวังเถอะน้ำมาเมื่อใดเอ็งก็จมน้ำตายเมื่อนั้น ข้าถึงว่า กินขาเข้าไป ก็ไม่มีประโยชน์อะไร ไมขาไม่นาน เอ็งก็ตายเหมือนกัน จมน้ำตายนะ มันตายลำบากนะเจ้า" เสือได้ฟังคำโทพฐความน่าจะท่วมฟ้า ปลาจะกินควาย ดังนั้น ก็ตกใจกลัวว่าจะจมน้ำตายอย่างคาโท บอก จึงอ้อนวอนคาโทขอให้ช่วยเอาหวายมัดตัวผูกโยงไวบนต้นไม้สูง ๆ ใหลพ่นน้ำได้ คาโททำ เป็นปฏิเสชว่าไม่มีเวลาพอ จะรีบตัดหวายกลับมาก่อนที่น้ำจะหลาก เสือยังตกใจกลัวหนักขึ้น อ้อนวอนรำไรให้คาโทช่วยให้ได้ คาโทจึงทำเป็นเสียอ้อนวอนไม่ได้ ก็ต้องช่วยมัดเสือดุ๊กแน่น ไว้กับต้นไม้ พอตื่นพ่นคืน แล้วก็เอาหวายที่เสื่อจนเป็นริ้วรอย ลายพรอยไปทั้งตัว แต่นั้นมา เล่ากันว่า เสือเกิดใหม่ก็มีลายเสื่อ รอยที่ถูกคาโทที่ไว้แต่ครั้งนั้นมา

คักปลานนยอคคาล (เต็ม สุวรรณประเสริฐ การสัมภาษณ์ 2523)

มีผู้เมียคนหนึ่ง ผู้เป็นคนโง่ วันหนึ่งเขาไปคักปลานนยอคคาล ไปติดเอานกกระ- ยาง ชายโง่ผู้นั้นจะเอามาให้เมียแกง นกกระยางขอร้องบอกว่า ไม่คงจับฉันหรอก เคี้ยวจะ- คามไปลงหม้อเอง ชายโง่เชื่อก็กลับบ้านจะไปกินแกงนกกระยาง ชายโง่ไปถึงบ้านถามเมียว่า แกงนกกระยางเสร็จแล้วหรือยัง เมียบอกว่าที่ไหน ไม่เห็นนกกระยางสักตัวเคี้ยว ชายโง่ บอกเมียว่าเขาคักปลานนยอคคาลแล้วไคนก เมียว่าถ้าไคนกทำไมไม่เอาไม้ตีให้แตก แล้วห่อ- ผามาแกง ชายโง่ผู้นั้นก็ออกไปอีก ไปพบเห็ดขึ้นข้างน้ำวาก เอาไม้ตีจนแตกแล้วห่อผามา ให้เมีย เมียบอกวามันเห็ด ที่หลังพบเห็ดให้ถอนแล้วห่อผามาจะ ชายผู้นี้ก็เข้าไปแล้วไปพบ ผึ้ง ชายผู้นี้คิดว่าผึ้งเป็นเห็ด เขาเอามือถอนผึ้ง ผึ้งก็ตอยชายผู้นั้นจนตาบวม ชายผู้นี้ก็กลับมา บอกว่า เมื่อกี้เข้าไปเจอเห็ดขาว เขาก็เอามือถอน ทำไมมันจึงตอยหน้าบวม เมียบอกว่าโง่- จังนั่นมันผึ้ง แล้วบอกว่าเวลาเจอผึ้งให้ใช้ไฟลนแล้วตีกลับมา ชายผู้นี้เข้าไปอีกไปพบหมูป่า คิดว่าผึ้งก็ใช้ไฟลน หมูป่าก็วิ่งแล้วร้องอุค ชายผู้นี้กลับมาบอกเมียว่า เขาไปพบผึ้งใช้ไฟลน แล้วร้องอุค ๆ ๆ เมียเขาบอกวามันหมูป่า ถ้าเจอต้องใช้หอกแทง ชายผู้นี้เข้าไปไปอีก พบหญิงชราหนึ่งอยู่ชายป่า ชายผู้นี้ใช้หอกแทงแล้วหอมมาให้เมีย เมียบอกว่าตาเจอหญิงชราหนึ่ง- ใจให้รีบบร่อย ชายผู้นี้กลับเข้าไปอีก พบเสือนั่งอยู่ชายป่า ชายโง่คิดว่า เป็นหญิงชราจึงนั่ง- ใจ เสือเห็นเช่นนั้นจึงตะครุบกินเสียเลย

1.1.2 เพลงพื้นบ้าน หมายถึงเพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งแต่ละถิ่นก็ประดิษฐ์แบบแผนการร้องของตนไปตามความนิยม และสำเนียงภาษาพูดที่แตกต่างกันออกไป เพลงแบบนี้มักจะนิยมร้องกันในเวลาเทศกาล หรืองานที่มีการชุมนุมคนในหมู่บ้านมารวมรื่นเริงกันชั่วคราว เช่น ทรุษสงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และในการลงแขกเอาแรงกันในกิจอันเป็นอาชีพ เช่น เกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น เพลงที่ต่างถิ่นต่างก็ประดิษฐ์ทำนอง และถ้อยคำไปตามความนิยมและสำเนียงพูดนี้ แต่ละเมืองแต่ละตำบลก็ย่อมผิดแผกแปลกกันไปตามพื้นของเมืองและตำบลนั้น ๆ เพลงพื้นเมือง เป็นเพลงที่มีทำนองง่ายและเหมาะสมแก่สำเนียงชาวเมือง ไม่ต้องมีเครื่องดนตรีสิ่งใดประกอบ เครื่องประกอบจังหวะก็ใช้เพียงทปมือเท่านั้น ต่อมาภายหลังจึงวิวัฒนาการมาใช้เครื่องดนตรีบางอย่างเข้าประกอบ แต่ก็ได้เลือกสิ่งที่เป็นจริง ๆ

เรื่องของเพลงพื้นบ้านที่ร้องกัน ก็ดูเหมือนจะมีอยู่อย่างเดียว ไม่ว่าทำนองเพลงชนิดใด คือ ผู้ชายเกี่ยวผู้หญิง แล้วผู้หญิงก็ตอบหรือซักถาม หรือว่าผู้ชายให้เจ็บ ๆ สิ่งสำคัญในการร้อง ก็อยู่ที่ผู้ร้อง เพลงชนิดกคนกลอนสลับ ร้องแกกันด้วยปฏิภาณอันทำให้เกิดรสสนุกขึ้นทั้งสองฝ่าย (ราตรี ศรีสุพรรณ 2522:10)

เพลงพื้นบ้านที่นำมาศึกษา ไคแก

เพลง เกี่ยวข้าว ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพื้นแผ่นดินอันเหมาะแก่การเกษตรกรรม เฉพาะอย่างยิ่ง ข้าว ซึ่งเป็นโภคทรัพย์สำคัญจนถึงพูดกันติดปากว่า "ข้าวเป็นกระดูกสันหลังของประเทศ" เพลงเกี่ยวข้าวจึงเกิดขึ้นเป็นของคู่กันไป

โดยปกติ ชาวนาจะเริ่มลงมือทำการไถ หวาน บักดำข้าว ในราวเดือนพฤษภาคม และมีถุนายน ซึ่งเป็นฤดูฝนและจะเริ่มเกี่ยวประมาณเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ การเกี่ยวเกี่ยวหากทำช้าอาจเกิดความเสียหาย เพราะเกี่ยวไม่ทันอย่างหนึ่ง กับอีกอย่างหนึ่งเพื่อเป็นทางบรรเทาความเหน็ดเหนื่อยเมื่อย่ำและเรียกคนมาช่วย จึงได้เกิดมีการเล่นเพลงเกี่ยวข้าวขึ้น เป็นเพลงที่เล่นกันในขณะทำการเกี่ยวข้าว ถ้าที่ใดมีการเล่นเพลงเกี่ยวข้าวขึ้น ที่นั้นมักจะมีคนช่วยมาก ทั้งที่มาช่วยเปล่าและที่มาช่วยอย่างที่เราเรียกว่าเอาแรงกัน หรือเล่นในเวลาว่างจากการทำนา เพลงเกี่ยวข้าวนี้เล่นในฤดูเกี่ยวข้าวเท่านั้น ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นการพักผ่อนหย่อนอารมณ์ที่ทำงานอย่างคร่ำเคร่งตรากตรำแล้ว ยังบังเกิดประโยชน์ในทางปลูกฝังความสามัคคี

และการสมาคมระหว่างเพศ ทั้งเด็กสมองให้เป็นคนฉลาดมีไหวพริบ และเกิดนิสัยรักในทาง
วรรณคดี

วิธีเล่น จัดผู้เล่นเป็น 2 ฝ่าย ชายฝ่ายหนึ่ง หญิงฝ่ายหนึ่ง จะเป็นฝ่ายละก็คน
ก็ได้ไม่จำกัด แต่โดยปกติจะเป็นฝ่ายละ 5-6 คน แต่ละฝ่ายมีหัวหน้าคนหนึ่งเรียกว่า
"พ่อเพลง" กับ "แม่เพลง" และทุก ๆ คนมีมือถือเคียวมือหนึ่ง ถือกำตมขามือหนึ่ง
เมื่อพร้อมกันดีแล้ว กอนลงมือเล่นจะตองตั้งวงขึ้น แล้วพ่อเพลงคือฝ่ายชาย จะวากอนเป็น
บทนำเรียกว่า ไหว้ครู เสร็จแล้วแม่เพลงก็จะไ้ไหว้ครูบ้าง (จิรวัดส์ บันยารชุน
2507:1-2)

ราช บุรีรัตน์ กล่าวว่า เพลงเกี่ยวข้าวชาวม่านราชบุรีร้องเป็นกลอนสค พอหอม
ปากหอมคอ สองสามวรรคแล้วลงเอย เนื้อร้องบางตอนฟังหยาบก็มี แต่เพลงเหล่านี้แสดงให้
เห็นธรรมชาติที่แท้จริง ชีวิตและความเป็นอยู่ตลอดจนอาการกิริยาของหนุ่มสาวที่เกี่ยวข้องพาราคี
กัน เพลงเกี่ยวข้าวในส่วนที่เรียบร้อยก็มี เช่น "เกี่ยวข้าวเมื่อยาย ผักบุ้งหญ้าหวาน พันที่
ปลายกำ - เอย" หรือ "ควาเกิดหนาแม่ควา ไร่ตะบึงให้ถึงคันทา จะไ้พุดจากัน -
เอย" เท่านั้นก็มี (ราช บุรีรัตน์ 2511:25)

เพลงส่งคอลำพวน เป็นเพลงที่ร้องระหว่างการคุยเขี่ยรวงข้าวที่วัวเหยียบไม่ถูก
ขึ้นมาให้วัวเหยียบ เรียกว่า รุหัวพอน หรือส่งฟาง หรือส่งคอลำพวน ซึ่งมีความหมาย
ดังนี้ (เอนก นาวิกมูล 2520:42)

ส่ง	แปลว่า	ผัดออก	เอาออก
คอ, ขอ	แปลว่า	ข้าว	
ลำพวน	แปลว่า	เศษฟาง	ละออง

แปลรวมแล้วก็ได้ความว่า การเขี่ยฟางออกให้เมล็ดข้าวเปลือกร่วงลงบนลาน ซึ่ง
ชาวม่านมักจะทำกันในเวลากลางคืน เพราะอากาศเย็นสบาย โดยมักทำลานใหญ่ ๆ นวดข้าว
รวมกัน ผลักกันนวดคนละวันสองวัน ตามที่ใครไ้ข้าวมากและน้อย ใ้วัวควายตามที่มีนวด
จึงทำให้เกิดการแข่งวัว แข่งควายขึ้น (ราตรี ศรีสุพรรณ 2522:17)

การร้องเริ่มคนควยคนเสียดี่ขึ้นกอน จะเป็นชายหรือหญิงก็ได้ โห้กอนจนครบฝ่ายละ
สามลา ฝ่ายชายจะตองเกริ่นกอนเป็นบทสั้น ๆ แล้วจึงร้องแก่กันไปตามเนื้อเพลง ซึ่งส่วนใหญ่

เป็นการเกี่ยวพาราศีกัน โดยฝ่ายชายจะร้องเป็นทำนอง เชิญชวนขึ้นก่อน แล้วฝ่ายหญิงและชายก็ร้องแก้กันไป ซึ่งบางครั้งก็ปล่อยไม่เด็ด เป็นถ้อยคำสองแง่สองงาม อันเป็นเอกลักษณ์ทางความสนุกสนานของคนไทยออกมาด้วย ฉันทลักษณ์ของเพลงเป็นกลอนสัมผัสอย่างง่าย ๆ ร้องต่อกันไปได้ตามปฏิภาณไหวพริบของผู้ร้อง เนื้อหาของเพลงไม่ผิดจากเพลงพื้นเมืองของไทยชนิดอื่น ๆ นัก นั่นคือ มีการเกี่ยว ผู้รัก พานาง เขาป่า ชมนกชมไม้ หรือร้องอะไร เล่นสนุก ๆ ไปตามเรื่อง คนร้องเองมักจะไม่ว่าจะทำ ส่วนคนทำก็ช่วยกันเป็นลูกคู่ไปพลาง (เอนก นาวิกมูล 2520:43)

เพลงพวงมาลัย เป็นการเล่นพื้นเมืองอย่างหนึ่งมีมาแต่โบราณ นิยมเล่นกันในเทศกาล งานนักขัตฤกษ์ งานมงคล เช่น โขนจุก บวชนาค ทอดกรฐิน การเล่นเพลงพวงมาลัย เหมือนการเล่นชนิดอื่น ๆ คือ ค่อย ๆ เปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย เป็นการแสดงให้เห็นวิวัฒนาการแห่งวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง

สถานที่ เล่นได้ทั้งบนบกและในเรือ แต่โดยมากนิยมเล่นบนบก โดยใช้สนามหญ้ากว้าง ๆ ให้มีเนื้อที่พอแก่จำนวนผู้เล่น และผู้ดู

วิธีเล่น ทั้งวงกลม ชาย หญิง นั่งอยู่ฝ่ายละครึ่งวงกลม แต่ละฝ่ายมีพ่อเพลงและแม่เพลงข้างละหนึ่งคน นอกนั้นเป็นลูกคู่ มีหน้าที่รับและปรบมือให้จังหวะพร้อมกัน การร้องเป็นการร้องเกี่ยวพาราศีในทางสุสาว ส่วนมากร้องเป็นกลอนสุภาพแก้กัน เมื่อลงมือเล่น พ่อเพลงเป็นผู้เกริ่นก่อน ลูกคู่ต่างขบมือให้จังหวะ ฝ่ายใครร้องก็ต้องมาร่ำอยู่กลางวง เมื่อชายร้องจบลงแล้ว ฝ่ายหญิงก็ออกมาแก้ การร้องนี้คล้ายกับร้องฝ่ายละครึ่ง มีชื่อสังเกตุว่า เพลงพวงมาลัยมักขึ้นต้นด้วยคำ "เออระเหย"

ก่อนเล่น นิยมการไหว้ครูก่อน (จิรวาส์ บันยารชุน 2507:12-13)

ตัวอย่างเพลงพวงมาลัย

	บทไหว้ครู	
เออระเหย ลอยมา	ยกมือวันทาสิ่งศักดิ์สิทธิ์	(ลูกคู่ซ้ำ)
ไหว้คุณพระรัตนตรัย	และเทพไทอันมีฤทธิ์	
ไหว้คุณบิรมหารคา	ที่เลี้ยงลูกมารอดชีวิต	
ทั้งคุณครูบาอาจารย์	ให้ความชำนาญารุ่งเรืองวิทย	

ฉันจะว่าเพลงพวงมาลัย

ขอมะกอกดอกมะขวิด

ชาย ลอยล่อง

น้องจะเล่นกีโยน

น้องจะรำก็รำ

ขอมะม่วงพวงมาลัย

หญิง ลอยมา

พี่มายืนเป็นแถว

ผมกระจายลายกระจ่าง

ชาย ลอยมา

พี่ไค้แบกรักข้ามทุ่ง

ฝนไม่ตกชังไม้ออน

พวงเจ้าเอยมาลัย

ขอจงกล่าวไค้สมเต็มจิต

ขอย่าให้คิดซัดเอ๋ย.

(ลูกคู่ซ้ำ)

พี่จะขอร้องเพลงพวงมาลัย

จะไหวงพี่เย็นทำไม

คนสวยอยารำพี่ไร

รำไครำไปเถิด (เอ๋ย)

ลอยมาจะขอฟัง

พี่มีเมียแล้วหรือยัง

บอกน้องมาเถิด (เอ๋ย)

ลอยมาแต่ไกล ๆ

มาเป็นสองกระบุงใหญ่ ๆ

พี่ไม่ขอยอนกลับไป

ไม่ไค้ไม่ไปเลย (เอ๋ย)

เพลงกล่อมเด็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อกล่อมเด็กให้นอนหลับ ผู้ที่ดูแลเด็กจะได้ไป

ประกอบกรงาน ขณะเดียวกันผู้ร้องก็เกิดความสุขเพลิดเพลินไปกับการร้องเพลงกล่อมของตน ส่วนเด็กที่นอนในเปลก็ได้รับการสั่งสอนเกี่ยวกับสภาพสังคม การวางตน เมื่อเติบโตโดยไม่รู้ตัว ผู้ที่อยู่ใกล้เคียงก็ได้ฟังไปด้วย นับเป็นประโยชน์สามต่อ คือ เกิดประโยชน์ทั้งผู้ร้อง ผู้ฟัง และผู้พลอยไค้ฟัง

เพลงกล่อมเด็กแต่งเป็นถ้อยคำง่าย ๆ คล่องจองกัน เช่นเดียวกับกลอน มีลักษณะคล้ายคำพูดธรรมดา มาเรียงต่อกัน มีสัมผัสนอกเพื่อเพิ่มความไพเราะ คล้ายกลอนเพลงชาวบ้านทั่วไปที่ไม่เป็นสัมผัสในวรรค แต่อาจจัดประเภทแล้ว เพลงกล่อมเด็กคล้ายคลึงกับบทกลอน คอกสรอยมากกว่า

ใจความของเพลงกล่อมเด็ก แสดงถึงความน่ารักน่าเอ็นดูของเด็ก และความรักของมารดาที่มีต่อบุตร นอกจากนี้จะเป็นใจความแสดงถึงชีวิตชนบท คุณธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี วรรณคดีท้องถิ่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น ความยาวของเพลงกล่อมเด็กมีตั้งแต่สองคำกลอน จนถึง 10-13 คำกลอน (สุภาษิต เรื่อง เศษ 2520:15-22)

ตัวอย่างเพลงกล่อมเด็ก

แม่ไปไรจะมีไครมาหา
ลูกอยูบ้านอย่าตื่นหิวนมเอ๋ย

นกเขาเอ๋ย
ชั้นเด็กจะฟังเสียงเลน

อายแมวเหมียวเอ๋ย
เสือปลาหน้าสั้น

เจานกขมิ้นเหลืองอ่อนเอ๋ย
จะนอนไหนก็นอนได้
ลมพระพายชายพัดมาอ่อนอ่อน

มะออบ โปษะกฤษณะ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง เพลงกล่อมเด็กและ เพลงประกอบการเล่นของเด็กภาคกลาง 16 จังหวัด ผลการวิจัยพบว่า (มะออบ โปษะกฤษณะ และคณะ 2520:228-229)

1. เพลงกล่อมเด็กส่วนใหญ่ใช้ภาษาง่าย ๆ ฟังแล้วเข้าใจทันที ในบางเพลงมีภาษาจีนกับภาษาชนกลุ่มน้อยปะปนอยู่บ้าง เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ อาศัยการจดจำเนื้อร้องสืบต่อกันมา

2. ค่านววรรณคดี ให้คุณค่าคือ เพลงกล่อมเด็กบางบทเป็นหลักฐานอ้างอิงถึงวรรณคดีเก่า ๆ ส่วนใหญ่เพลงกล่อมเด็กให้อารมณ์สะท้อนใจในความรัก ความผูกพันของแม่ทอดลูก ช่วยฝึกให้เด็กเกิดจินตนาการแต่เยาว์วัย เป็นการสั่งสอนปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้แก่เด็กแต่เยาว์วัย และให้ความไพเราะ เพลิดเพลิน

3. ค่านสังคมวิทยา ทำให้ทราบชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแง่ต่าง ๆ อาชีพ และการทำมาหากินของคนในสังคม ล้อเลียนเสียดสีสังคมในแง่มุมต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว

4. คำนชรรมาชาติวิทยา ช่วยให้เด็กเรียนรู้ชรรมาชาติรอบตัวทั้งแค่งยเยาว์
5. คำนตำนานและประวัติศาสตร ไดประโยชนในแง่การศึกษาประวัติศาสตร

จากเพลงกลอมเด็กบางบท

6. คำนศาสนา ช่วยสร้งศาสนาให้เด็กทั้งแค่งยเยาว์

1.1.3 ปริศนาคำทาย เป็นการเลนของเด็กรอยางหนึ่งที่น่าสนใจศึกษา เพื่อที่จะทราบว่ววิธีการมองโลกของคนในสังคมนั้นเป็นอยางไร มีการจัดระบบหมวดหมู่ของสิ่งทีพบเห็นเอาไวในสมองอยางไร และมีการไรข้อมูลทีสะสมไวในสมองนั้นสำหรับการแกปัญหาต่าง ๆ อยางไร

การเลนปริศนาคำทายมีมาช้านาน และมีอยูทุกชาติทุกภาษา เลนไค้ทั้งเด็กและผูใหญ่ แมในเทพนิยายทั้งของฮินดูและของกรีก ก็มีเรื่องเลาถึงการเลนทายปริศนาของเทพเจาบางองค์ ในพงสาวดารของชาติต่าง ๆ ก็มักจะมีเรื่องเลาถึงการแขงขันทายปริศนาชิงบ้านชิงเมืองกัน (สุรสิงห์สารวม ฉิมพะเนา 2520:136-137)

คำทายหรือปริศนา คือปัญหาทีตั้งขึ้นเพื่อให้อีกคน หรือหลายคนตอบว่ คืออะไร คำทายมักนิยมขึ้นต้นว่ อะไรเอ่ย คำทายบางบทมีลักษณะเป็นสองแ่ง สองมุม พังเย้น ๆ เหมือนเรื่องสัปคน ทั้งนี้ เพื่อต้องการหลอกคนทายให้หลง คำทายมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกสมอง ทคลองปัญญาชนิดหนึ่งของคนไทยสมัยก่อน และเป็นวิธีทีฉลาดมาก สำหรับฝึกหัดเด็ก ๆ และเยาวชนให้เป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต ช่างจดจำ และมีปฏิภาณไหวพริบเฉียบแหลมมาแต่เล็ก ๆ แมจะอ่านหนังสือไม้ออก ก็สามารถทายหอคักันตอ ๆ มาไค้ โดยเด็กไมรูสึกตัวว่ ถูกสอนหรือถูกฝึกอบรม เพราะเป็นวิธีเลนสนุกอยางหนึ่ง ตรงกับหลักการสอนทีว่ เรียนโดยการเลน หรือ เลนเป็นเรียน

วิธีเลนไมมีแบบแผน หรือกระบวนการอะไรมากนัก คือ อาจมีเพียงสองคน หรือหลายคนก็ไค้ ต่างคนก็จำคำทายกันมาคนละมากบางนอยบาง แลวแคสมองและความจำ คนทีจำคำทายมากก็ไค้เปรียบเขา คือ สามารถเฉลยไค้มาก และจะเป็นผูตั้งคำทายไค้มาก ถ่าตั้งคำทายไปแลวปรากฏว่ไมมีใครตอบไค้ เรียกว่ คัด (ลุงบุญ 2519:43-44)

ปริศนาคำทาย ทำให้เข้าใจความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชนภาคกลางในสมัยก่อนได้ และยังมีประโยชน์อีก คือ

1. ทำให้รู้จักฝึกฝนสมอง เป็นคนมีไหวพริบ รู้จักใช้ภาษาเป็นเครื่องคิดหาเหตุผล ในทางที่ถูกต้อง เพราะปริศนาคำทายผูกปัญหาไว้ให้คิดเสมอ ถ้าไม่รู้จักใช้เหตุผลก็จะทาย ไม่ถูก จึงทำให้เป็นคนฉลาดรอบครอบ

2. ทำให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ใช้ปริศนาคำทายเป็นเครื่องให้ความ สนุกเพลิดเพลินเจริญใจ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียน และการทำงานเป็นการ พักผ่อนไปในตัว

3. ทำให้เกิดความรู้จักสังเกตปรากฏการณ์ธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา

4. ทำให้เกิดความรู้และรู้จักสังเกตลักษณะของพืชและสัตว์

5. ปริศนาคำทาย สะท้อนให้เห็นความเป็นอยู่ของสังคม อาทิ การประกอบอาชีพ ผลผลิต อาหารการกิน และเครื่องใช้ไม้อย่างต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

6. ปริศนาคำทาย ช่วยให้รู้จักสังเกตร่างกาย และส่วนประกอบของร่างกาย ของคนเรามา มีลักษณะอย่างไร ทำให้รู้จักตัวเราเองดียิ่งขึ้น

ปริศนาคำทายของภาคกลาง มักขึ้นต้นด้วยคำว่า "อะไรเอ๋ย" เป็นคำถามนำก่อน แล้วตามด้วยข้อความที่เป็นตัวปัญหาที่จะทาย ตัวอย่างปริศนาคำทายของจังหวัดราชบุรี เช่น (รวบรวมจากรายงานวิชา ท.031 ของนักเรียน มศ.5 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ปีการศึกษา 2523)

ลูกอะไรเอ๋ย ไรพอไรแม่ คอยแต่ส่งเสียง

(ลูกกุ)

ผักอะไรเอ๋ย อยู่ไกลตา

(ผักแว่น)

แก ๆ เป็นเพื่อนนอน ออน ๆ เป็นเพื่อนกิน

(ไม้ไผ่)

อยู่ในน้ำเป็นเพื่อนกับปลา อยู่ในนาเป็นเพื่อนกับข้าว

(เบ็ดตกปลา เคียวเกี่ยวข้าว)

ยิ่งให้ไป ก็ยิ่งจะคงรักษาไว้

(คำสัญญา)

คนมียาง หนุมสาวชอบช้อนัก

(คอกรัก)

มีสายยานโคงเตง ขางนอกรองเพลง ขางในร้องไห้

(คนไกวเปล)

ขออะไรเอ๋ย สูงที่สุด

(ขอฟ้า)

เซา ๆ เซาดำ คำ ๆ ออกเที่ยว	(ดาว)
ไกลก็ไมไกล ไกลก็ไมไกล มองเห็นอยู่ไว ๆ	(จุมุก)
คล้ายเรือสองลำ ทำไว้พอดี ชีได้คนเดียว เที่ยวไ้รอบโลก	(รองเทา)
คนสี่บาท พาดข้างรั้ว	(คำลิ่ง)
ชื่ออยู่ในวัด ตัวอยู่ในตลาด	(ผักชี)
เปิดฉับใส่ฉุบ ปิดปุบเงินปั๊บ	(พระบิณฑบาตร)
ไสยาวกว่าตัว บนหัวจุดไฟคิก	(เทียนไข)
ลูกกินโต ไบแกรอน	(จาก)
คนเทาลำหวาย เก็บผักไปขาย เก็บดอกไปบูชา	(ดอกบัว)
คนเทาสายพาน ขึ้นไปบานบนเวหา	(วาว)
เดินไ้คี่ หุคเมื่อไรตายเมื่อนั้น	(นาฬิกา)
ที่ลุ่มเป็นหนอง ที่ดอนเป็นน้ำ	(รวงผึ้ง)
มีอยู่สิบ บวกเข้าไปอีกสิบ ก็ยังเป็นสิบอยู่นั้น	(ถุงมือ)
ตัวอยู่กับหมา แกลูกมากับฝน	(ตัวเห็บ ลูกเห็บ)

1.1.4 ความเชื่อโชคลาง เป็นอำนาจลึกลับอย่างหนึ่ง ที่เกิดจากความกลัวของมนุษย์ ซึ่งบางทีก็หาเหตุผลไม่ได้ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเกิดจากการมีเจตนาจะให้ผู้อื่นเชื่อและปฏิบัติตาม ซึ่งมีเหตุผลแฝงเร้นที่น่าเชื่อถือได้ ความเชื่อถือโชคลางมีอยู่หลายชนิด เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ เรื่องเคราะห์ โชคลางและการทำนายฝัน เป็นต้น

ประโยชน์ (ประสิทธิ์ กายกมล 2518:122)

ทำให้รู้จักคนหาวิเคราะห์เหตุผลที่แฝงอยู่ในความเชื่อนั้นว่า ทำไม่จึงต้องเชื่อเช่นนั้น นอกจากนั้น ความเชื่อถือโชคลางบางอย่างเป็นการอบรมสั่งสอนเด็ก เพื่อให้รู้จักจัดระเบียบในชีวิต เช่น หลอกหรือขู่เด็กไม่ให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้ เป็นต้น

ตัวอย่างความเชื่อโชคลาง

(รวบรวมจากรายงานวิชา ท.031 ของนักเรียน มศ.5 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ปีการศึกษา 2523)

เมื่อชุดหลักหรือเสาจะต่องชุดขึ้นมาให้หมค อย่าให้หักหรือเหลื่อมฝังไว้ในดิน
ไม่เช่นนั้น จะทำให้แน่นหรือจุกในหน้าอก

เวลาจักจั่นร้อง ไ้ปลุกผักทองหรือแตงไทย จะทำให้ลูกตก
ห้ามกล่อมลูกในเวลากลางวัน ว่ากันว่า ใครกล่อมลูกเวลากลางคืนก็คือผี
ตะวันไกลจะตกดิน ห้ามนอนหลับ ไม่เช่นนั้นจะตายไปกับตะวัน
คนทองห้ามขามเกือกม้า เพราะจะทำให้คลอนานกว่ากำหนดหลายเดือน

1.2 ดนตรีพอรำ

1.2.1 รำโชน เป็นการเล่นพื้นเมืองของชาวไทย ที่นิยมเล่นกันในฤดูกาล
เฉพาะท้องถิ่นในบางจังหวัด เครื่องดนตรีที่ใช้ก็มี ฉิ่ง กรับ และโชน สำหรับที่เป็นจังหวะ
ประกอบการพอรำ โดยเหตุที่การพอรำใช้จังหวะที่ตามหน้าทับ ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นโดยเฉพาะ
เป็นหลักสำคัญ ซึ่งเรียกการพอรำนี้ว่า "รำโชน" มาแต่เดิม ทอมาราว พ.ศ. 2483
มีผู้นำเอาแบบอย่างรำโชนไปเล่นกันในท้องถิ่นอื่น ๆ และเล่นกันไปไม่เฉพาะแต่ฤดูเทศกาล
จึงเกิดมีผู้นิยมนำไปเล่นกันแพร่หลายตามจังหวัดต่าง ๆ ทั้งมีผู้คิดแต่งแบบร้อง กับประดิษฐ์
ทำนองเพลงให้เข้ากับจังหวะหน้าทับของโชนที่ใช้อยู่เดิมอีกด้วย บทขับร้องเหล่านั้น โดยปกติ
เป็นบทเชยชวน บทสัพยอกหยอกเย้า บทชมโฉม และบทรำพันรักระหวางหนุ่มสาว ตลอดจน
พลอดพรวำรำลาจากกันเมื่อจะเลิกเล่น บทร้องเหล่านั้นคู่ไม่สู้พิถีพิถันถ้อยคำและสัมผัสนัก ใน
ระยะที่นิยมเล่นรำโชนกันอยู่อย่างแพร่หลายนั้น มักได้ยืมบทใหม่ ๆ ทำนองแปลก ๆ เกิดขึ้น
เพิ่มพูนอยู่เสมอ ไม่ทราบว่ามีใครแต่งบทและประดิษฐ์ทำนองขึ้น เมื่อมีบทเกิดใหม่ บทเก่าก็
เสื่อมไป บางรายก็สูญหายไปจากความทรงจำ บทใดที่รู้สึกว้าเหวและกินใจ ก็ทรงจำกัน
อยู่ไค่นาน เช่น เพลงรำวงพื้นเมืองมีชื่อว่า หลอจริงนะคารา ตามองตา ไกลเข้ามาอีกนิด
และเพลงลา เป็นต้น

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2484-2488) ประชาชนในจังหวัดพระนคร
และธนบุรี พวกเขานิยมเล่นรำโชนอยู่ทั่วไป และเพื่อเชิดชูศิลปการ เล่นพื้นเมืองแบบนี้ ให้มี
ระเบียบเรียบร้อยเป็นแบบแผนอันดีงามตามแบบนาฏศิลป์ไทย รัฐบาลจึงมอบให้กรมศิลปากร
พิจารณาปรับปรุงการ เล่นรำโชนเสียใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2487 กรมศิลปากรจึงสร้างบทร้องขึ้น
ใหม่ 4 บท คือ งามแสงเดือน ชาวไทย ราชมารำ และคืนเดือนหงาย โดยปรับปรุง

ทำนองเพลงและเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่น พร้อมทั้งจัดทำรำโห่กังวาม ถูกต้องตามแบบฉบับของนาฏศิลป์ไทย เช่น นำเอาท่ารำที่ชื่อว่า สอดสร้อยมาลา ชักแบ่งผัดหน้า แยกเท้าเขารั้ง และท่ารำสาย มาใช้ เป็นต้น ท่ารำเหล่านี้เป็นเพียงกำหนดไว้เป็นแบบมาตรฐานเท่านั้น ผู้สันตติทางนาฏศิลป์อาจเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนท่าไปใ้สุดแต่จะเห็นงาม ส่วนผู้ที่รักสนุกและอยากจะรวมเล่นรำควย แต่ไม่ถนัดทางนาฏศิลป์ ก็อาจเขารวมรำเล่นเพื่อความบันเทิงได้โดยเพียงแต่รักษาจังหวะก้าว และอาการเคลื่อนไหวว้วยวะของตน ให้เข้ากับจังหวะเพลงดนตรีและบทขับร้อง ตามจังหวะทำนองของแต่ละบทในการปรับปรุงครั้งนั้น กรมศิลปากรได้เปลี่ยนชื่อเสียใหม่จากคำว่า "รำโหน" มาเป็น "รำวง" โดยเห็นว่าผู้รวมวงกันเล่นรำเคลื่อนที่เวียนไปเป็นวง ซึ่งในระยะต่อมาท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ได้กรุณาช่วยแต่งบทขับร้องให้ใหม่อีก 6 บท คือ บูชานักรบ ดอกไม้ของชาติ หญิงไทยใจงาม ดวงจันทร์วันเพ็ญ ดวงจันทร์ขวัญฟ้า และยอดชายใจหาญ นับว่าเป็นเกียรติแก่ศิลปแห่งการเล่รำวง สมัยที่ปรับปรุงใหม่นี้เป็นอย่างยิ่ง

เมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว ศิลปแห่งการรำวงก็ยังคงได้รับความนิยมต่อมาจนบัดนี้ ทั้งมีผู้นำเอาไปเล่นสลับการเล่รำในงานลีลาศ ชาวต่างประเทศก็นิยมเล่นรำวงกันเป็นศิลปที่แพร่หลายไปยังนานาประเทศ

กรมศิลปากรประสงค์จะรักษาศิลปการรำวงตามแบบที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ ให้เป็นแบบฉบับอันมีมาตรฐาน และสะดวกแก่การเผยแพร่ศิลปค่านนี้ของไทยสืบไป จึงได้รวบรวมภาพท่ารำและโน้ตเพลง พร้อมทั้งบทขับร้อง พิมพ์อักษรไทยและอักษรโรมัน (อังกฤษ) เพื่อหวังที่จะให้ผู้รักษาศิลปค่านนี้ได้ช่วยกันเผยแพร่ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น (เอกลักษณ์ไทย ครั้งที่ 3 2521:9-10)

การเล่รำโหน เป็นการเล่ที่มีความนิยมกันมากในเทศกาลตรุษสงกรานต์ และในระยะหลังได้มีการดัดแปลงเป็นรำวง การเล่ยังคงรูปเดิมของรำโหนไว้ การเล่เล่นนั้นก็จัดเป็นวง โดยที่เวลารำกันเป็นคู่ ๆ วนไปรอบ ๆ ในบริเวณที่เล่น

ผู้ที่เล่รำโหนที่เป็นฝ่ายหญิงก็จะไปนั่งตรงที่จัดไว้ให้ ซึ่งก็จะทำกันขึ้นอย่างง่าย ๆ โดยเอากระดานแผ่นใหญ่สักหนึ่งแผ่นวางบนขอนไม้ก็พอแล้ว ผู้เล่ที่เป็นหญิงนี้ก็เรียกวานางรำ เมื่อเริ่มเล่รำโหนนั้น ก็จะมีกองเชียร์ซึ่งทำหน้าที่บรรเลงเพลงประกอบการรำ เมื่อเพลงขึ้นแล้ว ฝ่ายชายก็ไปโคงฝ่ายหญิง ซึ่งก็หมายถึงการให้เกียรติฝ่ายหญิงออกมารำควย

โดยการรำโทนนั้น รำกันเป็นคู่ ๆ วงไปรอบ ๆ วง ฝ่ายหญิงจะรำอยู่รอบวงนอก ฝ่ายชายจะรำอยู่ในวงใน การรำจะรำกันควายหาทางที่อ่อนช้อย มีความสวยงามอย่างเรียบร้อย

การที่เรียกการเล่นรำโทนนั้น เรียกตามเสียงของคนตรี คือ โทนเป็นหลัก ซึ่งเดิมทีเกี่ยวข้องกับที่ใช้ประกอบรำโทนนั้น ก็มีแต่โทนอย่างเดียว และอาจมีกลองประกอบจังหวะอื่น ๆ บาง เช่น กรับ ฉิ่ง โหม่ง เพื่อให้คู่กรีกครั้นยิ่งขึ้น

ต่อมาในสมัยปัจจุบันได้ถูกดัดแปลง โดยการหาเครื่องดนตรีอย่างอื่นมาใช้แทนโทน เช่น กลอง ฆ้องเพลงที่ใช้ปากเป่า และเครื่องอย่างอื่นที่พอหาได้ในท้องถิ่น และเอาลีลาการเต้นของทางชาตินำมาใช้ในการเล่นชนิดนี้ด้วย นอกจากการรำซึ่งมีความสวยงามแต่อดีตกาล และเปลี่ยนชื่อจากรำโทนเป็นรำวง และก็ได้เรียกการเล่นชนิดนี้ว่า "รำวง" ตลอดมา (บรรหาร เทียมเมฆ 2523:46-47)

2. สาขามนุษยศาสตร์

2.1 ขนบธรรมเนียมประเพณี ประเพณีเกิดจากความเชื่อในสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น อำนาจของดินฟ้าอากาศ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่เห็นเหตุต่าง ๆ มนุษย์ยอมเกลียดทุกข์และรักสุขเป็นธรรมดา ฉะนั้น เมื่อมีภัยพิบัติเกิดขึ้น ก็ขอความช่วยเหลือต่อสิ่งที่ตนเชื่อว่าจะช่วยได้ เมื่อพ้นภัยก็แสดงความรื่นเริง รุกุมค่าต่อสิ่งนั้น ๆ ควยการบูชาคุณให้เป็นสิริมงคลแทน (ม.จ.หญิง พูนพิศมัย คีตกุล 2513:1)

ประเพณีที่นำมาศึกษา ได้แก่

2.1.1 ประเพณีทำขวัญลาน ก่อนนวดข้าว หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ตากข้าวไว้ในนาประมาณ 2-3 วัน แล้วชวนชาวมาวางไว้อรอบ ๆ ลาน

การเตรียมลาน

1. ปรับบริเวณที่จะทำลานนวดข้าวให้เรียบ โดยการลากหญ้าที่อยู่บริเวณนั้นให้เกลี้ยง บักเส้าเกียด พรมน้ำให้ทั่วลาน ผูกวัวพวงให้เดินย่ำรอบ ๆ เส้าเกียด

2. ทำลาน เมื่อวัวเหยียบบริเวณลานจนดินแน่นแล้ว วันขึ้น 8 ค่ำ, 15 ค่ำ นำข้าวมาผสมน้ำ พรมน้ำมนต์หรือสารให้ทั่วลานอีกครั้ง จึงนำข้าวที่ผสมแล้วทาลานให้ทั่ว หิ้งไว้ให้แห้ง

3. ตกขาว เป็นการนำเอาฟอนขาวมาทิ้งรอบ ๆ เสาเกียด จนเต็มลาน แล้วจึงผูกมัดรวงเข้ากับเสาเกียด เพื่อนวดข้าวต่อไป

ในวันที่จะนวดข้าวนั้น ต้องทำพิธีทำขวัญลานก่อนการตกขาว โดยเชิญหมอทำขวัญมาทำพิธี ตั้งเครื่องสังเวยไว้ที่เสาเกียด เมื่อทำขวัญแล้วต้องเวียนเทียนรอบเสาเกียด จึงยกเครื่องสังเวยออกแล้วจึงตกขาว ส่วนการนวดข้าว ใช้วัวพวงประมาณ 15-20 ตัว ผูกกับเสาเกียด ให้ตัวที่มีผีเห่าจืดอยู่ริมนอกสุด มีคนคอยไล่ตอนให้วัววิ่งอยู่ตลอดเวลา เมื่อย่างนพางลดยี่ขึ้นมาแล้ว ก็ให้วัวหยุดพัก คนที่เข้าไปรีฟอนหรือส่งฟาง เพื่อกลับรวงข้าวขึ้นข้างบนให้วัวเหยียบอีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันนวดข้าวแล้วก็หยุดส่งฟางอีกครั้งหนึ่ง แล้วก็ให้วัวนวดข้าวอีก จนเห็นว่าเมล็ดข้าวหลุดรวงหมดแล้ว จึงส่งฟางขึ้นเก็บ หมอทำขวัญก็จะทำขวัญอีก เพื่อเชิญขวัญข้าวขึ้นยุง เพื่อมิให้ชาวตกใจ เมื่อเชิญขวัญข้าวขึ้นยุงแล้ว ก่อนจะนำข้าวออกจากยุงเพื่อนำมากินหรือขายก็ตาม จะต้องจุดธูปหรือทำบายศรีวางไว้ปากยุงบอกกล่าวแม่โพสพก่อน (บุญมา ไชยอน สนิล นาคปนคำ และ สุเชษ เริงทวี การสัมภาษณ์ 2523)

จึงทำให้เกิดประเพณีทำขวัญลานขึ้นมา ซึ่งเป็นพิธีกรรม และการเล่นในลานนวดข้าวสืบเนื่องมาแต่การไ้แรงงานวัวควายในการนวดข้าว ชาวนาจะต้องระดมวัวไปช่วยกันเหยียบย่ำให้เมล็ดข้าวหลุดจากรวงในลานนวดข้าว ลานนวดข้าวจึงเป็นที่ชุมนุมคนเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการแสวงหาระเบียบหรือขวัญในการทำงาน และหาความสนุกสนานผ่อนคลายความเหนื่อยยากในระหว่างการทำงานขึ้นด้วย ระเบียบคือการใช้พิธีกรรมก่อนการนวดข้าว ที่เรียกว่า การทำขวัญลาน ความสนุกสนานระหว่างการทำงานคือ การร้องเพลงต่าง ๆ

พิธีทำขวัญลานจะทำก่อนการนวดข้าว เพื่อเป็นการคารวะแม่โพสพไว้ชั้นหนึ่งก่อน ในความเป็นจริงอาจจะเป็นจิตวิทยาอย่างหนึ่งในการจะรวมพลังกันทำงาน บุคคลสำคัญในพิธีนี้คือ หมอทำขวัญซึ่งเป็นผู้ชาย พิธีจะเริ่มด้วยเจ้าของลานตั้งเครื่องสังเวยควยสิ่งของที่พอจะหาได้ เช่น บายศรี ไช้ทม ข้าวปากหมอ เหล้าโรง ขนมต้มขาว ขนมต้มแดง ถ้าจะให้เต็มยศ ก็จะต้องมีกุงพลา ปลาแปะชะ หัวหมู เป็ด ไก่ มะพร้าวอ่อน ผาขาว ผาแดง ฯลฯ เหมือนการตั้งเครื่องสังเวยในพิธีอื่น ๆ หมอขวัญจะเริ่มพิธีด้วยการทำน่วมนต์ประพรมไปทั่วลาน แล้วกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัยและชุมนุมเทวดา จากนั้น จึงกล่าวเป็นรายยาวแหลทำขวัญ บททำขวัญลาน และทำขวัญข้าว มีลักษณะคล้ายคลึงกันมีอยู่หลายสำนวน แล้วแต่หมอ

ขวัญจะจดจำมาจากใคร เนื้อหาสำคัญพอสรุปได้เป็น 3 ตอน คือ

ตอนแรก กล่าวถึงประวัตินางโพลพ ว่าเป็นลูกสาวเศรษฐีชาวนา พระโพธิสัตว์
จำแลงร่างลงมาสู่สมถวยเป็นเวลา 7 ปี แล้วได้สอนขวัญข้าวให้ ขวัญ
ข้าวนี้ไคแกขอมีบุญกุศลต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำนา

ตอนสอง พรรณาพันธุ์ข้าวต่าง ๆ

ตอนสาม เชิญขวัญข้าว

หลังพิธีทำขวัญลานเสร็จจึงลง จึงจะเริ่มการนวดข้าว (อภิขัย นาคคอง 2523:1-4)

2.1.2 ประเพณีสงกรานต์ จัดว่าเป็นประเพณีอย่างหนึ่งของไทย

ประเพณี เป็นเรื่องของพิธีการที่ปฏิบัติสืบ ๆ กันมา มีเปลี่ยนแปลงแก้ไขบ้าง คงไว้บ้าง
ประเพณี ย่อมแสดงถึงสัญลักษณ์ของชาติ ไม่ว่าจะชาติใด ภาษาใด ต้องมีประเพณีประจำชาติ
ของตน

วันสงกรานต์ เป็นวันเปลี่ยนจุลศักราชใหม่ในอดีต ทั้งชาวไทย พม่า มอญ ลาว เขมร
ต่างก็ใช้จุลศักราช ในพงศาวดารโยนกและแหลมอินโดจีน ว่ากษัตริย์พม่า ชื่อ สิงกราชา
ราชวงศ์สุมทรมฤทธิ เดิมเคยบวชเป็นพระมีความรู้ทางโหราศาสตร์ดีมาก เมื่อขึ้นครองราชย์
ทรงตั้งจุลศักราชเมื่อปีกุน วันอาทิตย์ พ.ศ. 1181 และไทยเราได้รับจุลศักราชมาใช้ใน
สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ครั้งแรกที่กำหนด กำหนดเอาวันที่ดวงอาทิตย์ยกขึ้นสู่ราศีเมษ
เป็นวันสงกรานต์ และบังเอิญตรงกับวันที่ 13 เมษายน จึงยึดเอาวันนั้นเป็นวันสงกรานต์
เรื่อยมา จนถึง พ.ศ. 2483 รัฐบาลไทยจึงเปลี่ยนมาใช้ 1 มกราคม เพื่อให้เข้ากับนานา
ประเทศ แต่ประชาชนยังยึดถือว่าวันสงกรานต์เป็นวันสำคัญ

เมื่อใกล้จะถึงวันสงกรานต์เล็กน้อย ประชาชนจะตระเตรียมตัวด้วยการ ปัดกวาด
บ้านเรือนให้สะอาด ซ่อมแซมสิ่งชำรุดให้ดีขึ้น เครื่องใช้ภายในบ้าน โตะหมูบูชา คูแล
บริเวณบ้าน ถนนหนทาง บอน้ำ ทอน้ำ ให้สะอาดและอยู่ในสภาพที่ดีขึ้น เตรียมเสื้อผ้า
เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับ ประกวาดประชันกันเต็มที่ เตรียมทำขนมไว้ทำบุญและแจกเพื่อน
บ้าน ที่ขาดไม่ได้ คือ กาละแม

เมื่อถึงวันสงกรานต์ นับวันที่ 13 เมษายน เป็นวันมหาสงกรานต์ คือวันสงท้าย
ปีเก่า วันที่ 14 เป็นวันเนา วันที่ 15 เป็นวันเถลิงศก ใน 3 วันนี้ ประชาชนจะหยุดงาน

อาชีพ ถือเป็นวันพักผ่อนและรื่นเริงกัน (แปลก สนธิภักษ์ 2523:45-48) ประชาชนจะ
เริ่มไปวัดทำบุญในวันที่ 13-14 เมษายน เข้าแถวทักทายครที่ "ร้านบาตร" อย่างมีระเบียบ
ตามลำดับก่อนหลัง หลังจากนั้นก็นักชกชกข่งสงกรานต์ ตามความนิยมของท้องถิ่น เช่น
สะบ้า ชวงรำ เพลงพวงมาลัย เพลงฉ่อย มอญซอนผ้า งูกินหาง ฯลฯ กลางคืนก็เล่น
ที่เกราะเคาะไม้ เข้ามืดศรี

วันที่ 15 เมษายน หลังจากไปวัดทำบุญแล้ว ก็ฟังเทศน์ บังสุกุล แ่ส่วนกุศลให้
บรรพบุรุษ สรรพสัตว์ทั้งหลาย แลวสงนนำพระ แหพระ ชักพระ กอพระเจดีย์ทราย
รคนำผู้ใหญ่ รับผิดชอบต่อพรจากท่าน หนุ่ม ๆ สาว ๆ ก็พากันออกป่าที่ใกล้ ๆ นั้น เก็บดอกไม้
ตามแจะจะได้ คลอเคลียกันมาเข้าโบสถ์ ร้องเพลงพินฐานแก่กัน เช่น

ชาย	พินฐานเอย	มือหนึ่งถือพาน	พานเจ้าดอกกระดังงา
		เกิดชาติใดแคว้นใด	ขอให้ได้กับแม่ทองมา
ลูกคู่	พินฐานวานไหว		ขอให้ได้กับพินฐานเอย
หญิง	พินฐานเอย	มือหนึ่งถือพาน	พานเจ้าดอกประดู่
		เกิดชาติใดแคว้นใด	ขออย่าให้ได้กับคนที่ชื้อทองอยู่

จากนั้นก็กลับออกมาปล่อยนกปล่อยปลา ซึ่งไปช่วยกันวัดศกมาจากหนองแห่ง หรือนก
ที่ถูกจับขังไว้ ถ้าไม่นำมาปล่อยอาจจะตายได้ นับว่าเป็นการช่วยสงวนพันธุ์ปลาและนก ทั้งยัง
เป็นการสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจของคนด้วย

ประเพณีสงกรานต์นี้ก็คือ การจัดงานสงท่ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่นั้นเอง ประชาชนได้
ไปชุมนุมพบปะพร้อมเพรียง มีการเคลื่อนไหวชาวคราวสิ่งใดก็ได้ประกาศใหญ่โตทั่วถึงกัน ใน
ระหว่างที่พระฉันจังหัน อาจจะนำปฏิทินของหลวงซึ่งมีการประกาศสงกรานต์บาอานให้ฟัง เช่น

ถ้าปีใดกินถั่วกินงา	ก็ว่า	ชาวจะบริบูรณ์
ถ้าปีใดกินเลือด	ก็ว่า	จะตีกันหัวร้างข้างแตก
ถ้าปีใดหลับตา	ก็ว่า	มักจะเป็นตาแดงมาก

ทั่วสงกรานต์นี้ชื่ออะไร กินอะไร นั้หรือนอน มีอะไรเป็นพาหนะ คืออะไร
มากกลางคืนหรือกลางวัน แลวก็พากันคาดกาลดวงหนาวา บ้านเมืองจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้
ข้อสำคัญคือ บอกเรื่องเกณฑ์ฝน ถ้าฝนตกในมนุษย์โลกมาก น้ำก็มาก ฯลฯ เพราะอาชีพ

ส่วนใหญ่ของเราคือกสิกรรม เมื่อรู้อย่างนี้ก็พากันเตรียมการประกอบอาชีพให้เหมาะแก่ภาระของแผ่นดิน ทั้งแต่การเตรียมพืช เตรียมดิน ฯลฯ (เกษม บุญศรี 2518:102-104) การก่อดวงพระเจดีย์ทราย แต่ละท้องถิ่นกำหนดวันไม่เหมือนกัน บางแห่งอาจจะก่ในวันที่ 16 นลองค์พระทรายแล้วจึงตรงนำพระ อวยพรผู้ใหญ่ และเล่นสาคน้ำกัน แต่บางท้องถิ่นอาจจะล่าไปกว่านี้

ที่มาของการก่อดวงพระเจดีย์ทรายนั้น เข้าใจว่าเป็นเพราะแต่เดิมเรายังไม่มีวัดหรือมีก็ห่างไกลมาก เราทำบุญกันตามหมู่บ้าน เรียกว่าทำบุญหน้าบ้าน นิมนต์พระมาจากวัด ตั้งพระพุทธรูปเป็นประธาน เอาทรายก่เป็นพระเจดีย์ขึ้นประดิษฐานไว้บนแท่น ประพรมด้วยของหอม บูชาด้วยดอกไม้ ชูบ เทียน ถวายเป็นพุทธเจดีย์ที่เคารพ ไหวน้อมนี้ถึงพระพุทธรูปธรรมนิยามนี้แม้เมื่อมีวัดแล้วก็ยังนิยมกันอยู่ (เกษม บุญศรี 2518:97)

ในการทำบุญสงกรานต์นี้ ท่านยังสอนอีกว่า คนเรานั้นต้องมีศรี คือ ขวัญหรือมิ่งขวัญประจำตัวอยู่ แต่จะอยู่อย่างไร เวลาไหน จะต้องปฏิบัติอย่างไร ท่านแนะนำให้ขอขวัญดังนี้ (เกษม บุญศรี 2518:105)

เช้า	ขวัญอยู่ที่หน้า	ให้ล้างหน้าเวลาที่นอนเช้า
กลางวัน	ขวัญอยู่ที่อก	ให้ลูบตัวด้วยน้ำหอมในเวลากลางวัน
ย่ำค่ำ	ขวัญอยู่ที่เท้า	ให้ล้างเท้าก่อนนอน

ประเพณีทำบุญสงกรานต์ เมื่อกล่าวโดยย่อแล้วมีความสำคัญอยู่ 3 ประการ (เกษม บุญศรี 2518:106-107)

1. ภูวน์ เดือน ปี ใหม่ เป็นเครื่องเตือนใจ บอกให้รู้อายุขัยของเรา เป็นการเตือนว่า เราได้ทำอะไร เป็นขึ้นเป็นอัน อันเป็นเครื่องหมายชีวิตในระยะเวลานั้น ถ้ายังทำตนไม่ดี ไม่นับใจ ต้องตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยวว่า จะเลิกทำเช่นนั้น ต้องทำงานในปัจจุบันให้เสร็จ ไม่คั่งค้าง

2. ชำระล้างตัวและจิตใจให้สะอาด ทำการงานให้เสร็จไปในขวบปีหนึ่ง แก้ไขปรับปรุงตนเองในปีต่อไป

3. แสดงความเคารพบูชาต่อลัทธิที่ตนเคารพนับถือ ได้แสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ ได้สนองคุณแก่ผู้มีอุปการะ

4. เชื่อว่าได้รักษามรดกทางประเพณี ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของไทยมาแต่โบราณ

5. ได้มีโอกาสแสดงความสามารถในการเล่นต่าง ๆ ตามที่มีอยู่ในถิ่นนั้น ๆ

สรุปแล้วสิ่งที่ได้จากการทำบุญสงกรานต์ คือ (สุพัตรา สุภาพ 2518:163-165)

1. เป็นการแสดงความเคารพบูชาต่อสิ่งที่ตนเคารพ คอบิดามารดา และผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ

2. เป็นการชำระจิตใจและร่างกายให้สะอาด

3. เป็นการรักษาประเพณีมาแต่เดิม

4. เป็นการสนุกสนานรื่นเริงในรอบปี และพักจากงานประจำชั่วคราว เพื่อจะได้พักผ่อนหย่อนใจ

5. เป็นการเตือนสติว่า มนุษย์นั้นผ่านไป 1 ปีแล้ว และในรอบปีที่ผ่านมา เราได้ทำอะไรบ้าง และควรจะทำอะไรต่อไปในปีที่กำลังจะมาถึง

6. เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าว่า บ้านเมืองจะเป็นอย่างไร หรือควรจะเป็นอะไร โดยเฉพาะเรื่องเกณฑ์น้ำฝน โดยกล่าวว่า ถ้ามีฝนตกในโลกมนุษย์มาก น้ำก็มาก ถ้ามีฝนตกน้อย น้ำก็น้อย เพื่อประชาชนจะได้เตรียมตัวรับสถานการณ์ และประกอบอาชีพของตนให้เหมาะสมแก่ภาวะของฝนในปีนั้น ๆ

7. เป็นการเตรียมตัวบวช ถ้าเป็นชาย โดยเอาระยะเวลานี้บวชกัน เพราะหลังสงกรานต์ต้องเตรียมตัวทำนาแล้ว

8. เป็นการทำความสะอาดพระ โต๊ะบูชา บ้านเรือน ทั้งในและนอกบ้าน ในเทศกาลสงกรานต์ของจังหวัดราชบุรี มีการเล่นพื้นเมือง คือ (วรรณคดี ม.ป.ป. :23-24)

1. ทอยสะบ้า

2. ตะกร้อ - มอญซอนผ้า

3. การเล่นวัวลาน

4. การวิ่งวัวคน

5. การเล่นหมอลำ รำวง รำแคน

2.2 ประวัติจังหวัด

สภาพทางภูมิศาสตร์ (สามารถ สุขศิริ 2519:5-7)

จังหวัดราชบุรี อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 104 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 5,136 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดนครปฐม และจังหวัดกาญจนบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดสมุทรสาคร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดทวาย ตำบลคยา อำเภอมะทก ประเทศพม่า

จังหวัดราชบุรีมีสภาพภูมิประเทศแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนชายแดน ติดต่อกับประเทศพม่า มีเทือกเขาตะนาวศรีและภูเขาใหญ่น้อย ตั้งอยู่สลับซับซ้อน พื้นที่เต็มไปด้วยป่าไม้มีค่า และแร่ธาตุอันอุดมสมบูรณ์

ตอนกลาง เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน ประชากรตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่น การคมนาคมสะดวก

ตอนที่ราบต่ำ ใต้แก่งเขตกำเนินสะควก อำเภอบางแพ อำเภอปากท่อ และอำเภอวัดเพลง มีน้ำขุ่นลง เหมาะแก่การทำสวน ทำพืชไร่ ผักและผลไม้ ตลอดจน

ปัจจุบันจังหวัดราชบุรีแบ่งการปกครองเป็น 8 อำเภอ 1 กิ่ง คือ อำเภอเมือง-ราชบุรี อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอบางแพ อำเภอกำเนินสะควก อำเภอปากท่อ อำเภอวัดเพลง อำเภอจอมบึง และกิ่งอำเภอสวนผึ้ง ซึ่งมี 94 ตำบล 782 หมู่บ้าน

ประวัติเมืองราชบุรี

เมืองราชบุรีเป็นเมืองเก่าแก่มากแต่โบราณ ไม่มีเรื่องราวจารึกให้ทราบแน่นอนว่าสร้างมาแต่เมื่อใด แต่โดยอาศัยการค้นคว้าทางวิชาโบราณคดี ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และโบราณสถาน อันมีปรากฏอยู่ และค้นคว้าได้พอที่จะเชื่อได้ว่าราชบุรีเป็นเมือง ๆ หนึ่งในแคว้นสุวรรณภูมิ ซึ่งเรียกว่า "หวาราวคิม" มีเมืองนครปฐมเป็นมหานคร และคลุมถึงเขตจังหวัดกาญจนบุรี นครชัยศรี เพชรบุรี ไร่หวาย ตามตำนานพระพุทธรูปศาสนาว่า เมื่อ พ.ศ. 218

พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งประเทศอินเดีย ทรงทำนุบำรุงและเผยแพร่พระพุทธศาสนาไปยัง
นานาประเทศ โค้จัดส่งสมณทูต มีพระโสณะกับพระอุตกะ เป็นหัวหน้าคณะ มาเผยแพร่
พระพุทธศาสนายังแคว้นสุวรรณภูมิ ทั้งนี้ นักปราชญ์ทางโบราณคดีได้อาศัยรูปสลักรฐานของพระ-
ปฐมองค์เดิม ซึ่งเหมือนกับสัญลักษณ์ของพระเจ้าอโศก ทั้งรูปทรงและวัตถุประสงค์การสร้างประการ
หนึ่ง และพระธรรมจักรศิลาที่ขุดได้ในบริเวณพระปฐมเจดีย์ และใกล้เคียงมาภายนั้น เป็น
ของสร้างในรัชสมัยของพระเจ้าอโศกอีกประการหนึ่ง จึงอนุมานได้จากหลักฐานดังกล่าวแล้วว่า
พระพุทธศาสนาได้แพร่เข้ามาตั้งอยู่ในแคว้นสุวรรณภูมิในรัชสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช แต่หลัก-
ฐานดังกล่าวนี้พบและปรากฏอยู่ที่จังหวัดนครปฐม ในปัจจุบันนี้ทั้งนั้น จะเกี่ยวกับ เมืองราชบุรีด้วย
หรือไม้มิได้มีหลักฐาน แต่เมื่อได้อ่านเรื่องราวที่หลวงจีนหวิจิง (หรือเหียนจิง) ที่ได้โดยสาร
เรือผ่านมาแวะ ในราว พ.ศ. 1150 ชมเมืองจุลลพัตตี (ทวาราวดี) ไว้ในบันทึกว่า
เป็นเมืองที่ใหญ่และสวยงามมาก จังหวัดราชบุรีซึ่งเป็นเมืองหนึ่งของแคว้นสุวรรณภูมิหรือ
ทวาราวดี ก็คงเป็นหัวเมืองที่เจริญรุ่งเรืองและใหญ่โตมาพร้อมกับจังหวัดนครปฐมมหานครของ
แคว้นทวาราวดีเป็นแน่ โบราณวัตถุที่จังหวัดราชบุรีมีอยู่ ซึ่งนับว่าเก่าแก่ที่สุด คือ พระพุทธรูป
ฉายปางปฐมเทศนาประทับห้อยพระบาทแบบคุปตะ ที่ถ้ำถ้ำเขาสูง ตำบลเกาะพลับพลา อำเภอบึง
เมืองราชบุรี มีอักษรจารึกไว้ใต้พระพุทธรูปเป็นภาษาอินเดียฝ่ายใต้ เรียกว่า "อักษรคุปตะ"
เป็นอักษรลักษณะเดียวกับพระคาถา "เขษัมมา" ซึ่งขุดพบที่จังหวัดนครปฐม ทำให้เชื่อสนิทแน่น
แน่นว่าเมืองราชบุรีนี้ ครั้งหนึ่ง เป็นที่อยู่ของชาวอินเดีย ซึ่งเข้ามาตั้งหลักฐานในสมัยพระ-
พุทธศาสนาเริ่มเผยแพร่เข้ามาในแหลมทองนี้ เพราะพระพุทธรูปนี้เป็นโบราณวัตถุที่ทองเกาะ
สลักลงในศิลาผนังถ้ำ จึงเป็นสิ่งที่ผู้ทำใ้ได้มากระทำกันเอง มิใช่ทำจากที่อื่นแล้วนำมา
ประดิษฐานไว้ อนึ่ง ชื่อเมืองราชบุรีนี้ก็ปรากฏว่าเป็นชื่อของเมือง ๆ หนึ่ง ในอินเดียและคงใช้
ชื่อวราชบุรีนี้มาแต่เดิมโดยมิได้เปลี่ยนแปลง มีผู้กล่าวกันมาว่าเมืองราชบุรีนี้ พระเจ้าอโศก-
มหาราช ซึ่งครองมณฑลประเทศเป็นผู้สร้างขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 210 มีฐานะเป็น
เมืองหลวง มีหลักฐานที่ปรากฏว่าเมืองเดิมซึ่งเก่าแก่ ณ เมืองราชบุรีนี้ คือ แนวกำแพงซึ่ง
จมอยู่ในน้ำ อยู่ในตำบลบ้านไร่ (อุเรือ) อำเภอบึงเมืองราชบุรี ห่างจากศาลากลางจังหวัด
ไปทางทิศตะวันออก 3 กิโลเมตร นับเป็นการสร้างเมืองราชบุรีครั้งที่หนึ่ง แต่เป็นเมืองถูก-
หลวงครั้งสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชหรือไม่ ไม่มีหลักฐานยืนยัน

หลักฐานการสร้างเมืองราชบุรีครั้งที่สอง ที่ยังปรากฏอยู่ทุกวันนี้ คือ กำแพงเมือง ซึ่งเป็นกำแพงดินหรือเนินดิน และคานคู ปรากฏอยู่อย่างเด่นชัดเจน สำหรับกำแพงด้าน ตะวันตก ปัจจุบันเป็นถนนสายราชบุรี - เขาสูง จากวัดของลม หลักกิโลเมตรที่ 2 บริเวณ มีอาณาเขตกว้างประมาณ 1 กิโลเมตร ยาวประมาณ 2 กิโลเมตร บางตำนานกล่าวว่าเป็น เมืองที่ท้าวอุทอง เจ้าเมืองอุทองมาสร้างขึ้นใหม่ แต่อย่างไรก็ดี ในบริเวณนี้มีพระปรางค์ที่วัด มหาธาตุและวัดศรีบุญญิกาวาส ซึ่งเป็นพระปรางค์แบบเดียวกับที่จังหวัดลพบุรี จึงพอเชื่อได้ว่า ทองเป็นถิ่นที่อยู่ของพวกขอม ที่เขามายึดครองเอาอาณาจักรทวารวดี หลักฐานการสร้างเมือง ราชบุรีครั้งที่สาม ปรากฏในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า- นภาลัย ใต้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อพยพเมืองเดิมซึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ แมกกลอง ไปตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำแมกกลอง เริ่มแต่วันอังคาร แรม 13 ค่ำ เดือน 6 ปีฉลู จุลศักราช 1179 รัตนโกสินทร์ศก 36 ตรงกับวันที่ 15 พฤษภาคม 2360 มีการฉลอง 3 วัน ครั้นถึงวันแรม 15 ค่ำ เวลา 7.00 น. ถึงกำหนดฤกษ์ตั้งหลักเมืองแล้ว ก็สร้างกำแพงเมืองและสิ่งอื่น ๆ คอไป กำแพงเมืองนี้ก่อสร้างด้วยอิฐถือปูน รูปกำแพงเป็นใบ เสมา มีป้อม 1 ป้อม ประตู 6 ประตู มีอาณาเขตกว้างประมาณ 200 เมตร ยาวประมาณ 800 เมตร ภายในกำแพงเมืองนี้ปัจจุบันเป็นที่ตั้งจังหวัดทหารบกราชบุรี และกรมทหารช่าง ราชบุรี เหตุที่โปรดเกล้าฯ ให้อพยพเมืองนี้ เพราะที่ตั้งเดิมไม่เหมาะแก่ทางยุทธศาสตร์ พม่า ข้าราชการมักเดินทัพเข้ามาทางทิศตะวันตก รบพุ่งกันตรงเขาสูง หุงธรรมดา และเขาชะงุ้ม ใน การรบหากมีความจำเป็นต้องถอยทัพก็มีอุปสรรค เพราะมีแม่น้ำขวางอยู่ทางด้านหลัง เป็นการ เสียเปรียบข้าศึกอยู่ เห็นว่าทางฝั่งตะวันออกเหมาะสมกว่า ในการรบข้าศึกจะเข้าถึงตัวเมือง ได้ยากเพราะมีแม่น้ำขวางอยู่ แม้ในการรบเสียที่แก่ข้าศึก ก็มีทางถอยไปรวมกำลังได้ง่าย การย้ายเมืองครั้งสุดท้าย ไม่ได้มีการสร้างกำแพง คาน คู ประตูหอรบ และหลักเมือง อย่าง เช่นการสร้างครั้งก่อน ๆ เพียงแต่สร้างศาลาว่าการขึ้นใหม่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำแมกกลอง (ตรงกันข้ามกับเมืองเดิมสร้างที่ 3) การย้ายครั้งนี้ปรากฏว่า เมื่อ พ.ศ. 2438 ซึ่งได้จัด ระเบียบการปกครองท้องที่ มีข้าหลวงเทศาภิบาลขึ้น และได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยา- สूरพันธ์พิสุทธิ์ (เทศ บุญนาค) ซึ่งขณะนั้นยังเป็นพระยาสุรินทรฤาไชย ผู้ว่าราชการเมือง เพชรมาเป็นข้าหลวงเทศาภิบาล ท่านก็ได้มาอยู่และตั้งที่กองบัญชาการ ณ ค่ายของสมเด็จพระ-

ยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ปัจจุบันเป็นสมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหญิงจังหวัดราชบุรี หากไปทำการยังเมืองเก่าซึ่งมีเจ้าเมืองและกรมการทำการอยู่ก่อนไม่ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2440 เมื่อได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยาเพชรพิไชยศรีสวัสดิ์ (เทียน บุนนาค) มาเป็น ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี จึงได้ย้ายที่ว่าการเมือง มารวมอยู่กับศาลาว่าการมณฑล และสร้าง เป็นอาคาร ซึ่งใช้เป็นศาลากลางจังหวัดอยู่จนทุกวันนี้ (แสง ชัยอำญา 2502:1-3)

โดยพื้นที่จังหวัดราชบุรี ตามประวัติศาสตร์เคยเป็นดินแดนอาณาจักรที่เคยรุ่งเรือง มาก่อนตั้งแต่สมัยทวารวดี และสมัยทอ ๆ มา ก็ได้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานจากแหล่งอื่นเข้ามา ทำมาหากินและพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ประกอบกับพื้นที่ติดกับประเทศพม่า จึงปรากฏว่านอกจาก ชนชาติไทย จังหวัดราชบุรียังคงมีเชื้อชาติต่าง ๆ มากมาย โดยผสมกลมกลืนกันในเวลาต่อมา แต่บางส่วนก็ยังคงรักษาวินัยธรรมดั้งเดิมของชนชาติไว้ ชนชาติเหล่านี้ได้แก่ มอญ ลาว ไชย กะเหรี่ยง เป็นต้น (วรรณดี บุรณสิงห์ ม.ป.ป. :21)

จังหวัดราชบุรี เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญ จะเห็นได้ว่าในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่ง ราชวงศ์จักรี คือ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ก็ทรงรับราชการครั้งสุดท้ายเป็น หลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรี ส่วนในด้านการนำทางศาสนา พระสงฆ์ในเขตสหภูมิณฑลราชบุรี ก็ได้รับสถาปนาเลื่อนสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระสังฆราชถึง 2 พระองค์ นอกจากนี้ ยังมีพระคู่มือ คุ้มเมือง คือ พระพุทธนิโรศนทรายชยวัณนจตุรทิศ ซึ่งประชาชนทั่ว ๆ ไป นิยมเรียกว่า "พระสี่มุมเมือง" เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงให้กรมการรักษาดินแดนสร้างพระพุทธรูปขึ้นทั้ง 4 ทิศ เมื่อราว พ.ศ. 2510 ให้คุ้มครองป้องกันอันตรายต่าง ๆ ของประเทศไทยทั้ง 4 ทิศ และได้ประดิษฐานพระพุทธรูปนี้ไว้ 4 ทิศ ของประเทศไทย คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก โดยพระราชทานชื่อว่า พระพุทธนิโรศนทรายชยวัณนจตุรทิศ เหมือนกันหมด สำหรับพระพุทธรูปที่จะกล่าวถึงนี้ คือพระพุทธรูปที่ประดิษฐานประจำทิศตะวันตกของประเทศไทย ซึ่งประดิษฐานอยู่ในวิหารจตุรมุขบนยอดเขาแก่นจันทร์ อยู่ในบริเวณเขตเทศบาลเมืองราชบุรี ซึ่งปัจจุบันทางราชการได้ตัดทางขึ้นยอดเขาแก่นจันทร์ ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร เป็นทางลาดยางรถยนต์วิ่งขึ้นลงได้สะดวกทุกฤดูกาล มีประชาชนขึ้นไปนมัสการพระ และชมทัศนียภาพของจังหวัดราชบุรีบนยอดเขาแห่งนี้เป็นประจำ (สามารถ สุขศิริ 2522:74)

2.3 โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศึกษา

แหล่งมณุษยก่อนประวัติศาสตร์

หลักฐานเกี่ยวกับอารยธรรมของมนุษย์ นับตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์แรกเริ่มเรื่อยมาจนถึงสมัยหลัง ๆ ไม่เคยสูญหายไปไหน หากแต่บางครั้งเรายังหากันไม่พบเอง หรือบางทีก็ค้นพบแล้ว แต่คนไทยเราไม่ค่อยให้ความสนใจกันอย่างจริงจัง ๆ จัง ๆ ต้องเผารอให้คนต่างชาติสนใจกันเสียก่อน จึงจะเหอตามกับเขาด้วย อย่างไรก็ตามก็ เพียงแค่วงเวลาเริ่มต้นของพุทธศตวรรษใหม่เพียง 20 ปีมานี้ งานศึกษาค้นคว้าวิชาการด้านโบราณคดีในประเทศไทยได้เจริญก้าวหน้าไปมาก มีนักโบราณคดีและนักโบราณวิทยาสาขาต่าง ๆ ทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างชาติ หลายกลุ่มหลายคน ได้ค้นพบหลักฐานใหม่ ๆ เกี่ยวกับอารยธรรมของมนุษย์บนแผ่นดินของประเทศไทยทั่วทุกภาค และแม้แต่ในท้องทะเลใกล้ชายฝั่งทุกด้านของบ้านเมืองเรา ก็มีหลักฐานทางโบราณคดีจมอยู่เกลื่อนไปหมด เช่น แหล่งโบราณคดีของประเทศไทย ซึ่งเพิ่งค้นพบใหม่แบบสด ๆ หมาด ๆ อีกแห่งหนึ่งนั่นก็คือ แหล่งโบราณคดีที่โคกพลับ ตำบลโพธิ์หัก อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองไปประมาณ 42 กิโลเมตร เป็นแหล่งมณุษยก่อนประวัติศาสตร์ ที่เพิ่งขุดค้นพบเมื่อประมาณต้นปี 2520 นี้เอง จากหลักฐานที่ขุดพบ เช่น โครงกระดูกมนุษย์พร้อมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสัมฤทธิ์ เช่น กำไล หอก ปลายอกแซน เครื่องปั้นดินเผา พวกหม้อห่อหนน ลวดลายเป็นลายแบบ เชือกทาบและลายนิ้วกดจำนวนมากฝังอยู่ลึกในระดับ 2 เมตรหรือกว่านั้น จากการสันนิษฐานของนักโบราณคดีและเจ้าหน้าที่จากกรมศิลปากร คาดว่าจะมีอายุไม่ต่ำกว่า 6,000-8,000 ปีหรือกว่านั้น และคาดว่าจะ เป็นสมัยก่อนบ้านเชียงด้วย ปัจจุบันมีประชาชนจากท้องถิ่นต่าง ๆ ไปขุดค้นหาวัตถุโบราณหรือของมีค่ากันมาก จนทางราชการต้องประกาศห้ามผู้นับกรุกเข้าไปขุดทั้งสิ้น (วัชชัย ทรัพย์ประเสริฐ และคณะ 2520:53)

ที่ฝังศพของคนสมัยโบราณซึ่งเพิ่งค้นพบที่โคกพลับ เป็นหลักฐานของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์นั้น มีเหตุผลอย่างน้อย 3 ประการ คือ (สด แดงเอียด 2521:23-24)

1. ที่โคกพลับพบหลุมฝังศพของคนสมัยโบราณที่สมบูรณ์แบบ ฝังอยู่ในระดับชั้นดินลึกมากถึง 2 เมตรเศษ และมีจำนวนโครงกระดูกหนาแน่น ศพเกือบทุกศพมีเครื่องประดับประดา

และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ดังรวมอยู่ด้วย อันเป็นการแสดงออกถึงรูปแบบของพิธีกรรม หรือประเพณีที่คนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ทำกัน และนักโบราณคดีก็ได้เคยขุดค้นพบตัวอย่างแบบนี้ มาแล้วในแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์แห่งอื่น ๆ ของประเทศไทย เช่น ที่ศูนย์การทหาร ปืนใหญ่ลพบุรี บ้านเก่ากาญจนบุรี และบ้านเชียงอุดรธานี เป็นต้น แต่สำหรับแหล่งโบราณคดี สมัยประวัติศาสตร์ เช่น ที่อุทอง นครปฐม พงคึก และคูบัว ไม่เคยปรากฏว่าได้พบหลักฐาน เหมือนที่โคกพลับเลย

2. โบราณวัตถุทั้งที่พบในหลุมฝังศพร่วมกับโครงกระดูก และพบอยู่ทั่วไปในหลุมขุดค้น มีทั้งที่ทำด้วยหินสีต่าง ๆ สักริด กระจกสีแก้ว เปลือกหอยทะเล ฯลฯ มีปริมาณมากพอ ๆ กัน ลักษณะของวัตถุโบราณดังกล่าวนี้ เราไม่ค่อยจะพบ ณ แหล่งโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์แห่ง ใด ๆ ของที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลองและแม่น้ำท่าจีน อีกอย่างหนึ่งวัฒนธรรมในการนิยมใช้วัสดุ เหล่านี้มาทำเป็นเครื่องใช้สอยดังกล่าว ส่วนใหญ่แล้วเป็นประเพณีนิยมที่เกิดขึ้นในสมัยก่อน ประวัติศาสตร์เท่านั้น ไม่เคยพบเห็น ณ แหล่งโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ใด ๆ ของประเทศ ไทย ด้วยเหตุนี้โคกพลับ จึงต้องเป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์อย่างแน่นอน

3. โบราณวัตถุหรือหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งพบที่โคกพลับ ไม่มีที่แน่ชัดว่าจะเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อในลัทธิพุทธศาสนา (หรือแม่แต่ศาสนาพราหมณ์) แม่แต่นอย ถ้าหลักฐานทางโบราณ คดีที่โคกพลับเป็นของโบราณสมัยประวัติศาสตร์แล้ว ก็ควรจะได้รับอิทธิพลทางศาสนาจากแหล่ง โบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ของลุ่มน้ำแม่กลองและท่าจีนบางตามสมควร เพราะทำเลที่ตั้งของ โคกพลับนั้น แท้จริงแล้วเกือบจะถูกล้อมรอบด้วยแหล่งโบราณคดี สมัยประวัติศาสตร์นั้นอยู่แล้ว และแม่แตระยะทางจากโคกพลับไปยังแหล่งโบราณคดี สมัยประวัติศาสตร์ข้างเคียง เช่น นครปฐม เกาทัณฑ์คูบัว ก็ห่างกันเพียงไม่กี่กิโลเมตรเท่านั้นเอง ฉะนั้น โคกพลับจึงต้องเก่าถึง สมัยก่อนประวัติศาสตร์อย่างไมคองสงสัย

เมืองโบราณคูบัว

เมื่อเดือนพฤษภาคม 2500 พระภิกษุสมุท คุณะภริโต วัดสัตตนาดปริวัตร จังหวัด ราชบุรี ได้มีลิขิตแจ้งว่า มีวัดร้างในเขตจังหวัดราชบุรีแห่งหนึ่ง มีทรัพย์สินสมบัติฝังอยู่เป็นจำนวน มากและมีผู้ไปขุดค้น ขอให้เจ้าหน้าที่กรมศิลปากรไปดำเนินการสำรวจ เพื่อเก็บไว้เป็นสมบัติ ของชาติต่อไป

พ.ศ. 2504 กรมศิลปากรส่งเจ้าหน้าที่มาสำรวจโดยละเอียด ปรากฏว่าเป็นเมือง
สมัยทวารวดี มีคันคูเมืองทั้ง 4 ด้าน เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เป็นแนวยาวจากทิศเหนือไป
ทิศใต้ มีขนาดกว้าง 800 เมตร ยาวประมาณ 2,000 เมตร ภายในคันคูเมืองมีเนินดินใหญ่
เล็กถึง 44 แห่ง ภายในเมืองมีทางน้ำคั่นเขิน ด้านทางทิศตะวันออกมีแม่น้ำออกไปทางทิศ
ตะวันออกเฉียงใต้ไปออกห้วยชินสีห์ ได้ขุดค้นพบซากเจดีย์ ซากโบสถ์ สมัยทวารวดี รูป
ปฏิมากรรมที่คนสมัยทวารวดีทำขึ้น มีรูปปั้นและดินเผา ได้แก่พระพุทธรูปประทับนั่งห้อยพระ-
บาท แบบเดียวกับพระพุทธรูปจำหลักบนผนังถ้ำผาน้ำค้าง เชียงพระพุทธรูปพระโพธิสัตว์อวโล-
กิตศวรร รูปวัชรปาณี รูปเทวดาหรือกษัตริย์ รูปคน รูปคนแคระ รูปสตรี รูปเจ้าหญิงและ
นางกำนัล รูปยักษ์ รูปสิงห์ รูปวัว รูปช้าง รูปงูแถมแม่เบี้ย (นาค) นอกจากนี้ยังมีผอบ
ทองบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และพระพุทธรูปหินชนวนสมัยทวารวดีปางสมาธิ ด้านซ้ายมือ
มีรูปพระสถูปสมัยทวารวดี ด้านขวามือมีรูปธรรมจักร เครื่องปั้นดินเผาที่ไม่เคลือบบางชิ้นมี
ลายเขียนทรวดวย (โกวิท ทาแก้ว 2520:17-18)

การสำรวจขุดค้นและศึกษาเมืองโบราณที่คูบัว ให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ โบราณ-
คดีและวัฒนธรรม คือ (ชิน อัญญา 2518:69-70)

1. ให้ความรู้เป็นประวัติศาสตร์ทางโบราณคดีของชาติบ้านเมืองว่า สิ่งเหล่านี้ได้
สร้างและทำขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 1200-1400 ซึ่งเป็นเวลาประมาณ 1,000-1,500 ปีมา
แล้ว
2. ใต้หลักฐานทางศิลปกรรม โดยแสดงว่า ชนชาติในดินแดนดินสุวรรณภูมิได้รับ
ศิลปกรรมจากช่วงสมัยราชวงศ์คุปตะของประเทศอินเดีย
3. ใต้ความรู้ทางเครื่องแต่งกายและเครื่องดนตรี ว่าได้ตั้งถิ่นฐานอย่างไรในแผ่นดิน
ไทย แล้ววิวัฒนาการมาจนปัจจุบัน
4. ใต้หลักฐานแสดงว่าพระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองในดินแดนดินไทยตั้งแต่กว่า
1,000 ปี
5. ใต้หลักฐานว่า เมืองราชบุรีเดิมตั้งอยู่ ณ ที่นี้ และมีฐานะเป็นเมืองท่าใกล้
ทะเล

หนังสือวัดখনอน

วัดখনอนตั้งอยู่ที่ริมแม่น้ำแม่กลองฝั่งตะวันตก ในท้องที่ตำบลสร้อยฟ้า อำเภोधงขราม ตลอดเวลาประมาณ 100 ปี หลังจากคณะหนังสือใหญ่เกิดขึ้นโดยวัดเป็นผู้สร้าง เป็นเจ้าของโดย มอญงานกำเนิงการให้แก่วัดบ้าน ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะ ได้เคยเปลี่ยนแปลงมาแล้ว 4 ครั้ง ดังนี้ (อวยพร เกิดชวย 2520:19-24)

1. ครูอึ้ง
2. นายเพิ่ม ทองมีสิทธิ์
3. นายโป๊ะ ชะเกตุ
4. นายนาค รุ่งเรือง

นายละอ อึ้งมีสิทธิ์ หัวหน้าคณะปัจจุบัน มีผู้ร่วมคณะจำนวน 22 คน ซึ่งล้วนเป็น ชาวบ้านในละแวกเดียวกันกับทางวัดแทบทั้งสิ้น การละเล่นก็ได้สืบเนื่องกันมาโดยตลอด และเป็นรายได้ของวัด อันมีส่วนในการบูรณารังวัดมาจนถึงปัจจุบันนี้

หนังสือได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดีย เพราะเรื่องราวเกี่ยวกับในหนังสือ เป็นเรื่องมาจากอินเดีย ได้แพร่หลายเข้ามาแต่โบราณกาล แม้ว่าเรื่องราวเกี่ยวกับไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาแต่อย่างใด แต่การแผ่ขยายอิทธิพลทางวัฒนธรรมนี้ อาจจะแผ่ขยายมาพร้อม ๆ กับพุทธศาสนา ซึ่งได้กระทำสืบเนื่องกันมามีไคชาด อาจารย์มนตรี ตราโมท (คูเรื่องการละเล่นของไทย) อธิบายเรื่องหนังสือไว้ว่า "ถ้าจะพูดในทางประวัติศาสตร์ ก็ยากจะกล่าวให้แน่นอนว่า หนังสือได้แบบแผนและวิธีการมาจากชาติใด หรือว่าไทยเราคิดขึ้นเองเท่าที่พบเห็นมา หนังสือของชาติอื่น ๆ ก็ดูเหมือนจะมีแต่ขนาดเล็กอย่างหนังสือตั้งนั้น นอกจากชวา ซึ่งมีผู้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า เคยเห็นหนังสือชวาขนาดเท่าหนังสือของเรา นี้ ประคัมประกาศตามบ้านข้าราชการผู้ใหญ่ของชวา จึงพอสันนิษฐานว่า เขาคงมีหนังสือแสดงมาแต่โบราณ" อีกคนหนึ่งท่านอธิบดีกรมศิลปากร ชนิท อยู่โพธิ์ ได้อธิบายว่า ในสมัยก่อนโน้น ยังปรูว่า หรือหนังสือของชวาจะเล่นเรื่องอะไรไม่ทราบ แต่ภายหลังปรากฏว่าเล่นเรื่อง "มหาภารตะ" และตอนออกหน้าออกตาที่สุดเรื่อง "อรชุนวิวิาท" ส่วนเรื่องเล่นหนังสือของเราโบราณมา ปรากฏว่าเล่นเรื่อง "รามเกียรติ์" เป็นพื้น เพราะมีคำพากย์และบทรามเกียรติ์อยู่ และตัวหนังสือก็เป็นละครในเรื่องรามเกียรติ์ แต่ปรากฏในตำนานสมุทรโฆษคำฉันท์ว่า สมเด็จพระ-

นารายณ์หาราชทรงโปรดให้พระมหาราชครู แต่งอนิรุทธคำฉันท์ขึ้นทูลเกล้าถวาย เพื่อเล่นหนัง
อีกเรื่องหนึ่งด้วย แต่ทั้งสองเรื่องนี้เห็นจะไม่ทันนำออกเล่น หรือคงไม่ได้รับความนิยม จึงไม่
ปรากฏว่าได้ใช้เรื่องนี้เล่นหนังต่อกันมา

อย่างไรก็ดี แมว่าเราไม่ทราบหลักฐานแน่นอนเรื่องกำเนิดหนังใหญ่ แต่ปรากฏแน่
เราเคยมีหนังในสมัยอยุธยา และเพิ่งจะสิ้นสุดในสมัยสุโขทัยนี่เอง แต่เนื่องจากอิทธิพลที่
เราได้รับมาแต่อดีตนั้น ถูกดัดแปลงแก้ไขและวิวัฒนาการเรื่อยมา จนศิลปมหรสพอันนี้มีลักษณะ
เฉพาะขึ้น อันกลายเป็นลักษณะศิลปการละเล่นการสลักหนังประจำชาติไทยในที่สุด

หนังใหญ่ชุดวิชานอนนี้ถูกสร้างโดยคนท้องถิ่น มีฝีมือและมีลักษณะเฉพาะอยู่มาก ผู้เขียน
รูปแสดงให้เห็นถึงความรอบรู้เรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างดี รู้จักจับลักษณะพิเศษของบุคคลในเรื่อง
และลักษณะอันเด่นในเรื่องออกมาให้เป็นรูปภาพได้ รูปบางรูปแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนได้เคย
เห็นและใกล้ชิด หรืออาจจะเขียนภาพผ่านบ้างมาก่อน รู้จักเขียนภาพโดยใช้เส้นเกินแบบภาพ
ผนังโบราณอย่างถูกต้อง แต่ก็ไม่วายที่จะตกแต่งสิ่งที่เขียนขึ้นด้วยลวดลายศิลปกรรมที่นิยมในสมัย
นั้น เนื่องจากการเขียนเส้นเกินแบบตะวันตกเป็นของใหม่สำหรับสมัยนั้น รูปใดช่างพยายามจะ
ทำแบบตะวันตก ความผิดพลาดเรื่องนี้จึงมีเสมอ แต่ช่างเขียนก็ฉลาดยิ่ง สามารถสร้างสิ่งที่
ประกอบขึ้นมา ทำให้สิ่งที่พลาดนั้นไม่แลดูขัดตา จนผู้ชมไม่สามารถมองเห็นได้ อารมณ์สนุกที่
ช่างแสดงออก มักจะอยู่ในรูปของสัตว์ นก ลิง กระรอก มียูทั่วไป บทร้องบทพากย์
คณะนี้ไชยบทดั้งเดิมซึ่งก็เรียนมาจาก ครูอึ้ง ผู้หักโชนจากเจ้าเมืองราชบุรี (ระหว่างรัชกาลที่ 1
ถึงรัชกาลที่ 2) คำพากย์ของหนังชุดนี้จึงไชยบทพากย์เรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์พระบาท-
สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย หากตอนในที่ผิดแผกออกไปบ้าง ก็เป็นเพียงเพื่อความเหมาะสม
ของการเล่นหนัง และบทกลอนซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต้องมีเท่านั้น (อวยพร เกิดชวย 2520:19-24)

หนังที่มีสีมากมาย มักจะใช้เชือกใหญ่เวลากลางวัน เรียกว่า "หนังกลางวัน" ึ่งหา
คยากแล้ว ส่วนหนังที่มีใหญ่เป็นหนังที่เชือกใหญ่ตอนกลางคืน ตัวหนังขนาดใหญ่สูงประมาณ 5-6
ฟุต กว่าจะทำเป็นรูปร่างได้ต้องผ่านขั้นตอนหลายอย่าง หนังที่นำมาทอเป็นทิวเอก เช่น
พระราม พระลักษมณ์ มีข้อจำกัดว่า ต้องใช้หนังแมวที่ตกถูกตาย ผ่าตาย เสียกตตาย
สรุปแล้วหนังที่จะมาทำทิวเอก ต้องเป็นหนังวัวที่ตายรอน ๆ ทั้งนี้ ส่วนทิวฤๅษีเฒ่า ซึ่งถือว่าเป็น
เป็นครู ต้องใช้หนังเสือ ผู้เขียนลายและคอกสายจะต้องนุ่งขาวห่มขาว มีพิธีกรรมสังเวทและมี

ของยกครู ประกอบด้วยดอกไม้ รูป เทียน เงินทองต่าง ๆ ข้อสำคัญต้องทอดถวายให้เสร็จภายในวันเดียว เมื่อเสร็จแล้วของยกครูต้องให้ช่างทอดไป ช่างทอดหนึ่งส่วนใหญ่เป็นพระวัดชนอน หนึ่งที่ทอดแบ่งประเภทต่าง ๆ ไว้ คือ

1. หนึ่งที่เป็นรูปเหาะ เรียก หนึ่งง่า
2. หนึ่งที่เป็นรูปลิงขาวจับลิงดำ เรียก หนึ่งเที่ยวหรือหนึ่งจับ

หนึ่งที่ของบูชาเป็นพิเศษคือ หนึ่งที่เป็นรูปพระนารายณ์ พระอิศวร พระฤาษี ท่องทำพิธีไหว้ครูก่อน แล้วเอารูปหนึ่งที่เป็นตัวฤาษีมาปักตรงมุมเสาจอก้านใดก้านหนึ่ง ของเครื่องไหว้ครู ประกอบด้วยอาหารคาวหวาน ต้องมาตั้งวางตรงมุมจอกทั้งสองด้าน

หัวหน้าคณะถือเทียนไขจุดไฟนำไปปักหนึ่ง ไขเปลวเทียนไขทาปลายลูกศร ปลายเท้าปลายคาถุมของตัวหนึ่งเจ้าควย แล้วเริ่มเล่นบท "จับลิงหัวดำ" ลิงขาวไล่จับลิงดำถึงสามครั้ง ตัวฤาษีเขาจะมาห้ามแล้วเลิกรากันไป จึงเริ่มเล่นหนึ่งใหญ่ได้เป็นเรื่องในรามเกียรติ์ แบ่งเป็นตอน ๆ เล่นไปเรื่อย ๆ ทุกคน สมัยก่อนเล่น 10 วัน 10 คืน ไขคนเชิดหนึ่งกว่า 10 นักดนตรีอีกเกือบ 10 คน และมีคนแสดงจำอวดสลัอีก คนสำคัญคือคนคอยควบคุมหนึ่งให้ออกตามลำดับ เมื่อสั่งให้คนเชิดหนึ่งนำออกเชิดได้ถูกจังหวะกับคนพากย์ (วิภาต 2523:107-108)

ตัวหนึ่งใหญ่ก็คล้ายกับตัวหนึ่งตะลุง คือ เอาหนึ่งวัวมาเขียนด้วยสีต่าง ๆ เป็นรูปตัวยักษ์ ตัวลิง ตัวคน ในเรื่องรามเกียรติ์แล้วแกะเป็นรูปพรุน เวลาจับเชิดกับแสงไฟจะให้เห็นเงาชัดเจน หนึ่งใหญ่บางตัวสูงกว่า 1 เมตร การจับเชิดที่หน้าจอและคนเชิดได้ออกท่าทางไปตามบทพากย์ ไม่เหมือนหนึ่งตะลุง ซึ่งตัวเล็กและเชิดในจอด้วยมือเท่านั้น

การเล่นหนึ่งใหญ่เป็นการเล่นที่มีมาแต่สมัยอยุธยา พอมาถึงยุคหนึ่งญี่ปุ่นหรือภาพยนตร์เข้ามา หนึ่งใหญ่ก็ซบเซาลงเกือบจะสูญหายไปก็ว่าได้ เป็นที่น่ายินดีว่าวัดชนอนยังรักษาหนึ่งใหญ่ไว้ได้ดีมาก รวมทั้งมีคณะผู้เชิดได้พร้อมที่จะแสดงได้ ถ้ามีผู้ต้องการ

ภาพฝาผนังวัดคงคาราม

จิตรกรรมฝาผนัง เป็นภาพเขียนที่นิยมเขียนไว้ตามผนังพระอุโบสถ (บางแห่งมีที่วิหาร หรือในองค์พระปรางค์ ฯลฯ) เพื่อเป็นพุทธบูชา นอกจากจะเป็นประโยชน์ในการประกาศพระพุทธศาสนาแล้ว ยังมีคุณค่าในการศึกษาแบบอย่างฝีมือช่างที่สืบต่อมาแต่โบราณ

และยังเป็นหลักฐานอย่างดีในการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ทางโบราณคดีอีกด้วย

แบบในการเขียนจิตรกรรมฝาผนัง เท่าที่นิยมกันมีสองแบบ คือแบบสีฝุ่น และแบบปูนเปียก ที่เขียนในพระอุโบสถวัดคงคารามเป็นแบบสีฝุ่น แบบปูนเปียกที่เคยพบเห็นอยู่ภายในองค์พระปรางค์วัดราชนิมิตะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบบนี้มีความคงทนถาวรมาก เช่นภาพปูนเปียกของเมืองปอมเปอี ที่สร้างไว้ 2,000 ปีมาแล้ว ขณะนี้ก็ยังคงมีสภาพดีอยู่ อย่างไรก็ตาม วิธีเขียนแบบปูนเปียกนี้ เหมาะสำหรับจิตรกรรมใหญ่ไม่ต้องการรายละเอียดมาก ต้องเขียนสีลงบนพื้นผนังที่ฉาบด้วยปูนและทรายเมื่อยังเปียกอยู่ ถ้าปูนอยู่ตัวจับแข็งเสียแล้ว จะเขียนเพิ่มเติมอีกไม่ได้ เพราะพื้นผนังฉาบปูนนั้นจะไม่ดูดสีที่ละลายน้ำ เหตุนี้ จิตรกรรมฝาผนังของไทยส่วนใหญ่จึงนิยมเขียนแบบสีฝุ่น เพราะจิตรกรรมฝาผนังประณีตมาก และภาพที่เขียนก็มีขนาดเล็ก

การจะเขียนภาพแบบสีฝุ่นนั้นมิใช่ของง่าย ชั้นแรกต้องขบแต่งพื้นผนังเป็นพิเศษก่อน จะลงมือเขียน เช่น การประสะผิวปูนให้ลดความเค็มลง อาจทำโดยเอาฝุ่นขาวผสมกับน้ำ กาวที่ทำจากเมือกในมะขามฉาบบนพื้นหลาย ๆ ครั้ง จากนั้นขัดพื้นให้เรียบ แล้วจึงลงมือเขียน หรืออีกวิธีหนึ่ง อาจใช้โบซี่เหล็กสควิลกให้ละเอียด แล้วทาผนังทิ้งไว้ประมาณ 48 ชั่วโมง จึงล้างออก หรืออาจใช้กรดดินประสิว 1 ส่วน ผสมน้ำ 80 ส่วน ทาให้ทั่วผนังที่จะเขียน การทดสอบดูว่าพื้นผนังหมดความเค็มหรือยัง ทำได้โดยการใช้ขี้มันโรยลงไป หากความเค็มยังไม่หมด ขี้มันจะกลายเป็นสีแดง ต้องประสะอีกหลาย ๆ หน จึงล้างออกให้สะอาด อย่างไรก็ตาม ภาพที่เขียนด้วยสีฝุ่นนี้มีจุดอ่อนตรงที่ ฝาผนังมีความเปียกชื้น ภาพเขียนจะมีอายุอยู่ได้ไม่นาน มันจะค่อย ๆ ลอกกระเทาะเสื่อมสูญไป ดังรายที่วัดคงคารามเป็นตัวอย่างให้เห็นได้อย่างชัดเจน บางส่วนภาพลอกกระเทาะ บางส่วนที่อยู่ตรงบริเวณหลังคารั่ว น้ำฝนตกลงมาชะล้างสีของภาพมีรอยเป็นทาง ๆ ความเสียหายดังกล่าวนี้มีอยู่ทั่วไปทุกหนแห่ง มิใช่จะมีเฉพาะวัดคงคารามเท่านั้น การแก้ปัญหาคือ ต้องช่วยกันระวังรักษา เมื่อพบเห็นอันตรายจะเกิดขึ้นแก่ภาพใด ก็ต้องช่วยกันป้องกัน เพื่อมรดกทางวัฒนธรรมอันมีค่าของเราจะไม่สูญหายไป

ภาพเขียนในพระอุโบสถวัดคงคาราม เป็นภาพแบบไทยลักษณะเหมือนกับที่วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดสุวรณาราม กรุงเทพมหานคร ในเรื่องที่เป็นภาพเขียนแบบสองมิติ คือ

ประกอบด้วยเส้นและสีเท่านั้น ไม่มีแสงเงา ภาพจึงมีลักษณะแบน สีที่นำมาใช้เขียนได้จากผงสีฝุ่นกับสีของพืชไม้ เช่น สีเหลืองได้จากไม้รง สีแดงน่าจะได้จากดินแดง หรือสีเส้นเป็นผงซึ่งบดจากหินมาจากเมืองจีน สีขาวได้จากดินขาวเผาไฟจนสุกแล้วนำมาบด สีเขียวคงได้จากสนิมของทองแดงจีนเรียกเขียวตั้งแซ สีดำเค็มที่คงได้จากถ่านกอน แล้วจึงมาได้จากเขม่ากนหม้อภายหลัง เพราะค่าสีนี้ทนกว่าถ่านและบดก็ง่ายกว่ามาก สีที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นสีหลัก ซึ่งใช้กันทั่วไปในการเขียนภาพไทย เมื่อต้องการให้เป็นสีอื่น ๆ ก็นำมาผสมกันเข้า เช่น สีจัน-อ่อนหรือสีนวล ใช้สีขาวผสมกับสีเหลือง สีมอครามใช้ครามผสมน้ำเงินเจือเขียวเล็กน้อย เป็นต้น

การจัดสีในจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม ใช้สีตามแบบอย่างถูกหลักถูกเกณฑ์ แม้ว่าบางแห่งจะใช้สีโคกเค่น ซึ่งเป็นสีคู่ปฏิบัติกันที่เดียวกันก็ตาม เช่น เขียวกับแดง แดงก็ใช้สีขาว สีดำ และสีคล้ำ เป็นส่วนประกอบ จนทำให้เกิดความกลมกลืนมีรสชาติอย่างประหลาด เรื่องราวในภาพจิตรกรรม จิตรกรได้รวบรวมเรื่องราวไว้นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ส่วนใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ภาพพระพุทธรูปองค์ในอดีตกษัตริย์หลายพระองค์พร้อมด้วยอัครสาวก
2. ภาพแสดงเรื่องราวการบำเพ็ญพระบารมีจากมหานิบาตชาดกหรือทศชาตินั้นเอง
3. ภาพพุทธประวัติ
4. ภาพไตรภูมิ

โดยแบ่งเขียนไตรภูมิส่วนคานหลังพระประธาน ภาพชาดกมีด้วยกัน 11 เรื่อง ตั้งแต่พระเคมีย์พระชนก ไปจนถึงมหาเวสสันดรชาดก เขียนไว้ตรงส่วนผนังระหว่างช่องหน้าต่าง ภาพพระพุทธรูปและอัครสาวกในอดีตกษัตริย์ เขียนไว้ตรงผนังคานข้างทั้งสองข้าง ตรงส่วนบนสุดแบ่งออกเป็นช่อง ๆ ภาพพุทธประวัติเขียนไว้ส่วนผนังคานเหนือขอบหน้าต่างขึ้นไป ตั้งแต่หัวผนังคานซ้ายพระประธาน จนถึงผนังคานหน้าออกไปจนสุดผนังคานขวามือ

จิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม เป็นภาพที่บรรยายเรื่องด้วยศิลป์ ช่วยให้ประสมบ่อเกิดอารมณ์ในทางกุศลจิต กุละมุนละไมและมีลักษณะเป็นทิพย์ ทุกสิ่งทุกอย่างช่างบริสุทธิ์ งดงาม และสงบ จิตรกรรมวัดคงคารามสร้างขึ้นด้วยจินตนาการ ด้วยเหตุนี้ เราจึงชมในคานความสวยงามได้ทุกแง่มุม (สุภักดิ์ อนุกุล 2519:79-84)

ดังนั้น เราจึงต้องช่วยกันดูแลรักษาจิตรกรรมฝาผนัง อันเป็นสมบัติดั้งเดิมของชาวราชบุรีแห่งนี้ให้ยั่งยืนอยู่ตลอดไป

พระปรางค์วัดมหาธาตุ

พระปรางค์วัดมหาธาตุอยู่ในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี ห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ 1 กิโลเมตรเศษ สร้างในสมัยขอมเรืองอำนาจ (ราว พ.ศ. 1600-1800) มีพระปรางค์ใหญ่อยู่กลาง 1 ปรางค์ ปรางค์เล็กอยู่โดยรอบ 5 ปรางค์ ต่อมาปรางค์เล็กด้านหน้าถูกเปลี่ยนเป็นหอรบสี่รูปเจดีย์รวม 2 องค์ ปัจจุบันหักพังไปเสียองค์หนึ่ง ปรางค์ใหญ่สร้างคล้ายปรางค์ 3 ยอดจังหวัดลพบุรี สร้างด้วยศิลาแลงสูงจากพื้นดินถึงยอดประมาณ 35 เมตร ตั้งอยู่บนฐาน 4 เหลี่ยม มีบันไดขึ้นสู่พระปรางค์ทางด้านทิศตะวันออกเป็นทางขึ้นลงทางเดียว มีวิหารคดล้อมรอบ 4 ด้าน ประดิษฐานพระพุทธรูปหินทรายอยู่รายรอบ แต่ปัจจุบันชำรุดเสียมาก ภายนอกวิหารคดมีกำแพงศิลาแลงล้อมรอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีหัวเสาหลักเป็นพระพุทธรูปตั้งอยู่บนกำแพง เฉพาะด้านข้างทั้งสองตั้งแต่ประตูเขาออกไป และด้านหน้าองค์พระปรางค์

การสร้างพระปรางค์สมัยขอม เข้าใจว่าสร้างเป็นเทวาลัยตามคติทางศาสนาพราหมณ์ ต่อมาเมื่อขอมเสื่อมอำนาจ เมืองราชบุรีอยู่ในอาณาจักรสุโขทัย พุทธศาสนารุ่งเรืองขึ้นจึงใช้พระปรางค์เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และสร้างวัดมหาธาตุขึ้นครั้งสมัยสุโขทัยเจริญบ้างเสื่อมบ้าง ไปตามยุคสมัย บางครั้งเสื่อมมากวัดก็ร้างไป ในราว พ.ศ. 2388 ปลายรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีพระภิกษุรูปหนึ่งชื่อบุญมา เป็นชาวจังหวัดสมุทรสงคราม ชุกตงมาเห็นวัดมหาธาตุและองค์พระปรางค์ชำรุดทรุดโทรมมาก จึงได้ตกลงใจพำนักอยู่ที่วัดมหาธาตุ และขอความร่วมมือจากประชาชนให้ช่วยกันบูรณะวัดและพระปรางค์ เป็นการเริ่มต้นของการบูรณะวัดมหาธาตุและองค์พระปรางค์ แต่นั้นมา วัดมหาธาตุและพระปรางค์จึงได้รับการบูรณะซ่อมแซมดีขึ้นเป็นลำดับจนกระทั่งที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน (ทรงชัย เจตะบุตร 2519:59-60)

บนผนังพระปรางค์ยังมีภาพเขียนสีโบราณที่มีคุณค่าทางศิลปะและโบราณคดีมาก เชื่อกันว่าเขียนขึ้นเมื่อราว พ.ศ. 2040 หรือประมาณเกือบ 500 ปีมาแล้ว

ของดีในวัดมหาธาตุ (พระราชวิสุทธีโสภณ 2516:17-20)

ภายในวัดมหาธาตุมีโบราณสถานและโบราณวัตถุ อันมีค่าควรแก่การศึกษาหลายประการ

ด้วยกัน ซึ่งมีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศไปชมเพื่อการศึกษาอยู่เสมอมา คือ

1. องค์พระพุทธรูปปางค์ คือ พระศรีรัตนมหาธาตุ พรอมด้วยบริวารสถาน เช่น กำแพง ซึ่งทำด้วยศิลาแลงและวิหารคด สร้างสมัยขอมเรืองอำนาจ ประมาณ 900 ปีเศษ โดยเฉพาะองค์พระพุทธรูปปางค์ มีรูปทรงและลวดลายสวยงามมาก พระพุทธรูปปางค์นี้ตามทางสันนิษฐาน ปรากฏว่าได้รับการซ่อมแซมและปั้นลวดลาย ตามเรื่องราวของพระพุทธรูปประวัติมาครั้งหนึ่งในรัชสมัยของพระเจ้าบรมโกศ สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เพราะฝีมือปั้นปูนนั้นคล้ายคลึงกันมาก ปัจจุบันนี้รูปปั้นและลวดลาย ยังปรากฏเห็นไค้ชัดเจนควรแก่การศึกษาอย่างยิ่ง องค์พระพุทธรูปปางค์มีบันไดสำหรับขึ้น และมีของคูหาเข้าไปไค้ถึงข้างในองค์ปางค์ ที่ผนังด้านในมีภาพเขียนเป็นภาพพระสาวกองค์ใหญ่ ๆ นั่งเรียงกัน ภาพเหล่านี้เขียนด้วยสี มีวรรณะเป็นเอกรงค์ กล่าวคือ ใช้สีดินเหลือง สีแดง และสีคำ ประกอบเป็นโครงการสีอย่างง่าย ๆ ยังไม่มีการใช้สีเขียวและสีน้ำเงิน ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี กำหนดประมาณอายุของภาพเขียนไว้ว่า มีอายุในราว พ.ศ. 2040 ซึ่งเป็นเวลา 484 ปีมาแล้ว

2. มณฑปเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหินทราย มณฑปนี้สร้างสมัยไค้ไม่ปรากฏหลักฐานแน่นอน ตามทางสันนิษฐานคงจักสร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 พร้อมกับกับการบูรณะพระอุโบสถซึ่งไค้ทรุดโทรมในสมัยเป็นวัดร้าง มณฑปนี้สร้างเป็นรูปไม้ 20 คือ มีรูปสี่เหลี่ยม แต่ละเหลี่ยมมี 5 มุม มีศิลปะสวยงาม ปัจจุบันนี้ยอดมณฑปไม่มี เพราะไค้พังทะลายไปประมาณ 50 ปีมาแล้ว แต่องค์มณฑปยังคงเหลืออยู่ พอเป็นที่ศึกษาหาความรู้ไค้

3. พระพุทธรูปปางค์ต่าง ๆ

3.1 พระพุทธรูปสร้างด้วยหินเขียว (หินแกรนิต) ขนาดเท่าตัวคน 2 องค์ เป็นพระพุทธรูปสมัยทวาราวดี ปางเสด็จจากดาวดึงค์องค์ใหญ่ มีจารึกอักษรคฤนท์ (เขวนาครี) เป็นคาถาวา "เย ชมฺมา เหตุปฺปภาว เตสํ เหตุํ ทถาคโต เตสญฺจ โย นิโรโธ จ เอวํ วาที มหาสมโณ" อยู่คานหลังองค์พระ

3.2 พระพุทธรูปสร้างด้วยหินเขียว (หินแกรนิต) ปางนั่งสมาธิ เป็นพระพุทธรูปแบบทวาราวดี

3.3 พระพุทธรูปหินทรายแดงสมัยลพบุรี ยืนปางประทานพร 1 องค์

3.4 พระพุทธรูปหินทรายแดงสมัยลพบุรี ปางนาคปรก 3 องค์

3.5 พระพุทธรูปหินทรายแดงสมัยอยุธยา ปางสค์กุมาร มีจำนวนมากองค์ และประดิษฐานไว้ตามวิหารต่าง ๆ และพระอุโบสถ โดยมากเป็น พระพุทธรูปหัก และได้รับการซ่อมแซมเป็นส่วนมากแล้ว

4. พระบรมสารีริกธาตุที่บรรจุไว้ในองค์พระพุทธรูปปางค์ และที่เก็บรักษาไว้ใน พระอาราม โดยเฉพาะที่เก็บรักษาไว้ในพระอาราม เป็นพระบรมธาตุที่กรมศิลปากรขุดได้ จำนวน 3 องค์ พร้อมด้วยฉอบทองคำ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2497 และได้ออมให้ เป็นสมบัติของวัดมหาธาตุ กับพระบรมสารีริกธาตุที่ทางวัดมีอยู่เดิม จำนวน 3 องค์ เช่นเดียวกับที่ขุดได้ และได้เก็บรักษาไว้ในที่ที่ปลอดภัย

นอกจากนี้ ยังมีโบราณวัตถุที่ควรแก่การศึกษาอีกหลายรายการ เช่น ะฆังหิน เป็นต้น

พระพุทธรูปนางเขา

พระพุทธรูปนางเขา เป็นพระพุทธรูปห้อยพระบาทปางปฐมเทศนา เป็นปูนปั้นยักคู้ที่ ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเก่าแก่ที่สุดของจังหวัดราชบุรี เป็นพระพุทธรูปที่แกะสลักลงบนศิลาผานึงดำ โดยมีมือข้างซ้ายทรงศัพพะของอินเดียน ตั้งอยู่ที่ถ้ำถ้ำนางเขา ตำบลเกาะพลับพลา อำเภอ เมืองราชบุรี ห่างจากจังหวัดประมาณ 8 กิโลเมตร มีทางรถยนต์ไปมาสะดวก ในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 ประชาชนในจังหวัดราชบุรีและจังหวัดใกล้เคียงพากันไปนมัสการอย่าง ล้นหลาม เป็นงานมหกรรมประจำปี โดยถือเป็นประเพณีมาแต่โบราณกาล เป็นงานที่มีชื่อเสียง โดยทางราชการเป็นเจ้าของงาน (วิจิตร สมบัติบริบูรณ์ 2516:31)

เล่ากันว่า แต่เดิมนามมีเรือแข่งในทุ่งเขา ในระหว่างยุวมานมัสการ อย่างสนุกสนาน แต่ปัจจุบันการคมนาคมสะดวกขึ้น การไปมาจึงนิยมรถยนต์เพราะสะดวกกว่า นอกจากนี้ ภายในถ้ำถ้ำนางเขา ยังมีรูปจำหลักปูนติดผนังอีก 1 รูป เป็นพระพุทธรูปยืน ปางเสด็จลงมาจาก ดาวดึงส์ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตัวเอง ใกล้ ๆ กัน มีพระพุทธรูปนั่ง ปางมารวิชัย มีพระสาวกยืนอยู่ทั้งชายและขวา ในถ้ำถ้ำนางเขา มีของที่เชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์อยู่ อย่างหนึ่ง คือ จอกหิน ลักษณะคล้ายคอกจอก ชาวบ้านชาวเมืองเชื่อกันว่า จอกหินนี้ เมื่อชน้ำร้อนแล้ว น้ำนั้นรับประทานแก้ปวดเมื่อยร่างกายได้ แต่ปัจจุบันหายาก

ถ้าต่าง ๆ ในบริเวณเขาสูง เคยได้รับเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2420 และรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 คราวเสด็จนำพลเสื่อป่ามาทำการซ่อมรบ พ.ศ. 2457 อีกด้วย (สารโฆธ บัษตรี 2518:43)

3. สาขาช่างฝีมือ

การทำเครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผาเกิดขึ้นจากความจำเป็นของมนุษย์ในการวิวัฒนาการการกินอยู่ มนุษย์สมัยก่อนนั้นกินเนื้อสัตว์เป็นอาหาร โดยนำมากินดิบ ๆ เป็นส่วนใหญ่ แล้วนำมาย่างไฟให้สุก มนุษย์รู้จักใช้ไฟมาทำเป็นประโยชน์มาหลายแสนปีแล้ว แต่ยังไม่รู้จักใช้ในด้านเครื่องปั้นดินเผา เมื่อประมาณ 20,000 ปี มนุษย์รู้จักเอาดินเหนียวมาปั้นเป็นเครื่องใช้ แต่ยังไม่รู้จักนำมาเผา จึงใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ เพราะถูกน้ำแล้วทำให้แตกง่าย จากการสังเกตกองไฟบริเวณที่สุกไฟ จะเห็นว่าดินบริเวณนั้นแข็งตัว ผิดกับดินที่ยังไม่ได้เผา ด้วยเหตุนี้จึงลองทำสิ่งที่ปั้นด้วยดินเผา ปรากฏว่าใช้ได้ผลดี เมื่อใช้ความร้อนสูง ๆ ขึ้นก็ทำให้สามารถนำเอาของที่ปั้นเป็นเครื่องใช้ขึ้นมาหุงอาหารได้ (สุภักดิ์ อนุกุล ม.ป.บ. :1)

เครื่องปั้นดินเผาถือว่าเป็นวัฒนธรรมประจำชาติอย่างหนึ่ง ที่ทุกชาติมีเป็นของตัวเอง เครื่องปั้นดินเผาเป็นภาชนะอย่างหนึ่งที่ทำด้วยดิน แล้วนำไปเผาหรือเคลือบ ภาชนะที่ทำขึ้นโดยมากเป็นหม้อหุงต้ม และเครื่องใช้ตามความจำเป็นของมนุษย์ ซึ่งมีมาแต่ศีกคำบรรพ์จนถึงปัจจุบัน

แต่เดิมนั้น เครื่องปั้นดินเผาเคลือบ เช่น โองเคลือบ ไทคองเคลือบ เป็นต้น เป็นสินค้าเข้าของประเทศไทยมาจากประเทศจีน โดยบรรจุกองของเดิมเข้ามาขายบ้าง เป็นภาชนะเปล่า ๆ ส่งเข้ามาขายบ้าง เพราะในประเทศไทยยังไม่มีผู้ใดคิดทำขึ้น ต่อมาจึงมีช่างจีนคนหนึ่ง มีความชำนาญในการทำเครื่องเคลือบมาจากประเทศจีนมาก่อนได้เข้ามาอยู่เมืองไทย และได้มาเที่ยวในจังหวัดราชบุรี เห็นดินเหนียวที่บริเวณสนามบินเป็นดินดี ใช้สำหรับทำเครื่องเคลือบได้ จึงได้ทดลองทำดู และปรากฏว่าทำได้ผลดี จึงตั้งโรงงานขึ้นในบริเวณสนามบินเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2476 ต่อมาช่างที่ทำงานกับโรงงานนี้มีความชำนาญขึ้น จึงแยกไปตั้งโรงงานเพิ่มขึ้นอีกหลายโรง จนมีปริมาณผลผลิตมากพอส่งไปจำหน่ายเกือบทุก

จังหวัดในประเทศไทย และใช้บรรจุเครื่องคองของเค็มส่งไปจำหน่ายต่างประเทศอีกปีละมาก ๆ
จึงนับเป็นอุตสาหกรรมที่ขึ้นหน้าขึ้นตาของจังหวัดนี้อย่างหนึ่ง

ผลิตภัณฑ์โรงงานเหล่านี้ทำได้มีหลายอย่าง เช่น โองน้ำครามม้งกร กระจ่างม้งกร
อ่างบัว กระจ่างเคลือบสีชนิดใช้ผงหลังคาโบสถ์ ไหคอง กระจ่างปลูกต้นไม้ และเครื่องใช้
เบ็ดเตล็ด นอกจากนี้ยังได้พยายามคิดแปลงทำสินค้าอื่น ๆ ขึ้นอีก สินค้าเครื่องปั้นดินเผา
เคลือบของจังหวัดราชบุรีแพร่หลายไปทั่วประเทศ หรือจะพูดว่า ทุกบ้านมีเครื่องเคลือบของ
ราชบุรีไว้ใช้ทั้งสิ้น

การที่สินค้าเครื่องปั้นดินเผาของจังหวัดราชบุรีแพร่หลาย เป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางนั้น
ก็สืบเนื่องมาจากเนื้อดินของจังหวัดนี้มีคุณภาพเหนียวและแข็งแกร่ง เมื่อเผาแล้วทำให้ประโยชน์
ใช้สอยมีคุณภาพดี ไม่เสียหายง่าย (ประวิทย์ จำปาทอง 2521:43)

การทำเครื่องปั้นดินเผา มีการดำเนินงานตามขั้นทั้งหมด 7 ขั้น คือ
(สุภักดิ์ อนุญด ม.ป.ป. :10-18)

1. เตรียมดิน นำดินและส่วนประกอบ ได้แก่ หวาย หิน มาแยกกัน บดให้
ละเอียด ร่อนด้วยแรงคาน่า ๆ แล้วนำส่วนผสมนี้ ผสมเข้าด้วยกัน ใส่ภาชนะพวกอ่าง ตุ่ม ไห
โอง เก็บน้ำให้ดินมีความเหนียวพอควร นวดให้เข้ากันสนิท แล้วนำดินนี้เก็บไว้ในอ่างเก็บดิน
มีฝาปิดมิดชิดเพื่อกันดินแห้ง

2. ออกแบบ เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ฝึกให้รู้จักคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเอง โดยมีหลัก
สำคัญ 4 ประการ คือ

2.1 ความเหมาะสมกับประโยชน์แห่งการใช้สอย

2.2 ความเหมาะสมแก่สภาพของดินนั้น คือ ถ้าดินนั้นมีคุณภาพดี ก็ปั้นให้บาง
ละเอียดได้ ถ้าคุณภาพปานกลาง ก็ต้องระวังเรื่องความหนา ไม่เทอะทะเกินไป หรือมอมบาง
เกินไป

2.3 ความงามของรูปทรงและลวดลายที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เพื่อให้รักษาและ
เชิดชูวัฒนธรรมไทยไว้

2.4 ความเหมาะสมในเศรษฐกิจ เพื่อมิให้เป็นการลงทุนมาก ควรใช้วัสดุ
ในท้องถิ่นที่สามารถหาได้ง่าย

3. การนวดคิน เพื่อให้เนื้อคินประสานกันสนิทไม่มีรูอากาศอยู่ข้างใน เพราะจะทำให้เครื่องคินแตกได้ เวลาเผา

4. การขึ้นรูป อาจใช้โคหลายวิธี คือ

4.1 ขึ้นรูปด้วยวิธีอิสระ โดยทำด้วยมืออย่างแท้จริง

4.2 ขึ้นรูปด้วยวิธีชค โดยกลิ้งเป็นเส้นยาว ๆ ก่อน ตามขนาดที่ต้องการ แล้วขึ้นบนแป้นหมุน

4.3 ขึ้นรูปด้วยวิธีแผ่น โดยคลึงด้วยแผ่นไม้ให้เป็นแผ่นบางหรือหนาตามต้องการ แล้วจึงตัดมาขึ้นรูปตามแบบที่ออกไว้

4.4 ขึ้นรูปด้วยวิธีกคพิมพ์ด้วยมือ โดยทำคินเป็นแผ่น แล้วนำมาคลึงในพิมพ์ ซึ่งพิมพ์ทำด้วยปูนพลาสติก

4.5 วิธีหล่อ ให้นำคินชนเหล็กในแบบพิมพ์ เมื่อหนาตามต้องการ ก็เทน้ำคินที่เหลือออก แล้วปล่อยให้แห้งจึงแกะแบบพิมพ์ออก ก็จะได้เครื่องปั้นตามต้องการ

4.6 ขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน

5. การแตงลวดลาย เพื่อให้เครื่องคินงามน่าดูน่าใช้

6. การเผาเครื่องปั้นคินเผา โดยปกติเผา 2 ครั้ง คือ

6.1 เผาครั้งที่ 1 เพื่อให้คินสุก ใช้เวลา 4-6 ชั่วโมง ขึ้นกับความหนาบาง ของเครื่องคิน

6.2 เผาครั้งที่ 2 เป็นการเผาเคลือบ เพื่อให้ภาชนะที่เคลือบแล้วไม่ซึมน้ำ ผิวเรียบ และลวดลาย สีสรร สวยงามน่าดู

7. การเคลือบ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

7.1 เคลือบใส โดยใช้ซีเมนต์ หินฟันม้า หวายขาว ฯลฯ เป็นตัวทำให้ใส เหมาะสำหรับเครื่องคินตกแต่งด้วยสี หรือแกะลวดลาย ซึ่งทำให้เห็นลวดลายเด่นชัดมาก

7.2 เคลือบซุนหรือเคลือบทึบ โดยการเติมออกไซด์ของสี

7.3 เคลือบสี โดยการผสมส่วนผสมตามต้องการ หลังจากนั้นจึงนำมาทำการเผาเคลือบเป็นครั้งสุดท้าย

4. สาขากีฬาและนันทนาการ

การเล่นหรือการละเล่นพื้นเมือง หมายถึง การเล่นของประชาชนชาวชนบท นับว่าเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างหนึ่งของไทย ทั้งนี้ เพราะในการเล่นนั่นเอง จะพบขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อถือ ตลอดจนเรื่องราวความเป็นอยู่ของประชาชน ชาวบ้านที่สืบต่อมาแต่โบราณแทรกเรณอยู่ในความรู้อะไรเหล่านี้ เป็นคุุจกระจกสะท้อนให้เห็นความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษแต่เกากอน ซึ่งหนังสือพงศาวดารหรือประวัติศาสตร์ มักไม่กล่าวถึงขนบธรรมเนียมประเพณีเหล่านี้ ถ้าหากเราไม่ช่วยกันบำรุงรักษาไว้ ก็นับวันจะเสื่อมสูญลงไปทุกที ตามความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ (ลวภีร์ อากาศแจจ 2521,1)

การเล่นพื้นบ้าน

การวิ่งวัวคน (บรรหาร เทียมเมฆ 2523:44)

การวิ่งวัวถือว่าเป็นกีฬาวิ่งแข่งอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่นิยมของคนหนุ่มทั้งหลายได้ประลองฝีมือเท่ากัน การวิ่งวัวมักจะเล่นในฤดูแล้ง หลังจากที่ไคเก็บเกี่ยวข้าวไปเรียบร้อยแล้ว ในท้องนาที่จะว่างเปล่า การเตรียมทางสำหรับวิ่งนั้น ก็จะหาพื้นที่นาตรงที่เรียบ ๆ แลวคาคคะเนดูว่าจะเอาระยะทางที่ใช้วิ่งนั้น ไกลหรือไกลเพียงไร เมื่อไคระยะทางจากจุดเริ่มต้นและจุดปลายทางแล้ว ก็เอาไม้ไผ่ยาวประมาณ 1 เมตร ตรงปลายค้ำค้อออกเสียบ ให้เหลือเป็นลักษณะ เป็นรูปกระบอก แลวนำไปปักไว้ที่จุดปลายทาง แลวนำขงไปใส่ไว้ในรูปกระบอกนั้น นอกจากนี้ จะมีคนให้สัญญาณออกวิ่งคนหนึ่ง ที่จุดเริ่มต้น เมื่อเขาให้สัญญาณแล้ว ผู้แข่งขันวิ่งวัวจะออกวิ่งไปยังปลายทางให้เร็วที่สุด ใครที่วิ่งไปถึงปลายทาง แลวควางขงที่ปลายกระบอกไม้ไผ่ไคไคถือว่าเป็นผู้ชนะ

การเล่นลูกขวง (บรรหาร เทียมเมฆ 2523:45-46)

การเล่นลูกขวง ผู้เล่นจะแบ่งกันเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายละก็คนก็ไค โดยการเล่นนี้จะมี การแบ่งแดนของทั้ง 2 ฝ่าย อุปกรณ์ในการเล่น ก็ใช้ผ้าขาวมาผูกขมวดกันเป็นก้อนกลม ๆ และเหลือชายผ้าขาวมาไว้ประมาณ 2 คืบ สำหรับถือขวงไปไคไกล ๆ

จากนั้นก็ตกลงกันเองว่า ฝ่ายใดจะเป็นผู้เล่นก่อน สมมุติว่าให้เป็นฝ่ายชายและฝ่ายขวา และสมมุติให้ฝ่ายชายปาลูกชวงก่อน ถ้าลูกชวงไปถูกตัวผู้เล่นฝ่ายขวา และฝ่ายขวารับไม่ได้อีก ก็ไปเป็นเซลของฝ่ายชาย และถ้าผู้เล่นฝ่ายขวารับได้ก็ปาลูกชวงไปยังฝ่ายชายอีก ถ้าลูกชวงไปโดนตัวของผู้เล่นฝ่ายชาย โดยผู้เล่นฝ่ายขวารับไม่ได้อีก ก็ไปเป็นเซลของฝ่ายขวาแบบนี้ไปเรื่อย ๆ สลับกันไปทั้ง 2 ฝ่าย จนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหมด ฝ่ายนั้นก็เป็นผู้แพ้ ส่วนมากเล่นในเทศกาลต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ ปีใหม่ ฯลฯ

5. สาขาคหกรรมศิลป์

สมุนไพร

เนื่องจากพันธุ์ไม้ประเภทสมุนไพรที่มีอยู่ในประเทศไทยนั้น มีมากมายหลายชนิด ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ ให้กับประชาชนชาวไทยมาแต่โบราณกาลแล้ว แม้ว่าปัจจุบันนี้ได้เจริญทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ และเทคโนโลยี และได้ผลิตยาสำเร็จรูปขึ้นมาใช้รักษาโรคต่าง ๆ ได้รวดเร็วเป็นผลดีมากมาย ทั้งยังได้มีการค้นคว้าหาตัวยาชนิดใหม่ ๆ ขึ้นมาใช้บำบัดโรคภัยและความเจ็บป่วย ให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นอยู่เรื่อย ๆ ก็ตาม แต่ยาประเภทสมุนไพรก็หาได้หย่อนความสำคัญลงไปไม่ เพราะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ในบางกรณีหรือโรคภัยบางชนิดนั้น ไม่อาจจะรักษาให้หายได้ด้วยยาแผนปัจจุบัน แต่เมื่ออาศัยทำการรักษาด้วยยาประเภทสมุนไพร ตามตำรับยาแผนโบราณ ผู้ป่วยก็กลับหายเป็นปกติได้

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นชนบททางไกลออกไป และผู้ที่มิอาจซื้อขาคืออยู่กับป่า ยังนิยมเลื่อมใสและใช้ยาสมุนไพรรักษาโรคกันมาก แม้จะได้ผลค่อนข้างช้า แต่ก็ช่วยชีวิตหรือบรรเทาความเจ็บป่วยให้กับประชาชนมามากต่อมากแล้ว เรื่องการใช้สมุนไพรต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นเรื่องที่มนุษย์ทั่วโลกใช้กันมานานตั้งแต่สมัยโบราณ ประเทศไทยในปัจจุบันถึงแม้จะได้รับการพัฒนาบ้างแล้วก็ตาม แต่สมุนไพรก็ยังมีค่าเป็นอย่างยิ่ง สำหรับชนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ในชนบท ต้องอาศัยสมุนไพรต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอด เช่น ถูกสัตว์มีพิษกัดต่อย แมคนในกรุงเทพฯ เองก็ยังนิยมใช้สมุนไพรอยู่ไม่น้อย และมีโรงเรียนแพทย์แผนโบราณต่าง ๆ ตลอดจนนักศึกษาทางเภสัชกรรมก็ยังคงให้ความสนใจต่อสมุนไพรอยู่มาก (นิสิตคณะวนศาสตร์ 2518:19)

ตัวอย่างสมุนไพร

เสลดพังพอน

เป็นไม้เลื้อย มีใบแตกตามข้อ 2 ใบ ใบเรียวแหลม สีขาว ใช้ออนพิษสัตว์ทุกชนิด
เช่น งู ตะขาบ แมลงป่อง (นิติตคณะวนศาสตร์ 2518:30)

มะเกลือ

เป็นไม้ขนาดกลาง ใบเล็ก ๆ เป็นพุ่ม ผลกลมโต ใบบำบัดกามโรค กำจัดพยาธิ
ต่าง ๆ (นิติตคณะวนศาสตร์ 2518:26)

เปลือกแค

มีรสขม ผาค ใข้ต้มนำมารับประทานแก้ท้องเสียได้ (พยอม ต้นศิวัฒน์ 2521:137)

กาฝากมะม่วง

แก้ความคันโลหิตสูง (พยอม ต้นศิวัฒน์ 2521:16)

ผักปราบ

ต้มกับน้ำตาลทรายแดง แก้โรคตาชโมย

เพชรสังฆาต

แก้ริศสีดวงทวาร

หญ้าดอกขาว มะระ สะเดา กระถิน ต้นไต่ใบ

แก้โรคเบาหวาน หรือความดันโลหิตสูงได้

การทดลองการถ่ายทอคมรคกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น
แก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี

บทคัดย่อ

ของ

รฐิติมา ช่างไม้

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2524

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบ ผลการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม
ท้องถิ่น ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน วิธีอยู่ค่ายพักแรม
กับกลุ่มควบคุม ที่มีต่อความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของ
เด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้มีจำนวน 60 คน ซึ่งสุ่มตัวอย่างมาจาก
นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) ปีการศึกษา 2523 ของโรงเรียน
รัฐบาลในจังหวัดราชบุรี แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ๆ
ละ 20 คน โดยให้แต่ละกลุ่มได้รับวิธีการที่แตกต่างกัน เครื่องมือเครื่องใช้ในการ
เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรม
ท้องถิ่น แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และโครงการถ่ายทอด
มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่ค่ายพักแรม
มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มควบคุม
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีความรู้ ความเข้าใจ
และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอน
ในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE EXPERIMENTS IN CULTURAL HERITAGE PROGRAMS
FOR THAI ADOLESCENTS IN RATCHABURI PROVINCE

AN ABSTRACT

BY

THITIMA CHANGMAI

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
February 1981

The objective of this study was to compare the effects of the transferred local cultural heritage to the adolescents in Ratchaburi Province in the aspects of knowledge, comprehension, and attitudes towards the local cultural heritage among three groups : the classroom group, the camping group and the control group.

The total subjects in this study were 60 M.S.3. students from the government school in Ratchaburi in 1980. The subjects were divided into two experimental groups and one control group, in which each group comprised 20 students. And each group was treated in different ways. The devices for collected data were the local cultural heritage achievement test, the local cultural heritage attitude questionnaires and the Ratchaburi's transferring local cultural heritage programme.

The results of this study were

1. The classroom group and the camping group had more local cultural knowledge and comprehension as well as attitudes towards the local cultural heritage than the control group, at the .05 level of significant.

2. The camping group had more local cultural knowledge and comprehension as well as attitudes towards the local cultural heritage than the classroom group, at the .05 level of significant.